

EĞİTİMDE ÖZELLEŞTİRME: VELİLERİN ÖZEL OKULLARI TERCİH ETME NEDENLERİ

Doç. Dr. Semih ÇAYAK

Gülşah DALGIÇ

ARTİKEL AKADEMİ: 459

Eğitimde Özelleştirme: Velilerin Özel Okulları Tercih Etme Nedenleri

Doç. Dr. Semih ÇAYAK// Marmara Üniversitesi
Orcid No: 0000-0003-4360-4288

Gülşah DALGIÇ
Orcid No: 0009-0005-6111-3169

Kapak: Prof. Dr. Fahrettin GEÇEN

ISBN 978-625-5674-99-9

Birinci Basım: Eylül - 2026

Kapak uygulama: Artikel Akademi

Ofset Hazırlık: Artikel Akademi

Baskı ve Cilt: Uzunist Dijital Matbaa Anonim Şirketi
Akçaburgaz Mah.1584.Sk.No:21 / Esenyurt - İSTANBUL

Matbaa Sertifika No: 68922
Artikel Akademi bir Karadeniz Kitap Ltd. Şti. markasıdır.

©Karadeniz Kitap - 2026

Akademik etik kurallara bağlı kalınarak yapılacak olan alıntılar ve tanıtım maksadıyla yapılacak olan kısa alıntılar dışında, yazılı izni alınmadan, tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla, basımı, yayımı, kopyalanması, çoğaltımı veya dağıtımı yapılamaz.

KARADENİZ KİTAP LTD. ŞTİ.
Koşuyolu Mah. Mehmet Akfan Sok. No:67/3 Kadıköy-İstanbul
Tel: 0530 076 94 90

Yayıncı Sertifika No: 19708
mail: info@artikelakademi.com
www.artikelakademi.com

EĞİTİMDE ÖZELLEŞTİRME: VELİLERİN ÖZEL OKULLARI TERCİH ETME NEDENLERİ

Doç. Dr. Semih ÇAYAK

Gülşah DALGIÇ

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
GİRİŞ	9
Devlet Okulu ve Özel Okul Arasındaki Farklar	11
Türk Millî Eğitim Sisteminin Tarihi	12
Türkiye’de Temel Eğitim.....	16
Okul Öncesi Eğitimi	17
İlköğretim	19
Ortaöğretim.....	23
Özel Eğitim.....	25
Yükseköğretim.....	27
Türkiye’de Yaygın Eğitim	33
Dünyada Uygulanan Eğitim Sistemleri	35
Özel Öğretim	37
Eğitimde Özelleşme.....	39
Türk Eğitim Sisteminde Özel Okulların Ortaya Çıkışı	40
Türkiye’de Özel Okullaşma Oranları Hakkında Veriler.....	41
Velilerin Özel Okullardan Beklentileri	43
Özel Okul Tercihlerini Etkileyen Nedenler Konusunda Yapılmış Araştırmalar	45
Velilerin Özel Okulları Tercih Etme Nedenleri Üzerine Bir Araştırma	48
BULGULAR.....	63
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	89
KAYNAKÇA	100

ÖNSÖZ

Eğitim, bireylerin ve toplumların gelişiminde belirleyici rol oynayan temel unsurlardan biridir. Değişen yaşam koşulları, özellikle büyük şehirlerde yaşayan ailelerin çocuklarının eğitime ilişkin beklenti ve önceliklerini farklılaştırmakta, bu durum velilerin özel okullara yönelimini artırmaktadır. Günümüzde özel okul tercihleri yalnızca akademik başarı beklentisiyle sınırlı kalmamakta; sosyal, kültürel, ekonomik ve yönetsel birçok unsurun birlikte değerlendirilmesiyle şekillenmektedir.

Özel okul kavramı, Batılılaşma sürecinin bir yansıması olarak ilk kez Tanzimat Dönemi'nde ortaya çıkmıştır. 1960'lı yıllarda özel okul sayısındaki artışın sınırlı kaldığı görülürken, 1980'li yıllardan itibaren özel okul sayılarında önemli bir artış yaşanmıştır. Günümüzde özel okullar, eğitimin her kademesinde faaliyet gösteren ve sayıları her geçen gün artan kurumlar hâline gelmiştir. Nitekim aileler, çocukları için her zaman en iyi eğitim olanaklarını sunmayı istemektedir. Bu nedenle birçok veli, çocuklarının eğitimi için en uygun kurumu tercih edebilmek amacıyla farklı eğitim yaklaşımlarını ve kurumlarını değerlendirmektedir. Ailelerin çocuklarının eğitimi için en iyiyi bulma arayışı, özel okullara olan ilgiyi de artırmıştır. Bu açıdan bu kitapta eğitimde özelleşme ve velilerin özel okulları tercih etme nedenleri incelenmiştir. Bu doğrultuda, dünyada ve Türkiye'de eğitimde özelleştirme uygulamaları ele alınmış; Türkiye'de velilerin özel okul seçimlerini etkileyen faktörlerin neler olduğu araştırılmıştır. Araştırma, nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı sıralı açıklayıcı karma yöntem desenine göre yürütülmüştür. Araştırmanın nicel bölümünde tekil tarama modeli, nitel bölümünde ise olgubilim deseni kullanılmıştır.

Araştırmanın bulguları değerlendirildiğinde, eğitim-öğretim kalitesi, okulun fiziki yapısı, sosyal alanları ve güvenli bir ortam sunması, yabancı dil ve ikinci yabancı dil eğitimi, okulun veli istek ve beklentilerini karşılayabilmesi, ücret politikasında sağlanan kolaylıklar ve değerler eğitimi gibi etmenlerin velilerin özel okulları tercih etmelerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda özel okul sahiplerine, okul yöneticilerine ve bu alanda

çalışma yapacak araştırmacılara çeşitli öneriler sunulmuştur.

Kitabın, eğitim politikalarının geliştirilmesine, özel okul tercihlerinin daha iyi anlaşılmasına ve gelecekte yapılacak benzer çalışmalara katkı sağlaması dileğiyle...

Doç. Dr. Semih ÇAYAK

Gülşah DALGIÇ

GİRİŞ

Okul, kişilerin akademik, sosyal ve kültürel gelişimini, toplumsal kuralların ve değerlerin iletimini sağlayan örgütlü bir eğitim kurumudur. Tarihsel süreç incelendiğinde okul kavramının, toplumların ekonomik, politik ve kültürel yapılarına bağlı olarak değişim gösterdiği görülmektedir. Okullar, kişilerin yeteneklerini geliştirme ve onların topluma faydalı birer birey olması konusunda önemli bir yere sahiptir. Durkheim' a göre (1956) kişilerin topluma yararlı olması yolunda önemli rol oynayan okullar, belli bir sistem ve amaç doğrultusunda eğitimin gerçekleştirildiği kurumsal yapılardır. Eğitim sosyolojisinde okullar, yalnız bilginin aktarıldığı yer değil, toplumu oluşturan bireylerin kavramsal, duyuşsal ve psikomotor gelişmelerini etkileyen öğrenme ortamlarının olduğu kurumlardır.

Temel okuma ve yazma becerilerinin kazandırıldığı okullar, toplumun tüm bireylerini etkileyen yaygın eğitim kurumlarıdır (Tatar, 2001). Okullar, bilimden sanata kadar farklı alanlarda ve kademelerde eğitim sunmakta olup kendi içinde çeşitlilik göstermektedir. Bazı okullar sosyal bilimlere ağırlık verirken, bazıları ise matematik ve fen bilimleri alanlarında uzmanlaşmaktadır. Devlet tarafından kurulan ve denetlenen bu kurumlar, 1980'li yılların ortalarından itibaren özel okulların yaygınlaşmasıyla birlikte daha çeşitli bir yapıya kavuşmuştur.

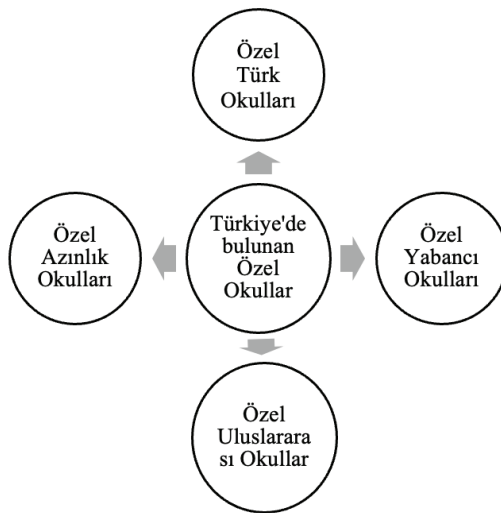
Okul, toplumu meydana getiren insanlar için yadsınamaz bir öneme sahiptir. İnsanların küçük yaşlardan itibaren birbirlerine ve topluma uyum göstermelerini sağlar. Okul önemini asla yitirmeyen bir kurumdur ve modası geçmez (Bursalıoğlu, 2002). Modern eğitim anlayışı için okul, bireylere akademik bilgi kazandırmanın yanında eleştirel bakış açısı, problemleri analiz etme ve iletişim gibi 21. Yüzyıl becerilerinin kazanılmasında ve geliştirilmesine olanak sağlar (OECD, 2018).

Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde bulunan ve ekonomik açıdan devlet bütçesine bağlı okullar devlet okullarıdır. Devlet okulları yaşı gelen her öğrencinin eğitim hakkını sağlamakla yükümlüdür (Yılmaz, 2005: 4). Devlet okullarının

tüzüğü, programı, eğitim içeriği devlet tarafından hazırlanır ve verilen eğitim devlet tarafından denetlenir (Kırmızı, 2014: 8-9).

Devlet okulları, kamu kaynakları tarafından desteklenen eğitim ve öğretimin yaygın olarak sağlandığı kurumlardır (Candaş, Akkan, Günseli ve Deniz, 2011: 8). Başka bir ifade ile eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak amacı ile kurulan kamusal kurumlara devlet okulu denilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı olan devlet okulları öğrenim yaşı gelmiş tüm çocuklara ücretsiz eğitim sunmakla yükümlüdür. Devlet okullarında uygulanmakta olan eğitim müfredatı, eğitimde standartlaşmayı sağlamak amacı ile merkezi otoritelerce belirlenir. Bölgeden bölgeye, eğitim öğretim ortamları, fiziki koşulların varlığı, öğretmenlerin yetkinlikleri, öğrencilerin başarı ve yetenek düzeyleri farklılık gösterebilir. Bu sebepler göz önünde bulundurulduğunda devlet okullarının eğitimde kaliteyi sağlama konusunda bazı zorluklar da yaşayabileceği gerçeği ortaya çıkmaktadır (Akyüz, 2020).

Millî Eğitim Bakanlığı'nın denetimi altında varlığını sürdüren özel okullar, 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununa göre, yerli ve yabancı, gerçek ve tüzel kişiler tarafından açılmış ve bir ücret politikasının uygulandığı öğretim kurumlarıdır (Küçükçayır ve Cemaloğlu, 2017: 1). Eğitimde çeşitliğin artmasına olanak sağlayan özel okullar, velilere farklı pedagojik bakış açıları kazandırdığı gibi MEB tarafından düzenlenmiş olan müfredatların yanında kendilerine has müfredatlar sunarak öğrencilere farklı eğitim imkanları da sağlamaktadırlar. Özel okullar genellikle az sınıf mevcutları, farklılaşmış yeni teknolojik alt yapı olanakları ve kişiselleştirilmiş öğrenme yöntemleri sunmaktadır (Türkmen & Kandemir, 2020).

Şekil 1. Türkiye’de Bulunan Özel Okullar

Türkiye’de eğitim öğretim hayatını sürdüren özel okullar Şekil 1’deki gibi, Özel Türk Okulları, Özel Azınlık Okulları, Özel Yabancı Okullar ve Özel Uluslararası Okullar olarak sınıflandırılabilir.

Devlet Okulu ve Özel Okul Arasındaki Farklar

Devlet, devlet okullarının bütçesini vatandaşlarından topladığı vergilerden sağlamaktadır. Bu karşılık özel okulların bütçesi okul sahibi olan kişiler tarafından karşılanır. Özel okul sahipleri okul giderlerini yani çalışan öğretmenlerin maaşları vb. masraf kalemlerini, velilerden alınan okul ücretinden, ek ödemelerden veya bazı okullarda da bağışlardan karşılanmaktadır. Devlet okullarında okul giderleri devlet tarafından okullara tahsis edilen bütçeler ile karşılanmaktadır. Devlet okullarında çalışan öğretmenlerin maaşları da devlet tarafından karşılanmakta olup belli bir standartta sahiptir (Korkmaz, 2005).

Devlet okullarında öğrenim gören öğrenciler zorunlu eğitimi alan bireyler olarak görünürken, eğitimi için para verilen özel okul öğrencileri müşteri gibi algılanmaktadır (Bozyiğit, 2017). Devlet okulu ve özel okul arasında en belirgin fark yabancı dil öğretimidir. Özel okullar yabancı dil öğretimi konusunu önemsemektedir, devlet okullarında ise bu konu özel okullara oranla yetersiz kalmaktadır (Nartgün, 2016: 162).

Devlet okulları ve özel okullar arasında önem arz eden diğer bir fark sınıflardaki öğrenci sayılarıdır. Devlet okullarında bir sınıfta öğrenim gören öğrenci sayısı bilimsel araştırmalarda normal standart olarak görülen sayıların kimi zaman çok üstüne çıkabilmektedir. Veliler tarafından tercih edilmeme tedirginliği ve bu sebeple yaşanacak para kaybı endişesiyle özel okul yönetimleri sınıf mevcutlarını arttırmaktan kaçınmaktadırlar. Öte yandan devlet okulları finansal olarak devlete bağımlı oldukları için bütçe yetersizlikleri sebebiyle çoğu zaman teknolojik gelişmelere ayak uyduramayarak özel okulların gerisinde kalmaktadır. Finansal olarak daha rahat olan özel okullar ise daha yüksek ücretlerle öğrenci sayılarını arttırabilmek için teknolojik gelişmeleri yakından takip etmekte ve teknolojiyi eğitim sistemlerinde etkin olarak kullanmaktadırlar (Gürbüz, 2005).

Özel okul ve devlet okulu arasında kullanılan müfredat arasında da farklılıklar bulunmaktadır. Devlet okulları müfredat açısından Millî Eğitim Bakanlığı’nın hazırlamış olduğu müfredata uymak zorundayken, özel okullar resmîyette devletin hazırlamış olduğu müfredata uyarken uygulamada kendi geliştirmiş oldukları müfredatları ve farklılaştırılmış ders içeriklerini kullan-

maktadırlar. Ancak 2024-2025 eğitim öğretim yılında MEB'in almış olduğu yeni kararlarda, eğitimde fırsat eşitsizliğinin önüne geçilmesi için devlet ve özel okullarda aynı müfredat programlarının ve aynı eğitim materyallerinin okutulmasının önemi vurgulanmıştır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2025).

Türk Millî Eğitim Sisteminin Tarihi

Eğitim, toplumsal yapının gelişimine katkı sağlayan, kişilerin bilgi, beceri, değer ve davranış kazandığı sistemli bir süreçtir. Toplumlari oluşturan kişiler tarih boyunca hayatta kalmak ve gelecek nesillere kültür aktarımını sağlamak için çeşitli eğitim modelleri geliştirmiştir. Bu sebeptendir ki eğitim kavramının canlı yapısı onun zaman, mekân ve toplumsal ihtiyaçlara göre farklı anlamlar kazanmasına olanak sağlamıştır.

Kökünde “educare” ve “educere” sözcükleri bulunan ve Latince “education” kelimesinden gelen eğitim, Eflatun’a göre, insanlara en iyi yetkinliği verme; Kant’a göre ise, insanların varoluşunda bulunan saklı tüm yeteneklerin geliştirilmesidir (Çelikkaya, 2013). “Educare” sözcüğü yetiştirme ve besleme anlamına gelmekteyken, “Educere” sözcüğü çıkarma ve yönlendirme anlamındadır. Eğitim, bireysel anlamda kişinin kendini keşfetmesine ve özelliklerini geliştirmesine yardımcı olur. Jean-Jacques Rousseau’nun “Emile” adlı eserinde bahsettiği gibi, eğitim kişilerin özüne uygun bir şekilde gerçekleşmelidir (Rousseau J. J., 2009).

Sonuç olarak eğitim, kişilerin hem kendi yetkinliklerini gerçekleştirme- si hem de toplumun gelişmesinde önemli bir etken olan bir süreçtir. Ancak, eğitimin değişmekte olan dünyaya ayak uydurabilmesi için devamlı kendini yenilemesi gerekmektedir. Eğitim sistemlerinin kişisel farklılıklar göstermesi, teknolojik gelişmelerden etkilenmesi ve eleştirel bir yapıya sahip olması gelecek toplumlar için önem arz etmektedir.

Bir ülkenin eğitimini oluşturan tüm kurumlarını, politikalarını ve süreçlerini içeren yapıya eğitim sistemi adı verilmektedir. Okul öncesinden başlayarak yükseköğretime kadar tüm eğitim kademeleri, resmi ve özel eğitim kurumları, öğretim yöntem ve teknikleri, öğretmen yetiştirme yaklaşımları eğitim sisteminin önemli parçalarıdır. Ülkelerin eğitim sistemlerini ülkelerin tarihleri, kültürleri, ekonomik ve siyasi yapıları oluşturmaktadır (Sarpkaya, 2010).

Eğitim sistemi yalnızca bilgiyi aktarmakla yetinmemeli, aynı zamanda bireylere eleştirel düşünme, problem çözme ve sosyalleşme açısından önemli kazanımlarda edindirmeyi hedeflemelidir. UNESCO (2017) verilerinde, sağlam

bir eğitim sistemi sürdürülebilir gelişmenin yapı taşıdır ve her bireyin en temel vatandaşlık hakkının eğitim olduğu vurgusu yapılmaktadır. Eğitim sistemleri zamana uyum sağlamalı ve zamana uyum sağlarken değişen ve gelişen toplumların ihtiyaçlarına karşılık verebilmelidir. Bu sebeptendir ki, daima yenilik ve güncellemelere açık olmalıdır.

İyi yetiştirilmiş ve eğitilmiş bireyler ülkelerin kalkınmasında önemli rol oynamaktadır. Gelişmiş ülkelerin eğitim yapıları incelendiğinde görülmektedir ki, bu ülkeler çağın getirileri göz önünde bulundurularak eğitimlerine büyük ölçüde yatırım yapmaktadırlar, ama maalesef ki ülkelerin her ne olursa olsun kamu kaynaklarının da sınırları vardır. Bu sebeple birçok farklı alanda görüldüğü gibi eğitim alanında da özelleşmenin görülmesi olasıdır (Çayak, 2022).

18. yüzyılın sonlarında Avrupa’da gün yüzüne çıkan felsefi hareketler devlet ve toplumları etkisi altına almış ve bu da devletin kontrolü altında olan “resmi eğitim” anlayışında yenileşme hareketlerine neden olmuştur (Şimşek, 2012). Osmanlı’dan günümüze kadar geçen süreçte eğitim yapısında incelendiğinde amaçsal, yapısal ve programsal değişimler göze çarpmaktadır. Osmanlı Devleti’nde Nizamı Cedit Fermanıyla askeri okullar açılmış ve buna bağlı olarak eğitim alanında belirli yasal düzenlemeler yapılmış, örgütsel bir yapı oluşturulup eğitim bir kamu hizmeti statüsünde görülmeye başlanmıştır (Okutan, 2010). II. Mahmut döneminde de eğitimin devlet yönetiminde olduğu görülmektedir. 1838 yılında Meclis-i Umur-ı Nafia kurularak eğitimde yapılacak olan yeniliklerin tek bir elden yürütülmesi hedeflenmiştir. 1839 yılında Mekatib-i Rüşdiye Nazırlığı kurularak sıbyan, rüşdiye ve mekatib-i aliye gibi eğitim faaliyetinde bulunan kurumların tek bir elden idare edilmesi hedeflenmiştir. 1857 yılına gelindiğinde Mekatib-i Rüşdiye Nazırlığı yerini Maarif-i Umumiye Nezareti’ne bırakmıştır. Bunun sonucunda ilk kez eğitim ve öğretimden sorumlu bir bakan görevlendirilmiş ve bu nezaretin kurulması ile eğitim üç dereceye ayrılmıştır. Eğitim sisteminde bilinen ilk yasal düzenlemenin ise 1869 yılında Maarif-i Umumiye Nizamnamesinin çıkarılması ile yapıldığı bilinmektedir. Bu nizamname ile eğitim hakkı, yönetimi, sistemi ve öğretmenlere yönelik çalışmaların belli maddeler altında düzenlenmesi sağlanmıştır. Mekatib-i Sıbyan (İlkokul), Mekatib-i Rüştîye (Ortaokul), Mekatib-i Aliye (Yüksek Okul), Telif ve Tercüme ile Matbaalar (Yayın) 1872 yılında Büyük Eğitim Meclisinin tek meclis haline getirilmesiyle öğretim kademelerine göre düzenlenmiştir. 1911 yılına gelindiğinde Maarif-i Umumiye ve Teşkilatı Nizamnamesi (Eğitim Teşkilat Tüzüğü) ile ortak bir yapı oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir. Osmanlı Devleti’nde Kurtuluş Savaşı’nın yaşandığı döneme denk gelen yıllarda İstanbul’da Maarif Nezaretinin, Ankara’da ise TBMM Hükümetinin Maarif Vekâletinin olduğu

bilinmektedir. Eğitim Bakanlığı olan Maarif Nezareti ve Maarif Vekâleti varlığını 23 Nisan 1920’de Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılışına kadar sürdürmüştür. 2 Mayıs 1920’de 3 sayılı Kanun’la kurulan İcra Vekilleri Heyeti’nde (Bakanlar Kurulu) Maarif Vekâleti de bulunmaktadır. 1923 yılına gelindiğinde İstanbul’daki Maarif Nezareti kapatılırken, Ankara’daki Maarif Vekâlet’ine İl Tedrisat Müdürlüğü, Orta Tedrisat Müdürlüğü, Hars (Kültür) Müdürlüğü, Sicil ve İstatistik Müdürlüğü birimlerine Müsteşarlık, Yüksek Öğretim Dairesi, Tef-tiş Heyeti, Telif ve Tercüme Dairesi, Özel Kalem ve Evrak Dairesi gibi farklı idari birimler eklenmiştir (Gürsel, 2008).

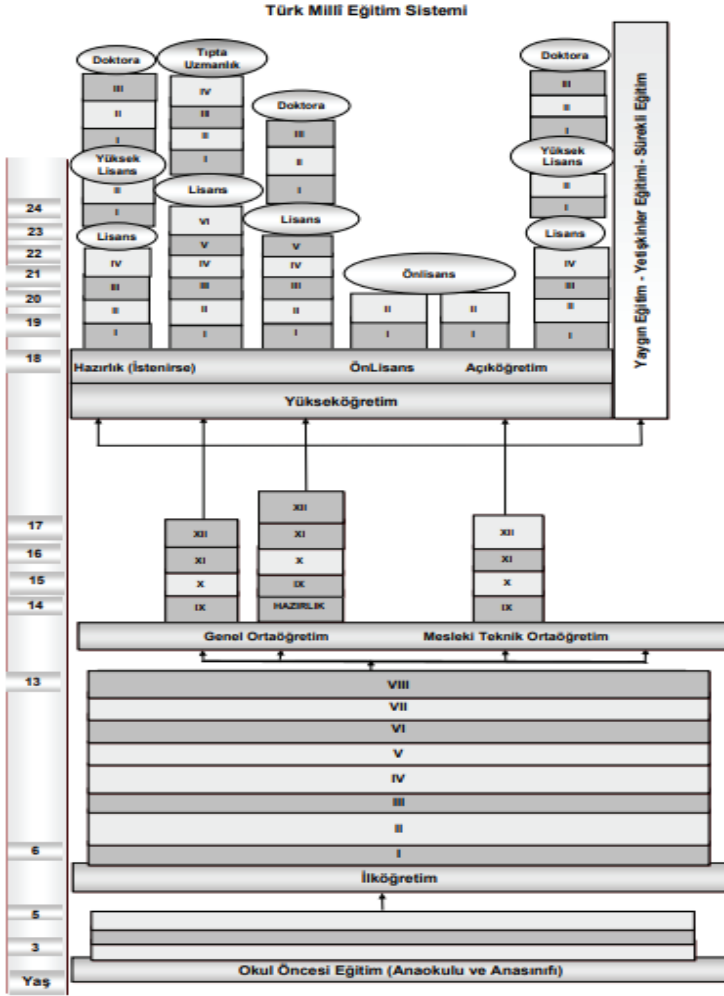
Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren Millî Eğitim Bakanlığı farklı isimlerle anılmıştır. 1923-1935 ve 1950-1960 yılları arasında “Maarif Vekâleti”, 1935-1941 yılları arasında “Kültür Bakanlığı”, 1941-1946 yılları arasında “Maarif Vekilliği”, 1946-1950 ve 1960-1983 yılları arasında “Millî Eğitim Bakanlığı”, 1983-1989 yılları arasında “Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı” ve 1989 yılından beri tıpkı 1960’lı yıllarda olduğu gibi “Millî Eğitim Bakanlığı” olarak anılmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2015). 1941 yılında “Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı” oluşturulmuş ve böylelikle Millî Eğitim Bakanlığının görev ve sorumlulukları Müsteşarlık ve Mesleki ve Teknik Öğretim Müsteşarlığı arasında bölüştürülmüştür. 1962 yılında yapılan 7. Millî Eğitim Şurası’nda eğitim sistemine yönelik idari ve yapılanma sorunları görülmüştür. 1981’de onuncusu yapılan Millî Eğitim Şurası’nda bilimsel sonuçlar göz önünde bulundurularak mevcut sistemin yeniden yapılandırılması kararına varılmıştır. 14 Eylül 2011 tarihinde yürürlüğe giren 652 sayılı “Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun Hükmündeki Kararname” ile Bakanlıkta yeni düzenlemeler yapılmış, bazı müdürlükler kapatılırken bazılarının birleştirildiği görülmektedir (Adaletli, 2024).

Millî Eğitim Bakanlığının vizyon, misyon ve temel değerlerine Millî Eğitim Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planı’nda şu ifadelerle yer verilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı, 2019):

“...vizyonu; hayata hazır, sağlıklı ve mutlu bireyler yetiştiren bir eğitim sistemi, misyonu; düşünme, anlama, araştırma ve sorun çözme yetkinliği gelişmiş, millî kültür ve demokrasinin bilincinde, iletişime ve paylaşıma açık, sanat duyarlılığı, özgüveni, özsaygısı, hak, adalet ve sorumluluk bilinci yüksek, öğrenmeyi bir yaşam tarzı haline getiren, sağlıklı ve mutlu bireyler yetiştirmesine ortam ve imkân sağlamaktır...”

Bakanlık merkez, taşra ve yurt dışı birimlerinden oluşan Türk Millî Eğitim Sisteminin vizyonunu, 2023 yılında yayınlanan Türk Millî Eğitim Sistemi adlı

yayında belirtildiği üzere, “İstiklalden istikbale, Türkiye Yüzyıl’ını inşa edecek nesiller yetiştirmektir.” Türk Millî Eğitim Sisteminin misyonu ise, uluslararası standartlarda kaliteli bir eğitim kadrosuyla Türkçe dilini geliştirmek, ülkemizin ihtiyacına göre iş gücünü karşılayacak nesiller yetiştirmek, beceri temelli yeni bir eğitim sistemi ile vatanına ve milletine bağlı, vicdanlı ve aydınlık nesiller yetiştirmektir (Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı, 2023).

Şekil 2. Türk Millî Eğitim Sistemi (Kaynak: MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı-2025)

1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'na göre düzenlenmiş olan Türk Millî Eğitim Sisteminin amaçları Türkiye Cumhuriyeti'nin tüm vatandaşları için ortaktır. Bu doğrultuda Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, vatanına ve milletine sadık, Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen nesiller yetiştirmek Türk Millî Eğitim Sisteminin temel amaçları arasında yer almaktadır. Türk Millî Eğitim Sistemi örgün ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölümden oluşmakta olup, Şekil 2'de de görüldüğü gibi okul öncesi eğitim ile başlayarak yaşa bağlı olarak anasınıfı ve ardından zorunlu ilköğretim kademesi ile devam etmektedir. Ortaöğretim genel ve mesleki-teknik eğitim olmak üzere ikiye ayrılmakta, yükseköğretim ise örgün eğitimin üst basamağını oluşturmaktadır. Bunun yanında yaygın eğitim kapsamında yetişkinler eğitimi ve sürekli eğitim faaliyetleri de yer almaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2025).

Türkiye'de Temel Eğitim

Çok yönlü bir geçmişe sahip olan eğitim sistemimizin Osmanlı Devleti'nden günümüze kadar birçok süreçten geçtiği bilinmektedir. Özellikle Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde başlayan yenilikçi gelişmelerin eğitim sisteminde de kendini gösterdiği görülmektedir. Günümüzde uygulanmakta olan eğitim sistemi, Cumhuriyet'in ilan edilmesi ile şekillenmiş ve Mustafa Kemal Atatürk'ün ilke ve inkılapları doğrultusunda gelişimini sürdürmüştür (Adaletli, 2024). Bu tarihsel gelişim sürecinin bir devamı olarak Türk Millî Eğitim Sistemi anlayışında, eğitim hizmetini üstlenen tüm kurum ve kişilerin uyması gereken temel ilkeler bulunmaktadır. Eğitim faaliyetlerini yürüten kişi ve kurumlar genellik ve eşitlik ilkesini benimsemelidir. Sürekli eğitim anlayışı, bireylerin ve toplumların ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlamakta olup temel eğitim hakkının tüm vatandaşlar için eşit olması gerektiği kabul edilmektedir (Gürsel, 2008).

Türk Millî Eğitim Sisteminin “Temel Eğitim” kademesi, okul öncesi eğitimi veren kurumlar, ilkokullar ve ortaokullar olmak üzere üç basamaktan oluşur. Devlet okullarında öğrencilerin okul öncesi ve ilköğretim kurumlarına kayıtları yaşadıkları bölgelere en yakın okula Millî Eğitim Bakanlığına ait e-okul sistemi üzerinden yapılır. Okul öncesi eğitimin devamı olan ilkokul ve ortaokul (4+4+4 sisteminde) toplam olarak 8 yıldır (T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, 2024).

Türk Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirtildiği üzere Temel Eğitim Kurumları, okullarda öğrencilerin toplumsal ve kişisel gelişimlerini destekler nitelikte olmalıdır. 2023-2024 Millî Eğitim istatistiklerinden elde edilen verilere

göre Türkiye’de toplam 18 milyon 710 bin 265 öğrenci örgün eğitim alırken bunun 9 milyon 600 bin 891’ini okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretimde öğrenim gören erkek öğrenciler, 9 milyon 109 bin 374’ünü ise kız öğrenciler oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin 15 milyon 849 bin 271’i resmî devlet okullarında öğrenim görürken 1 milyon 631 bin 192’si özel okullarda öğrenim görmeyi tercih etmektedir. 2023-2024 Millî Eğitim İstatistikleri verilerine göre açık öğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenci sayısı 229 bin 802’dir (Millî Eğitim İstatistikleri, 2023-2024). 2025 yılında açıklanan Millî Eğitim istatistiklerine göre ise Türkiye’de örgün eğitim gören öğrenci sayısı toplam okul öncesi eğitim, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde 9 milyon 212 bin 833’ü erkek, 8 milyon 743 bin 690’ı kız olmak üzere toplam 17 milyon 956 bin 523 öğrenci olarak belirtilmiştir. 2024-2025 Eğitim öğretim yılı içerisinde öğrencilerin 15 milyon 366 bin 143’ü resmî, 1 milyon 539 bin 579’u özel ve 1 milyon 50 bin 801’i ise açık öğretim kurumlarında eğitim görmeyi tercih etmiştir (Millî Eğitim İstatistikleri 2024-2025 Örgün Eğitim, 2025).

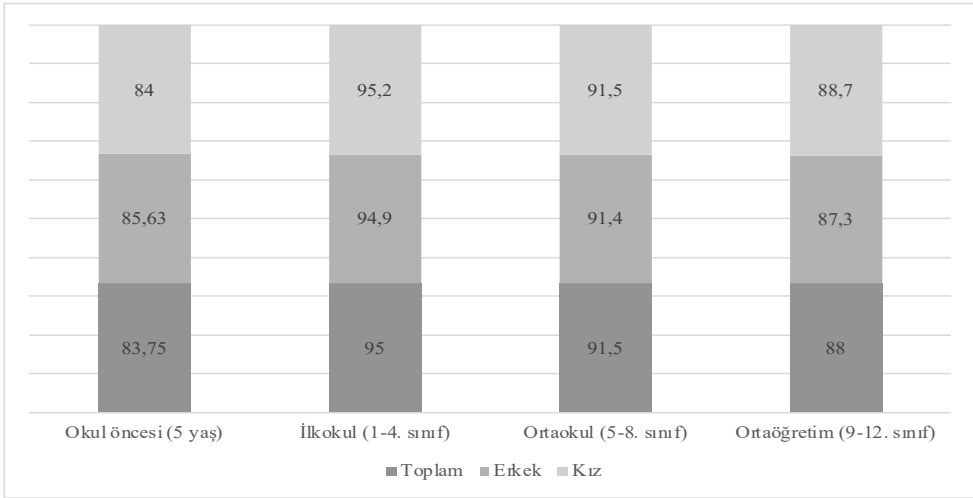
Okul Öncesi Eğitimi

Türk Millî Eğitim Sisteminin 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununda ifade edilen amaç ve ilkelerine uygun olarak, okul öncesi eğitim kurumlarının amaç ve görevleri; öğrencilerin bedensel ve zihinsel gelişimlerini destekleme ve onlara iyi davranışlar kazandırma, öğrencileri iyi bireyler olarak topluma kazandırma, ilkokul sürecine geçiş aşamasını kolaylaştırma ve öğrencilere Türkçeyi doğru ve etkili kullanma becerisi kazandırma amacıyla onlara eşit şartlar altında fırsat eşitsizliklerini azaltmaya yönelik ortak ve elverişli bir eğitim ortamı sağlama şeklinde sıralanabilir (T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, 2024).

6287 sayılı “İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” da belirtilene göre öğrencilerin birinci sınıfa başlama yaşı özel bir neden olmaksızın eylül ayı itibarıyla 69 ay olmalıdır. Bu bilgiye istinaden okul öncesi başlama yaşı tüm şartlar göz önüne alınarak doğumdan itibaren 68 ay olana kadar geçen süre olarak belirtilebilir. Okul öncesi eğitim; anaokulu, uygulama sınıfları ve ana sınıfı olmak üzere üç farklı şekilde yapılandırılmaktadır. 36–66 aylık çocuklar anaokullarına, 48–66 ay aralığını tamamlayan çocuklar ise ana sınıflarına kaydedilmektedir. Okul öncesi eğitim alan çocukların, bu eğitimi almayan akranlarına oranla motor, zihinsel ve psikolojik gelişim düzeylerinin daha ileri olduğu çeşitli araştırmalarda ortaya konulmak-

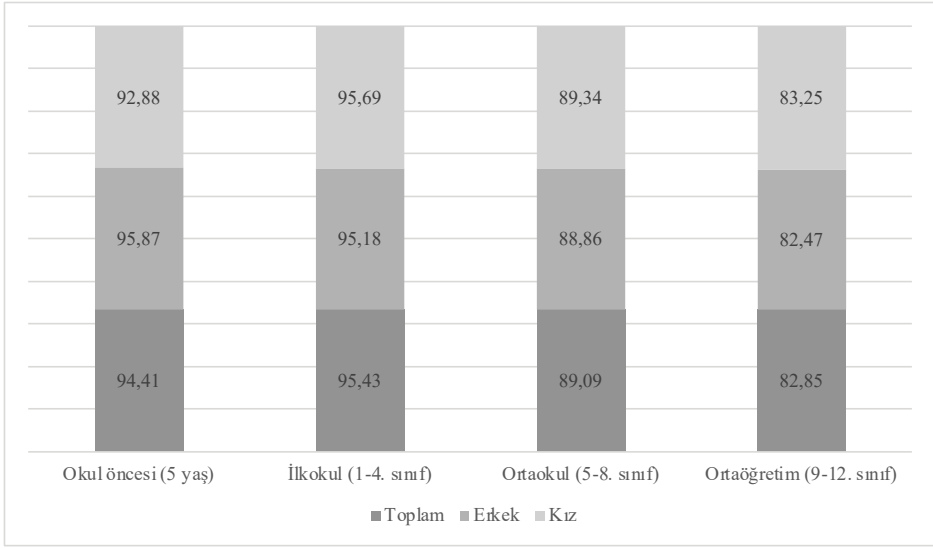
tadır. Ayrıca doğumdan ilkökul çağına kadar olan dönem, çocukların en hızlı gelişim gösterdiği süreç olarak kabul edilmektedir. Bu kapsamda okul öncesi eğitim, normal ve ikili eğitim şeklinde yürütölmekte olup, çocuklar eğitim süresince oyun oynama, geliştirici etkinlikler, dinleme, kişisel bakım ve beslenme gibi etkinliklerle zaman geçirmektedir (T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, 2024).

2023-2024 eğitim öğretim yılında yayınlanan MEB'in Örgün Eğitim İstatistiklerine göre okul öncesi eğitim seviyesinde beş yaş net okullaşma oranı Grafik 1'de de belirtildiği gibi toplam %84,3'tür. Okul öncesi beş yaş net okullaşma oranları cinsiyete göre analiz edildiğinde, erkek çocuklar için bu oranın %84,5, kız çocukları için ise %84,0 olduğu görölmektedir. Örgün eğitimde okul öncesinde toplam 1 milyon 954 bin 202 öğrenim görmektedir (Millî Eğitim İstatistikleri, 2023-2024).

Grafik 1. 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Eğitim Seviyesi ve Cinsiyete Göre Net Okullaşma Oranı (Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2023-2024)

2024-2025 eğitim öğretim yılı Millî Eğitim Bakanlığı Örgün Eğitim İstatistikleri'ne göre, Grafik 2'de göröldüğü gibi okul öncesi eğitim seviyesinde (5 yaş) net okullaşma oranı toplam %94,41'e yükselmiştir. Cinsiyet dağılımına göre bu oran, erkek çocuklarda %95,87, kız çocuklarda ise %92,88 olarak gerçekleşmiştir. 2023-2024 verileriyle karşılaştırıldığında, okul öncesi net okullaşma oranlarında belirgin bir artış olduğu görölmektedir (Millî Eğitim İstatistikleri 2024-2025 Örgün Eğitim, 2025).

Grafik 2. 2024-2025 Eğitim Öğretim Yılı Eğitim Seviyesi ve Cinsiyete Göre Net Okullaşma Oranı (Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2024-2025)

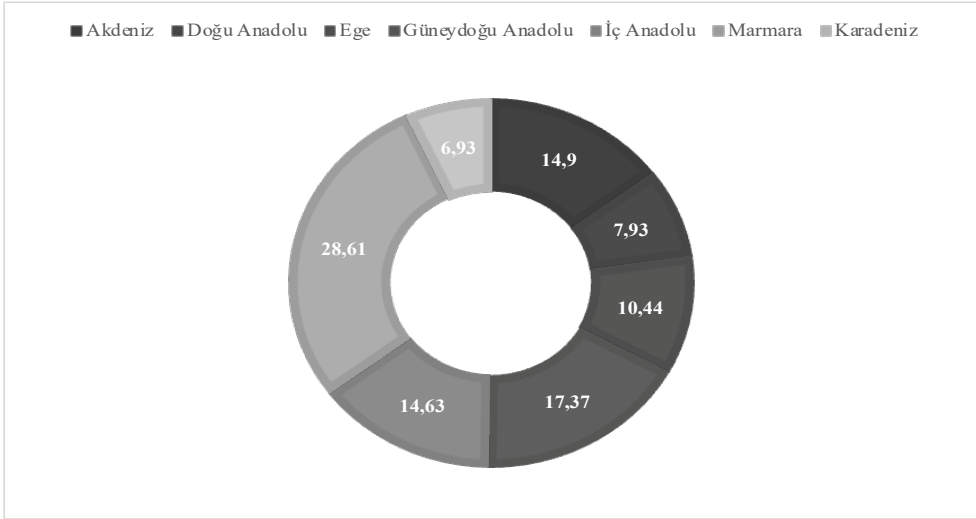
İlköğretim

Okullar, toplumların sahip olması gereken temel becerilerin bireylere kazandırılmasında önemli bir rol üstlenmektedir. Özellikle zorunlu eğitimin ilk basamağı olan ilkokullar, öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişimlerine katkı sağlarken bilişsel becerilerinin geliştirilmesinde de önemli bir sorumluluğa sahiptir (Genç, 2005). Türk Millî Eğitim Sisteminde zorunlu eğitimin ilk kademesini ilköğretim oluşturmaktadır ve bu kademe ilkokul ve ortaokul olmak üzere iki bölümden meydana gelmektedir. İlköğretim, 6–14 yaş grubundaki çocukları kapsamaktadır. İlkokula başlama yaşı, içinde bulunulan yılın 31 Aralık tarihi itibarıyla 72 ayını dolduran çocuklar için uygun olmakta; ancak velinin talebi ve izni doğrultusunda eylül ayı itibarıyla 66, 67 veya 68 ayını dolduran çocuklar da birinci sınıfa kayıt yaptırabilmektedir (T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, 2024).

Tüm toplumlarda büyük yatırımlar yapılan ilköğretim kurumlarının temel amacı, öğrencileri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hayata hazırlamak ve temel bilgi ile becerilerle donanmış iyi birer vatandaş olarak yetiştirmektir. İlköğretim kademesinde ders süreleri genellikle 40 dakika olarak düzenlenmekte olup teneffüs süreleri çoğunlukla 10 dakika olarak uygulanmaktadır; ancak bu sü-

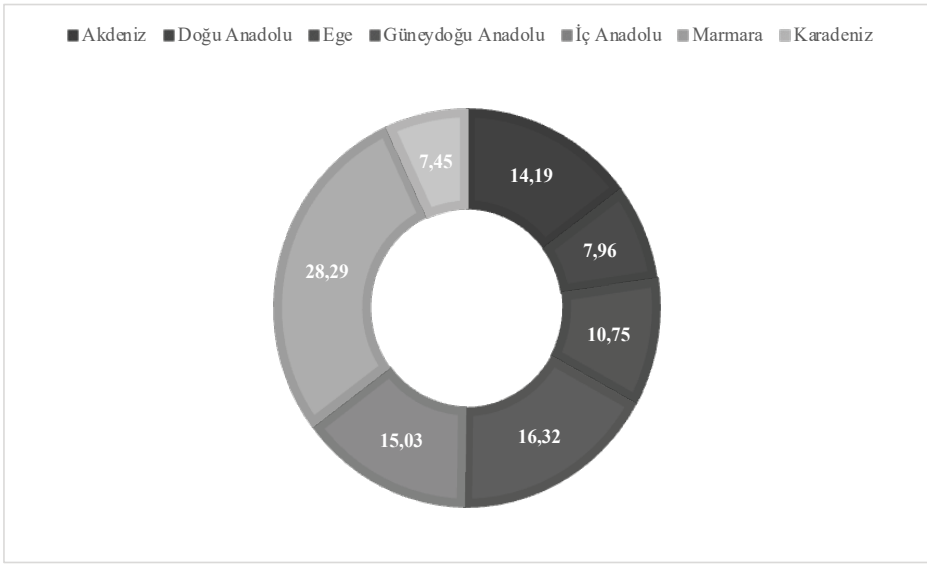
reler okul idaresinin kararına bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir. Öğle arası teneffüs süreleri ise 40 ila 90 dakika arasında farklılık gösterebilmektedir (T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, 2024).

Millî Eğitim Örgün Eğitim İstatistiklerine göre 2023-2024 eğitim öğretim yılı coğrafi bölgelere göre toplam ilkokul öğrenci sayısı belirlenmiştir. Grafik 3'te coğrafi bölgelere göre toplam ilkokulda öğrenim gören öğrenci oranları gösterilmiştir. Bu verilere dayanılarak yapılan değerlendirmelerde Türkiye genelinde %28,61 oranla ilkokula giden öğrenci sayısının en fazla Marmara bölgesinde olduğu sonucuna varılırken, grafikte de görüldüğü gibi bu oran %6,93 oranıyla en düşük Karadeniz bölgesindedir (Millî Eğitim İstatistikleri, 2023-2024).

Grafik 3. 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Coğrafi Bölgelere Göre Toplam İlkokul Öğrenci Oranı (Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2023-2024)

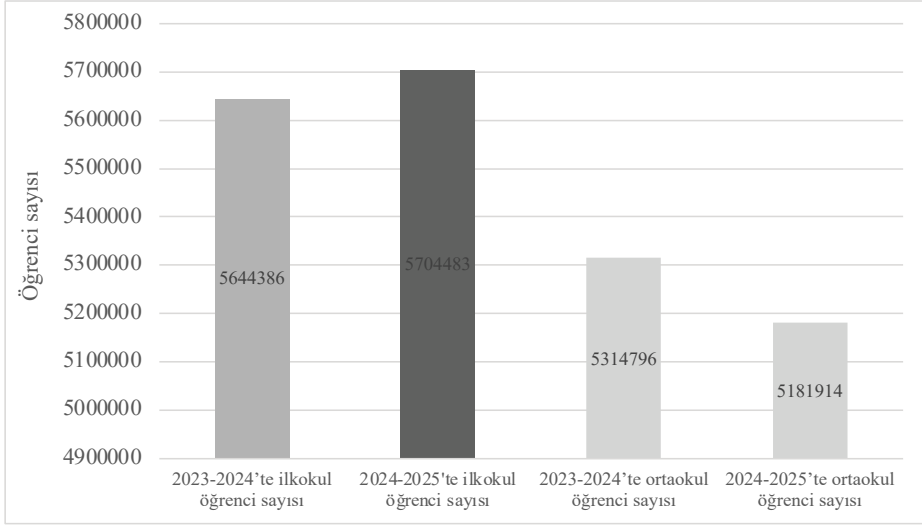
İlköğretim kurumlarında, ilkokul kademesi dört yıl süreli ve zorunludur. Türk Millî Eğitim Sisteminin 4+4+4 sistemine göre ilköğretim kademesinde diğer dört yılı ortaokullar ve isteğe bağlı olarak tercih edilebilen imam-hatip ortaokulları oluşturmaktadır (Millî Eğitim İstatistikleri, 2023-2024).

Grafik 4. 2023-2024 Eğitim Öğretim Yılı Coğrafi Bölgelere Göre Açık Öğretim Dahil Toplam Ortaokul Öğrenci Oranı (Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2023-2024)

Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü ilkököl ve ortaokullardaki eğitimin işleyişinden sorumluyken, imam hatip ortaokullarındaki eğitimden Millî Eğitim Bakanlığı Din Öğretimi Genel Müdürlüğü sorumludur. 2023-2024 Millî Eğitim Bakanlığı Örgün Eğitim istatistiklerinden ulaşılan verilere göre 2024 yılında ilkökula giden öğrenci sayısı 5 milyon 644 bin 386 ve ortaokula giden öğrenci sayısı 5 milyon 314 bin 796'tır. Grafik 4'te, Millî Eğitim Bakanlığı Örgün Eğitim İstatistiklerine göre 2023-2024 eğitim öğretim yılında Türkiye'nin coğrafi bölgeleri açısından açık öğretim dahil olmak üzere toplam ortaokulda okuyan öğrenci oranları verilmiştir. Grafikte de görüldüğü gibi %28,29'luk oranla ortaokulda öğrenim gören öğrenci sayısı en fazla olan bölge Marmara Bölgesi olmuştur. Bu oran 1 milyon 460 bin 45 öğrenciye denk gelmektedir. Marmara Bölgesini %16,32'lik oranla Güneydoğu Anadolu Bölgesi takip etmektedir. Güneydoğu Anadolu Bölgesinde ortaokullarda öğrenim gören öğrenci sayısı 842 bin 337 öğrencidir. İç Anadolu Bölgesinde 775 bin 453, Akdeniz Bölgesinde 732 bin 242, Ege Bölgesinde 554 bin 839, Doğu Anadolu Bölgesinde 410 bin 959 ve Karadeniz Bölgesinde ortaokulda öğrenim gören öğrenci sayısı 384 bin 669'dur. 2024- 2025 yılında yayınlanan Millî Eğitim Bakanlığı Örgün Eğitim istatistiklerine göre resmi devlet ilkökullarında öğrenim gören öğrenci sayısı toplam 5 milyon 358 bin 49 öğrenciyken bu sayının 2

milyon 753 bin 12 kişisi erkek öğrenciler, 2 milyon 605 bin 37 kişisini ise kız öğrencilerden oluşmaktadır. Özel ilkokullarda öğrenim gören erkek öğrenci sayısı 180 bin 371, kız öğrenci sayısı 166 bin 063 toplam 346 bin 434 öğrencidir (Millî Eğitim İstatistikleri, 2023-2024).

Grafik 5. 2023-2024 ve 2024-2025 Eğitim Öğretim Yılları Arasında Resmi Devlet ve Özel Okullarda İlkokul ve Ortaokulda Öğrenim Gören Öğrenci Sayıları (Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2023-2024/2024-2025)

Grafik 5'te Millî Eğitim Bakanlığı Örgün Eğitim istatistiklerinden ulaşılan 2023-2024 ve 2024- 2025 yıllarında Türkiye'de resmi ve özel ilk ve ortaokullarda öğrenim gören öğrenci sayısı karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2023-2024 ve 2024-2025 öğretim yılı örgün eğitim istatistiklerine göre, ilkokul ve ortaokul düzeylerinde öğrenim gören öğrenci sayılarında yıllara göre değişimler gözlenmiştir. 2023-2024 eğitim öğretim yılında ilkokullarda öğrenim gören toplam öğrenci sayısı 5 milyon 644 bin 386 iken, bu sayı 2024-2025 eğitim öğretim yılında 5 milyon 704 bin 483 olmuştur. Buna karşılık, ortaokullarda öğrenim gören öğrenci sayısı 2023-2024 yılında 5 milyon 314 bin 796 iken, 2024-2025 yılında 5 milyon 181 bin 914 olarak kaydedilmiştir. Bu veriler, ilkokul düzeyinde öğrenci sayısında artış, ortaokul düzeyinde ise azalma eğilimi olduğunu göstermektedir (Millî Eğitim İstatistikleri 2024-2025 Örgün Eğitim, 2025).

Ortaöğretim

Ortaöğretim kurumları, örgün ya da yaygın olmak üzere en az dört yıllık zorunlu eğitim veren kurumlardır. Genel, mesleki ve teknik olmak üzere üç farklı öğretim türü bulunmaktadır. Ortaöğretim, öğrencileri yükseköğretime hazırlayan temel eğitim kademesidir. Millî Eğitim'in genel amaç ve ilkelerine uygun bir şekilde, tüm ortaöğretim çağındaki öğrencilere genel kültürel eğitim vermek ortaöğretim kademesinin genel amaç ve ilkeleri arasındadır. Ortaöğretim kurumları öğrencileri ilgi ve isteklerine göre yükseköğretime ve iş hayatına hazırlamalıdır (Millî Eğitim İstatistikleri 2024-2025 Örgün Eğitim, 2025).

Ortaöğretim kademesi, Anadolu, Fen, Sosyal Bilimler, Anadolu İmam Hatip, Spor, Güzel Sanatlar Lisesi, Mesleki ve Teknik Liseler olmak üzere alt bölümlere ayrılır. Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü tarafından Anadolu Liselerinin, Fen Liselerinin ve Sosyal Bilimler Liselerinin eğitim ve öğretim faaliyetleri ilgili genel müdürlük tarafından yürütülmektedir. Mesleki ve Teknik Liselerinin Spor Liselerinin ve Güzel Sanatlar Liselerinin eğitim ve öğretim faaliyetleri Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğu altındayken, İmam Hatip Liselerinin sorumluluğunu Din Öğretim Genel Müdürlüğü üstlenmiştir (Adaletli, 2024). Ortaöğretimde özel gereksinimi olan öğrencilerin sorumluluğu ise, MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün denetimi altındadır (Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı, 2023).

Ortaöğretim, öğrencilerin temel eğitimlerinin ardından onları üniversiteye ya da iş hayatına hazırlayan eğitim kademesidir. Türkiye'de zorunlu eğitimin ikinci basamağını oluşturan ortaöğretim, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen kurallar çerçevesinde yürütülmekte olup genellikle 9. sınıftan başlayarak 12. sınıfa kadar devam eden dört yıllık bir süreci kapsamaktadır. Bazı eğitim kurumlarında yabancı dil ağırlıklı hazırlık sınıflarının bulunması nedeniyle bu süre beş yıla çıkabilmektedir (Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı, 2023). Ortaöğretim müfredatı, zorunlu ve seçmeli derslerden oluşan bir yapıdadır; Türk dili ve edebiyatı, matematik, fen bilimleri, yabancı dil ve sosyal bilimler temel dersler arasında yer alırken sanat, spor, teknoloji ve felsefe gibi dersler öğrencilerin bireysel gelişimini desteklemek amacıyla seçmeli olarak sunulmaktadır. Güncel eğitim yaklaşımları doğrultusunda öğrenci merkezli öğretim stratejileri ile dijital teknolojilerin eğitime entegrasyonu teşvik edilmektedir. Ortaöğretim kademesi yalnızca bireysel gelişimi desteklemekle kalmayıp öğrencilerin toplumsal yaşama uyum sağlamalarında da önemli bir rol üstlenmektedir. Bu nedenle ortaöğretimde verilen eğitimin niteliği, ülkelerin ekonomik, kültürel ve sosyal kalkınma hedefleriyle doğrudan ilişkilidir (Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı, 2023).

Tablo 1. Ortaöğretim Kurumlarında Okul Türlerine Göre Okul ve Öğrenci Sayıları (2023-2024)

Okul Türleri	Okul Kurum /	Öğrenci Sayısı		
		Toplam	Erkek	Kadın
Ortaöğretim (Genel+- Mesleki ve Teknik + Din Öğretimi)	12.506	5.796.881	2.982.710	2.814.171
Ortaöğretim (Resmi)	9.288	5.234.881	2.663.278	2.571.603
Ortaöğretim (Özel)	3.218	562.000	319.432	242.568
Genel Ortaöğretim Toplamı	6.509	3.528.102	1.636.682	1.891.420
Genel Ortaöğretim (Resmi)	3.608	3.114.113	1.424.796	1.689.317
Genel Ortaöğretim (Özel)	2.901	413.989	211.886	202.103
<i>Okul ve öğrenci sayıları 2024 yılı haziran ayının ilk haftasına aittir.</i>				

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2023-2024

Tablo 1’de Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2023-2024 verilerine göre ortaöğretim kurumlarında okul türlerine göre toplam okul ve öğrenci sayılarına yer verilmiştir. Verilere göre Türkiye genelinde Genel, Din, Mesleki ve Teknik öğretimi yapan okul sayısı 12 bin 506’dır. Bu okullarda toplam 5 milyon 796 bin 881 öğrenci öğrenim görürken, bu öğrencilerin 2 milyon 982 bin 710 kişisi erkek, 2 milyon 814 bin 171 kişisi kadındır. 2024 yılı haziran ayının ilk haftası baz alınarak oluşturulan verilerde resmî kurumlarda öğrenim gören ortaöğretim kademesindeki toplam resmi okul sayısı 9 bin 288, özel okul sayısı ise 3 bin 218’dir. Resmi okullarda öğrenim gören erkek öğrenci sayısı 5 milyon 234 bin 881, kız öğrenci sayısı 2 milyon 663 bin 278’dir. Özel okullara bakıldığında bu sayının erkek öğrencilerde 562 bin, kadın öğrencilerde ise 319 bin 432 olarak kayıtlara geçmiştir. Genel ortaöğretimde resmi okul sayısı 3 bin 608, özel okul sayısı 2 bin 901’dir. Resmi ve özel okullarda genel ortaöğretim kademesinde öğrenim gören toplam erkek öğrenci sayısı 1 milyon 636 bin 682, kız öğrenci sayısı 1 milyon 891 bin 420’dir (Millî Eğitim İstatistikleri, 2023-2024).

Tablo 2. Ortaöğretim Kurumlarında Okul Türlerine Göre Okul ve Öğrenci Sayısı (2024-2025)

Okul Türleri	Okul / Kurum	Öğrenci Sayısı		
		Toplam	Erkek	Kadın
Ortaöğretim (Genel+Mesleki ve Teknik + Din Öğretimi)	12.423	5.328.812	2.731.514	2.597.298
Ortaöğretim (Resmi)	9.341	4.891.778	2.440.571	2.379.207
Ortaöğretim (Özel)	3.082	509.034	290.943	218.091
Genel Ortaöğretim Toplamı	6.431	3.160.449	1.444.327	1.716.122
Genel Ortaöğretim (Resmi)	3.657	2.796.273	1.258.620	1.537.653
Genel Ortaöğretim (Özel)	2.774	589.619	185.707	403.912
<i>Okul ve öğrenci sayıları 2025 yılı haziran ayının ilk haftasına aittir.</i>				

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2024-2025

Tablo 2’de de Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2024-2025 verilerine göre ortaöğretim kurumlarında okul türlerine göre toplam okul ve öğrenci sayılarına yer verilmiştir. Verilere göre Türkiye genelinde 2023-2024 istatistiklerine oranla Genel, Din, Mesleki ve Teknik öğretimi yapan okul sayısı düşüş göstererek 12 bin 423 olarak belirtilmiştir. Bu okullarda öğrenim gören toplam öğrenci sayısı 5 milyon 328 bin 812’dir. 2025 yılı haziran ayının ilk haftasına ait olan verilere göre resmi okul sayısı 9 bin 341, özel okul sayısı ise 3 bin 82 olarak kaydedilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı Örgün Eğitim İstatistikleri, 2025).

Özel Eğitim

Özel eğitim, özel gereksinimi bulunan bireylerin ihtiyaçlarına uygun eğitim hizmetlerinin planlanması ve uygulanmasıdır. Özel gereksinimi olan öğrenciler için, bireysel farklılıkları doğrultusunda Bireyselleştirilmiş Eğitim Planları hazırlanmalıdır. Bedensel özellikleri, öğrenme hızları ve bireysel farklılıkları nedeniyle diğer yaşlılarından farklılaşan çocuklar için özel gereksinimli çocuklar tanımı kullanılmaktadır. Özel gereksinimli çocuklar için özel uygulama merkezleri açılmıştır. Bu okullar öğrencinin gereksinimine göre farklılaşmaktadır. Türk eğitim sisteminde özel gereksinimli çocuklar için ilk olarak uygulanan

yöntem “Kaynaştırma” eğitimi uygulamasıdır. Kaynaştırma eğitimi, özel eğitime gereksinimi olan öğrencilerin resmi ya da özel öğretim kurumlarında yaşlılarıyla beraber destek eğitim hizmetleri kapsamında almaları gereken eğitimi almalarıdır (Millî Eğitim İstatistikleri, 2023-2024).

Türkiye’de son yıllarda önemli gelişmeler kaydetmiş olan özel eğitim sisteminde çeşitli yapısal ve uygulamaya ilişkin sorunların bulunduğu bilinmektedir. Türkiye’de 1980’li yıllardan itibaren özel eğitim uygulamaları hayata geçirilmeye başlanmış, 1997 yılında gerçekleştirilen temel eğitim reformu ile daha kapsamlı bir yapıya kavuşmuştur. Bu gelişim süreci, yasal ve uluslararası düzenlemelerle de desteklenmiştir. Nitekim Türkiye’de 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun ve Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği kapsamında yürütülen özel eğitim hizmetleri, Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi’nin 2009 yılında onaylanması ile birlikte uluslararası düzeyde daha görünür hâle gelmiştir (United Nations, 2006).

Tablo 3. Özel Eğitim Kurumlarında Okul ve Öğrenci Sayısı (2023-2024)

Eğitim Kademesi	Okul/ Kurum	Öğrenci Sayısı		
		Toplam	Erkek	Kadın
Özel Eğitim Örgün Eğitim Toplamı	1899	599.725	352.773	206.952
Özel Eğitim Okul öncesi Toplamı	363	10.668	7.315	3.353
Özel Eğitim İlkokul Toplamı	504	216.245	137.453	78.792
Özel Eğitim Ortaokul Toplamı	496	224.686	141.837	82.849
Özel Eğitim Ortaöğretim Toplamı	536	108.126	66.168	41.958

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2023-2024

Tablo 3’te Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2023-2024 verilerine göre Özel öğretim kurumlarında okul ve öğrenci sayılarına yer verilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi Millî Eğitim İstatistiklerine göre 2023-2024 Eğitim Öğretim yılında Özel Eğitim’deki Örgün Eğitim veren okul sayısının toplam bin 899 okul olduğu görülmektedir. Öğrenim gören erkek öğrenci sayısı 599 bin 725, kız öğrenci sayısı toplam olarak 352 bin 773’tür. Özel Eğitim’de Okul öncesi eğitimi veren okul sayısı 363, ilköğretim seviyesinde özel eğitimde eğitim veren kurum sayısı toplam 504, ortaokulda 496 ve ortaöğretimde bu sayının 536 olduğu görülmektedir (Millî Eğitim İstatistikleri, 2023-2024).

Tablo 4. Özel Eğitim Kurumlarında Okul ve Öğrenci Sayısı (2024-2025)

Eğitim Kademesi	Okul/ Kurum	Öğrenci Sayısı		
		Toplam	Erkek	Kadın
Özel Eğitim Örgün Eğitim Toplamı	1905	602.729	377.989	224.740
Özel Eğitim Okul öncesi Toplamı	312	11.269	7.697	3.572
Özel Eğitim İlkokul Toplamı	525	238.432	151.470	86.962
Özel Eğitim Ortaokul Toplamı	516	234.863	147.429	87.434
Özel Eğitim Ortaöğretim Toplamı	552	118.165	71.393	46.772

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2024-2025

2024-2025 yılında yayınlanan Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim verilerine göre, Tablo 4’te görüldüğü gibi Özel Eğitim’deki Örgün Eğitim veren okul sayısının toplam bin 905’tir. Öğrenim gören toplam öğrenci sayısı 2023-2024 verilerine kıyasla artış göstererek 602 bin 729 öğrenci oluşmuştur. Özel Eğitim’de Okul öncesi eğitimi veren okul sayısı 312, ilköğretim seviyesinde özel eğitimde eğitim veren kurum sayısı toplam 525, ortaokulda 516 ve ortaöğretimde bu sayının 552 olduğu görülmektedir. Tablo 3 ve Tablo 4’teki veriler karşılaştırıldığında özel eğitimde eğitim veren okul sayısının ilkökul, ortaokul ve ortaöğretim kademelerinde artış eğiliminde olduğu görülmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı Örgün Eğitim İstatistikleri, 2025).

Yükseköğretim

Yükseköğretim, en az iki, en fazla altı yıllık yükseköğrenim veren eğitim kurumlarını içerir ve ortaöğretime dayalıdır. Yükseköğretimin amacı, millî değer ve ilkelere bağlı bireyler yetiştirmek; öğrencileri ilgi, beceri ve yetenekleri doğrultusunda toplumun ihtiyaç ve beklentilerini karşılayabilecek şekilde yetiştirmektir. Yükseköğretim kurumları bilimsel araştırma ve öğretim faaliyetlerini yürütmektedir. Yükseköğretim kurumlarını üniversiteler, fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, meslek yüksekokulları, konservatuarlar, uygulama ve araştırma merkezleri oluşturmaktadır (Millî Eğitim İstatistikleri, 2023-2024).

UNESCO tarafından yayınlanmış olan verilere göre, tarihte bilinen en eski yükseköğretim kurumu Fas’ın Fes kentinde 859 yılında kurulan el-Karaouine Üniversitesi (al-Qarawiyyin) olarak kabul edilirken, bu eğitim kurumunun halen faaliyette olduğu bilgisine de yer verilmiştir. El-Karaouine Üniversitesi İslami ve seküler bilimlerin öğretildiği bir eğitim kurumudur (UNESCO, 2025). Üni-

versitenin ilk eğitim faaliyetleri ağırlıklı olarak hukuk alanında yürütülmüştür. Öğrencilerin ve öğretim üyelerinin birlikte yönetmesi nedeniyle tarihsel açıdan önemli kabul edilen 1088 yılında İtalya'nın Bologna kentinde kurulan ve Avrupa'da bilinen en eski üniversite Bologna Üniversitesi'dir. 1988 yılında Bologna Üniversitesi'nde "Magna Charta Universitatum" imzalanmış ve bu metin, Avrupa üniversite değerlerinin temelini oluşturmuştur (Università di Bologna, 2025).

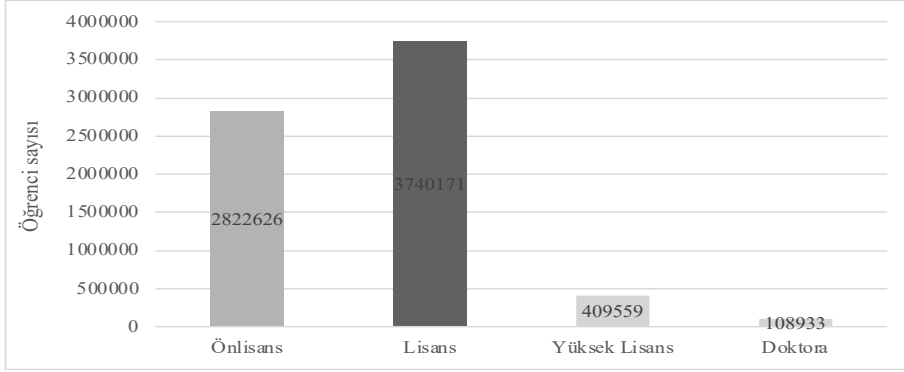
Türkiye'de yükseköğretim veren kurumların tarihi incelendiğinde Fatih Sultan Mehmet döneminde kurulan ve "Sahn-ı Seman" adı verilen eğitim kurumları dikkat çekmektedir. Nitekim Osmanlı Devleti'nde bilinen ilk üniversite, Fatih Sultan Mehmet tarafından 1470 yılında kurulmuş olan ve klasik anlamda yükseköğretim veren Sahn-ı Seman Medreseleridir. Sahn-ı Seman Medreseleri'nde sistemli ve kademelendirilmiş bir eğitim yapısı bulunmaktadır, yani bu sisteme göre öğrenciler seviyelerine göre başka medreselere yerleştirilmekteydi. Ayrıca öğrencilik sürelerinin bitiminde öğrencilere diploma benzeri icazet belgeleri verilmekteydi. Günümüzün profesör unvanına benzer görevler üstlenen müderrisler bu kurumlarda görev almaktaydı. Sahn-ı Seman Medreseleri'nde hem İslami hem de pozitif bilimlerin eğitimi verilmekteydi (Adaletli, 2024).

18. yüzyıla gelindiğinde bugünkü anlamda modern yükseköğretim kurumlarının açılmaya başlandığı görülmektedir. 1773 yılında III. Mustafa tarafından tersane ve donanmanın geliştirilmesi ve tersane halkının eğitilmesi amacıyla Mühendis-hane-i Bahr-i Hümayun kurulmuştur ve bu eğitim kurumu İstanbul Teknik Üniversitesi'nin temelini oluşturmaktadır. 1827 yılında modern anlamda tıp eğitiminin temeli Sultan II. Mahmud döneminde Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'nin kurulmasıyla atılmıştır. Dârülfünûn adı altında yeni bir eğitim kuruluşu 19. yüzyılın ortalarına denk gelmektedir. 19. yüzyılın başlarında Osmanlı'da bilim alanında değişimler yaşanmaya başlanmış ve Tazminat döneminde yeni bir yüksek eğitim kurumunun kurulması gündeme gelmiştir. 1846 yılına gelindiğinde Sultan Abdülmecid'in Rumeli seyahati sırasında daimî bir Maarif Meclisi'nin kurulması hususunda çalışmaların başlamasını da istemiştir ve Meclis-i Maârif-i Umûmiyye kurulmuştur. Meclis-i Maârif-i Umûmiyye'nin kurulması Dârülfünun kurulması yolunda ilk adım olarak sayılmaktadır. Ancak kurulması planlanan Dârülfünun'un nasıl bir eğitim kurumu olması fikri henüz gelişmemiştir. 1870 yılında Darülfünun-ı Osmani açılmış ancak uzun süreli olmamış ve 1871 yılında kapatılarak varlığına son verilmiştir. 1874 yılında Saffet Paşa tarafından Avrupa'daki benzerleri gibi İlahiyat, Tıp, Hukuk, Edebiyat, Yollar ve Köprüler (Turuk ve Maabir) eğitimleri veren Darülfünun-ı Osmani kurulmuştur (Demirel, 2012). Osmanlı Devleti'nin II. Abdülhamid döneminde dört yıllık okullar ve meslek okulları açılmış ve 1890'lı yıllarda diğer bölgelere yayılarak devam etmiştir. 1900 yılında Sadrazam Sait Paşa'nın isteği üzerine "Darülfü-

nun-i Şâhâne” sürekli eğitime başlamış ve Ulum-i Riyaziye (Matematik Fakültesi), Ulum-i Tabiiye (Fizik Bilimleri Fakültesi) ve Ulum-i Ali-i Diniye (Din Fakültesi) olmak üzere üç yeni fakülte kurulmuştur, ancak bunlar Darülfünun’a dâhil edilmemişlerdir. 1909 yılına gelindiğinde “Darülfünun-i Şâhâne” ismi Darülfünun-ı Osmani olarak değiştirilmiştir (Songur, 2014). İkinci Meşrutiyet’in 1908 yılında ilan edilmesiyle yükseköğretim konusu önem kazanmaya başlamıştır. Darülfünun’a tarih, felsefe ve edebiyat yeni dersler eklenmiştir. Darülfünun en parlak dönemini 1912-1913 yılları arasında Balkan Savaşları dönemine denk gelen dönemde yaşamıştır. Birinci Dünya Savaşı sırasında yapılan reform hareketiyle Almanya ve Macaristan’dan gelen profesörler Darülfünun’da eğitim vermeye başlamıştır (Özkan, 2018).

Cumhuriyet’in ilan edilmesiyle Ticaret Mekteb-i Âlisi olarak değişmiş olan Hamidiye Ticaret Mektebi bugünkü Marmara Üniversitesi’nin temelini oluşturmaktadır. Ayrıca bu yıllarda ilk yükseköğretim kurumu olarak Zonguldak Maden Mühendis Mekteb-i Ali (Zonguldak Maden Yüksek Okulu) açılmıştır. 1924-1925 eğitim ve öğretim yılı başında Hamidiye Ticaret Mektebi Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi’ne dönüşmüştür. Bugünkü Marmara Üniversitesi kadın ve erkek öğrencilerin bir arada eğitim aldığı ilk karma eğitim kurumu olma özelliğine sahiptir (Marmara Üniversitesi, 2025). 1925 yılında Mektep-i Hukuk açılmıştır. Bu okul hukuk sisteminin modernleşmesi açısından tarih için önem arz etmektedir. 1927 yılında Bakanlar Kurulunun almış olduğu karar doğrultusunda lise mezunu olmayanların yükseköğretime başvurularının kabul edilmemesi kararı alınmıştır. 1933 yılında 31 Mayıs 1933 tarih ve 2252 sayılı kanunla Darülfünun kapatılmış ve Ağustos 1933’te İstanbul’da Maarif Vekâletine görev verilmek suretiyle İstanbul Üniversitesi kurulmuştur. 1933’te Ankara’da Yüksek Ziraat Enstitüsü, 1935’te Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, 1936’da Siyasal Bilgiler Fakültesi kurulmuştur. 1933 yılında kurulan İstanbul Üniversitesi dışında 1944 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi 1946 yılında ise Ankara Üniversitesi kurulmuştur. 1955 yılında İzmir’de Ege, Trabzon’da Karadeniz Teknik ve Erzurum’da Atatürk Üniversitesi kurulmuştur. 1956 yılında 7334 sayılı Kanunla Orta Doğu Teknik Üniversitesi kurulmuştur. Ankara’da Hacettepe Üniversitesi 1967 yılında, İstanbul’da Boğaziçi Üniversitesi 1971 yılında kurulmuştur. 1970’li yıllarda Anadolu’da yeni üniversitelerin açılması konusu gündeme gelmiş ve üniversite sayısı 18’e çıkmıştır. 1981 yılına gelindiğinde Yükseköğretim Kurulu kurulmuş ve yükseköğretimde yeni bir döneme girilmiştir. 1984’te mevzuatta yapılan değişikliklerle Türkiye’nin ilk vakıf üniversitesi Bilkent Üniversitesi kurulmuştur. 2000 yılında 70 civarında olan üniversite sayısı 2024 itibarıyla devlet ve vakıf üniversiteleri dahil olmak üzere 200’ün üzerine çıkmıştır (Başoğlu, 2022). Yükseköğretim Kurulu

(YÖK) verilerine göre 2024 itibarıyla Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenci sayısı 7 milyon 503 bin 181 olup, bunun %51,7’sini 3 milyon 879 bin 512 kadın öğrenci, %48,3’ünü ise 3 milyon 623 bin 669 erkek öğrenci oluşturmaktadır (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2025).

Grafik 6. 2023-2024 Yükseköğretim İstatistikleri, Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Sayısı (Kaynak: YÖK istatistikleri, 2023-2024)

Yükseköğretim bilgi yönetim sisteminin resmi internet sitesinde yayınlanan veriler Grafik 6’da verilmiştir. Grafikte görüldüğü gibi 2023-2024 yılları arası elde edilen Yükseköğretim istatistiklerine göre ön lisans programında öğrenim gören öğrenci sayısı 2 milyon 822 bin 626 kişidir. Lisans programında öğrenim gören öğrenci sayısı 3 milyon 740 bin 171 iken lisans eğitimini tamamlayarak yüksek öğretime devam eden öğrenci sayısı 409 bin 559 kişidir. Doktora eğitimi yapan öğrenci sayısı ise giderek azalmış ve 108 bin 933 olarak kayıtlara geçmiştir (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2025).

Şekil 3’te resmi istatistik programı kapsamında yayımlanan 2024-2025 verilerine göre öğrenci sayıları gösterilmiştir. Devlet Üniversiteleri, Vakıf Üniversiteleri ve Vakıf Meslek Yüksek Okullarına başvuran öğrenci sayıları erkek ve kadın olarak gruplandırılmıştır. 2024-2025 yılları arasında üniversitelere yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısı toplam olarak 1 milyon 629 bin 468 kişidir. Ön lisans programına 858 bin 505, Lisans programına 601 bin 618, Yüksek Lisans programına 152 bin 828 ve doktora 16 bin 517 kişi yeni kayıt yaptırmıştır. Devlet Üniversiteleri, Vakıf Üniversiteleri veya Vakıf Meslek Yüksek Okulları ayrımı yapılmaksızın yükseköğrenimlerini devam ettiren öğrenci sayısı toplam olarak 6 milyon 835 bin 15 kişidir. Bu sayının 3 milyon 201 bin 895 kişisini erkek öğrenciler oluştururken 3 milyon 633 bin 220 kişisi kız öğrencidir. Elde edilen sonuçlar incelendiğinde üniversitede öğrenim gören öğrenci sayısında kız öğrencilerin fazlalığı göze çarpmaktadır. Dev-

let üniversitelerini tercih eden öğrenci sayısı toplam 6 milyon 014 bin 346 kişiye, vakıf üniversitelerinde sayı azalarak 805 bin 505 kişi olmuştur (YÖK, 2023-2024).

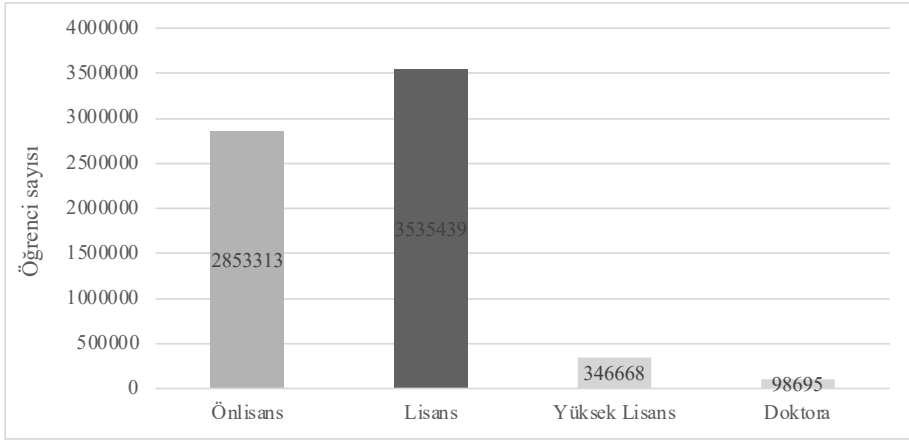
TABLE 1. ÖĞRENCİ SAYILARI ÖZET TABLOSU, 2024-2025

	TOPLAM						DEVLET ÜNİVERSİTELERİ						VAKIF ÜNİVERSİTELERİ						YÜKSEK YÜKER OKULLARI					
	YENİ KAYIT			TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI			YENİ KAYIT			TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI			YENİ KAYIT			TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI			YENİ KAYIT			TOPLAM ÖĞRENCİ SAYISI		
	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T	E	K	T
TOPLAM	706075	924393	1629468	3633220	6835115	601318	793743	1395061	2817359	3196987	6014346	100874	127076	227900	377517	427988	805505	2883	3624	6507	7019	8245	15264	15264
OKULSANS	356266	502239	858505	1300977	1552336	2853313	316455	454004	770459	1135593	1431387	2616980	36928	44611	81339	108365	112704	221069	2883	3624	6507	7019	8245	15264
VOKASİYAL TRENING SCH	163519	186801	350320	515169	479238	994407	131248	146094	277342	423943	379460	803403	30116	37784	67900	85868	93100	178968	2155	2923	5078	5358	6678	12036
YÜKSEK OKUL	6902	7093	13995	76296	57349	133645	54231	37462	91693	6174	6392	12566	20404	18320	38724	728	701	1429	1661	1567	1567	1567	1567	1567
İKİNCİ ÖĞRETİM	6157	5837	11994	22039	19026	41065	5519	5402	10921	19946	17742	37688	638	435	1073	2093	1384	3377						
UZAKTAN ÖĞRETİM	179688	302508	482196	687473	996723	1684196	179688	302508	482196	687473	996723	1684196												
AKAD. ÖĞRETİM	261603	338015	601618	1681804	1854635	3536439	212376	271118	483494	1442925	1578308	3021233	51227	66897	118124	238879	276327	515206						
İLKÖĞRETİM	208519	274561	482880	1098570	1244941	2343511	157292	207464	364756	859691	986614	1828305	51227	66897	118124	238879	276327	515206						
İKİNCİ ÖĞRETİM				92991	66944	159935				92991	66944	159935												
OKULSANS	1044	1006	2050	12787	15821	28608	1044	1006	2050	12787	15821	28608												
YÜKSEK OKUL	50400	63648	116688	477456	526929	1004385	54040	62648	116688	477456	526929	1004385												
YÜKSEK LİSANS	70952	75876	152828	171063	175605	346668	65732	61604	127336	146594	289863	11220	14722	25492	24469	32356	56805							
MASTERS	57160	60951	118111	142754	155563	298317	46733	47360	94093	119660	124224	243884	10427	13591	24018	23094	31339	54433						
OKULSANS	14808	11124	25932	20436	14828	35264	14757	11107	25864	20374	14808	35182	51	17	68	62	20	82						
YÜKSEK OKUL	4984	3801	8785	7873	5214	13087	4242	3137	7379	6560	4237	10797	742	664	1406	1313	977	2290						
OKULSANS	8254	8263	16517	48051	50644	98695	6755	7017	13772	42247	44023	86270	1499	1246	2745	5804	6621	12425						
DOKTORATE	8254	8263	16517	48051	50644	98695	6755	7017	13772	42247	44023	86270	1499	1246	2745	5804	6621	12425						
OKULSANS																								
YÜKSEK OKUL																								

Resmî İstatistik Programı kapsamında yayımlanmaktadır.

Şekil 3. 2024-2025 Yükseköğretimde Okuyan Öğrenci Sayıları
(Kaynak: YÖK istatistikleri, 2024-2025)

Yüksek Öğretim Kurumu, YÖK istatistiklerine göre, günümüzde 129 Devlet üniversitesi, 75 Vakıf Üniversitesi ve 4 tane Vakıf Meslek Yüksek Okulu vardır (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2025). 2025 yılında düzenlenen ve üniversitelerin akademik itibarı, işveren itibarı, öğretim üyesi/öğrenci oranı, uluslararası öğretim üyesi oranı, uluslararası öğrenci oranı ve araştırma etkisi gibi kriterlere dayanan QS Dünya Üniversiteleri sıralamasına göre Orta Doğu Teknik Üniversitesi 285. sırada yer almış ve Türkiye’deki en yüksek sıralamaya sahip olan üniversite olmuştur. Orta Doğu Teknik Üniversitesini 326. sırada İstanbul Teknik Üniversitesi, 401. sırada Koç Üniversitesi, 418. sırada Boğaziçi Üniversitesi ve 477. Sırada Bilkent Üniversitesi takip etmiştir (TopUniversities, 2025).

Grafik 7. 2024-2025 Yükseköğretim İstatistikleri, Öğrenim Düzeyine Göre Öğrenci Sayısı (Kaynak: YÖK istatistikleri, 2024-2025)

Grafik 7’de 2024-2025 yılları arası Yükseköğretim istatistiklerine yer verilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre ön lisans programında öğrenim gören öğrenci sayısı 2 milyon 853 bin 313 kişidir. Lisans programında öğrenim gören öğrenci sayısı 3 milyon 356 bin 439 iken lisans eğitimi tamamlayarak yüksek öğretime devam eden öğrenci sayısı 346 bin 668 kişidir. Doktora eğitimi yapan öğrenci sayısı ise giderek azalmış ve 98 bin 695 olarak kayıtlara geçmiştir (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2025). Grafik 6 ve Grafik 7 incelendiğinde önlisans programı dışında lisans, yüksek lisans ve doktora programlarında öğrenim gören öğrenci sayısında düşüş olduğu görülmektedir.

Türkiye’de Yaygın Eğitim

Türkiye’de yaygın eğitim, bireylerin örgün eğitim dışında yaşam boyu öğrenme kapsamında bilgi, beceri ve yetkinliklerini geliştirmelerine olanak tanıyan önemli bir eğitim türüdür. Bu eğitim türü, bireylerin kişisel, mesleki ve sosyal gelişimlerini desteklemeyi amaçlamakta olup Millî Eğitim Bakanlığı’na göre örgün eğitimin yanında veya dışında düzenlenen tüm eğitim faaliyetlerini kapsamaktadır. Diploma odaklı olmayan yaygın eğitim, bireylerin bilgi, beceri ve yeteneklerini geliştirmelerine katkı sağlamaktadır (Millî Eğitim İstatistikleri 2024-2025 Örgün Eğitim, 2025).

Yaygın eğitimin kökenleri Osmanlı dönemine kadar uzanmakta; ahilik teşkilatı, loncalar ve vakıflar aracılığıyla yürütülen halk eğitimi faaliyetleri bu sürecin temelini oluşturmaktadır. Cumhuriyet döneminde ise okuma-yazma oranını artırmak ve halkın kültürel gelişimini desteklemek amacıyla 1926 yılında Halk Eğitimi Şubesi kurulmuş, 1960 yılında Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü, 2011 yılında ise Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü oluşturulmuştur. Günümüzde yaygın eğitim faaliyetleri, Halk Eğitim Merkezleri ve Mesleki Eğitim Merkezleri aracılığıyla yürütülmekte olup el sanatları, bilgisayar, yabancı dil, kişisel gelişim ve mesleki eğitim gibi çeşitli alanları kapsamaktadır. Bu kapsamda yürütülen halk eğitimi çalışmaları, bireylerin mesleki becerilerini geliştirmeyi hedeflerken aynı zamanda sosyal ve kültürel gelişimlerine katkı sağlamak ve fırsat eşitliğini destekleyerek toplumun her kesimine ulaşmayı amaçlamaktadır (Kılıç, 2024).

Tablo 5. Yaygın Eğitim Kurumlarının Türlerine Göre Kurum, Kursiyer, Öğretmen ve Derslik Sayısı (2023-2024)

Okul Türü		Yaygın Eğitim (Resmi)	Yaygın Eğitim (Özel)
Okul / Kurum		1.731	19.121
Öğrenci sayısı	Toplam	13.903.401	3.633.274
	Erkek	5.227.284	2.294.905
	Kadın	8.676.117	1.338.369
Öğretmen sayısı	Toplam	17.537	93.213
	Erkek	8.975	41.974
	Kadın	8.562	51.239
Derslik		8.898	124.419

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2023-2024

2023-2024 eğitim öğretim yılı Yaygın Eğitim Millî Eğitim İstatistikleri Tablo 5'te verilmiştir. Tablo 5'te verilen yaygın eğitim kurumlarının türlerine göre kurum, öğrenci, öğretmen ve derslik sayısı göre, 2023-2024 eğitim öğretim yılında Türkiye'de toplam 20 bin 852 kurum yaygın eğitim hizmeti vermektedir. Bu sayının bin 731'ini resmi, 19 bin 121'ini ise özel kurumlar oluşturmaktadır. Elde edilen sonuçlara göre ulaşılan sonuç yaygın eğitim veren okul sayısı resmî kurumlardan oldukça fazladır. Bu sonuçlara göre okullardaki derslik sayıları da paralellik göstermektedir. Resmi yaygın eğitim kurumlarında 8 bin 898 derslik mevcutken bu sayı özel kurumlarda neredeyse 14 katı büyüklüğünde olup toplamda 124 bin 419 dersliktir. Ancak kurum ve derslik sayısı resmî kurumlara göre özel kurumlarda fazla olsa da bu sayı öğrenci sayılarına yansımamıştır. Resmî kurumlarda yaygın öğretim alan erkek öğrenci sayısı 5 milyon 227 bin 284, kız öğrenci sayısı 8 milyon 676 bin 117 kişi olup toplam öğrenci sayısı 13 milyon 903 bin 401 kişidir. Özel yaygın öğretim veren kurumlarda eğitim alan toplam öğrenci sayısı 3 milyon 633 bin 274 kişidir. İstihdam açısından karşılaştırma yapıldığında özel yaygın öğretim kurumlarında çalışan toplam öğretmen sayısı 93 bin 213, resmî kurumlarda ise bu sayının 7 bin 537 olduğu görülmektedir (Millî Eğitim İstatistikleri, 2023-2024).

Tablo 6. Yaygın Eğitim Kurumlarının Türlerine Göre Kurum, Kursiyer, Öğretmen ve Derslik Sayısı (2024-2025)

Okul Türü		Yaygın Eğitim (Resmi)	Yaygın Eğitim (Özel)
Okul / Kurum		1.709	18.217
Öğrenci sayısı	Toplam	10.550.950	3.645.600
	Erkek	3.714.770	2.354.956
	Kadın	6.836.180	1.290.644
Öğretmen sayısı	Toplam	18.673	98.426
	Erkek	9.589	44.601
	Kadın	9.084	53.825
Derslik		8.942	122.792

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2024-2025

Tablo 6'da 2024-2025 Millî Eğitim İstatistiklerine göre yaygın eğitim kurumlarındaki kurum, kursiyer, öğretmen ve derslik sayılarına yer verilmiştir. Tablo 5'te verilen 2023-2024 ve Tablo 6'da verilen 2024-2025 eğitim öğretim

yıllarına ait veriler karşılaştırıldığında, yaygın eğitim kurumlarının sayısında her iki yılda da özel kurumların ağırlığının devam ettiği görülmektedir. 2023-2024 yılında toplam 20 bin 852 olan kurum sayısı, 2024-2025 yılında 19 bin 926'ya gerilemiştir. Resmî kurum sayısı bin 731'den bin 709'a, özel kurum sayısı ise 19 bin 121'den 18 bin 217'ye düşmüştür. Öğrenci sayıları incelendiğinde, resmî kurumlarda toplam öğrenci sayısının 13 milyon 903 bin 401'den 10 milyon 550 bin 950'ye gerilediği, özel kurumlarda ise 3 milyon 633 bin 274'ten 3 milyon 645 bin 600'e sınırlı bir artış olduğu görülmektedir. Öğretmen sayıları açısından değerlendirildiğinde, her iki kurum türünde de artış yaşanmıştır. Resmî kurumlarda öğretmen sayısı 7 bin 537'den 18 bin 673'e, özel kurumlarda ise 93 bin 213'ten 98 bin 426'ya yükselmiştir. Derslik sayıları bakımından da özel kurumların belirgin üstünlüğü sürmekte olup, 2023-2024 yılında 124 bin 419 olan derslik sayısı 2024-2025'te 122 bin 792'ye düşerken, resmî kurumlarda 8 bin 898'den 8 bin 942'ye sınırlı bir artış olmuştur. Bu veriler, özel kurumların fiziki kapasite açısından güçlü bir konumda olduklarını, ancak öğrenci sayısındaki artışın bu kapasiteye paralel bir biçimde gerçekleşmediğini göstermektedir (Millî Eğitim İstatistikleri 2024-2025 Örgün Eğitim, 2025).

Dünyada Uygulanan Eğitim Sistemleri

Ülkelerin eğitim sistemlerinin şekillenmesinde siyasi ve sosyal yapılar, coğrafi konum, demografik özellikler ve ekonomik koşullar önemli rol oynamaktadır. Bu çerçevede, dünya genelindeki eğitim sistemlerinin yapısı, finansmanı ve performansına ilişkin veriler OECD tarafından yayımlanan “*Education at a Glance 2024*” raporunda ele alınmaktadır. Söz konusu raporda eğitimde eşitlik ve erişilebilirlik konularına vurgu yapılmakta olup OECD ülkelerinde erken çocukluk eğitimi kapsamında 3–5 yaş arası çocukların yaklaşık %83'ünün okul öncesi eğitime katıldığı belirtilmektedir. Zorunlu eğitim süreleri ülkeler arasında farklılık göstermekle birlikte son on yıl içerisinde on iki OECD üyesi ve aday ülkede zorunlu eğitim süresinin artırıldığı ifade edilmektedir (OECD, 2024).

Özellikle Almanya, Fransa ve İtalya gibi ülkelerde Kıta Avrupası Eğitim Modeli uygulanmaktadır. Bu eğitim modelinde devlet merkezilik, merkeziyetçi sistem, hiyerarşi ve bürokrasi ön plandadır. Anglo-Sakson eğitim modelinden oldukça farklı yönleri vardır. Kıta Avrupası Eğitim Modelinde, Türkiye'deki gibi Millî Eğitim Bakanlığı benzeri merkezi kurumlar tarafından eğitim sistemi yönetilir. Eğitim müfredatı, sınavlar, öğretmen atamaları gibi konular merkezi

otorite tarafından alınan kararlar doğrultusunda hayata geçirilir. Özel okul sayılarının oldukça düşük olduğu bilinmekle birlikte eğitim hizmetleri devlet tarafından karşılanmaktadır. Eğitimde eşitlik ön plandadır. Mesleki yeterlilik için resmi eğitim şart koşulmuş ve akademik başarı tıpkı Türk Millî Eğitim Sisteminde olduğu gibi diploma ve sertifikalarla belge altına alınmaktadır. Özellikle Almanya’da öğrenciler erken yaşta akademik ya da iş hayatına adım atmaları konusunda yönlendirilmeye başlanır. Almanya’da öğrencilerin okul ve işyeri eğitimi aynı anda yürütebildikleri çift sistem mevcuttur (Dursun & Altınışık, 2019).

Saksonya Eğitim Planı (Sächsischer Bildungsplan), Almanya’nın doğusunda yer alan Saksonya (Sachsen) eyaletinde yürürlüğe konmuş ve özellikle erken çocukluk eğitimi (Erzieherische Bildung) alanında kapsamlı bir yol haritası sunan önemli bir belgedir. Saksonya Eğitim Planı, 2006 yılında Almanya’nın Saksonya Eyaleti tarafından geliştirilmiş ve uygulanmaya başlanmıştır. Plan, 0–10 yaş arası çocukların eğitimine odaklanır ve özellikle kreş (Krippe), anaokulu (Kindergarten) ve ilkokulun ilk yılları için eğitimsel hedefleri, pedagojik ilkeleri ve gelişim alanlarını tanımlar. Saksonya Eğitim Planının amacını, çocuğun bireysel gelişimini destekleme, eğitimde fırsat eşitliğini sağlama, erken yaşta öğrenme süreçlerini bütüncül olarak planlama, aile ile kurumlar arasında iş birliğini güçlendirme ve özellikle anaokulu öğretmenlerine profesyonel rehberlik sunma olarak belirtilebilir (Der Sächsische Kita-Bildungsserver, 2025).

Türkiye’de son yıllarda okul öncesi eğitime verilen önem arttıkça Almanya’daki eyalet eğitim planları da incelenmeye başlanmıştır. Saksonya Eğitim Planı, erken çocukluk eğitimi alanında model olarak alınan planlardan biridir. Özellikle çocuk merkezli öğrenme, etkinlik temelli yaklaşım ve gelişim alanlarına göre planlama gibi unsurlar Türkiye’deki bazı özel okul ve anaokullarında örnek alınmaktadır (Atlı, 2013).

Coğrafi ve kültürel olarak çok geniş ve çeşitli bir bölge olması sebebiyle Asya kıtası eğitim sistemleri birçok farklılık göstermektedir. Ancak Asya ülkelerinde eğitime oldukça çok önem verilmektedir. Özellikle Çin, Japonya ve Güney Kore gibi Doğu Asya ülkelerinde rekabetin yaşandığı yoğun bir eğitim sistemi göze çarpar. Öğrenci başarılarının ölçülmesinde sınav sistemleri ön plandadır. Eğitim sosyal bir statü olarak kabul edilmekte ve bu sebeple aileler çocuklarının eğitimleri için büyük paralar harcamaktadırlar. Endonezya, Filipinler, Tayland gibi Güneydoğu Asya ülkelerinde, okullaşma oranları son yıllarda artma eğilimindedir. Bu ülkelerdeki eğitim sistemleri gelişmekte ve dijitalleşmekte olup maalesef ki kırsal bölgelerde hâlâ eğitimde eşitsizlikler mevcuttur (OECD, 2024).

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) eğitim sistemi incelendiğinde Türkiye ve benzeri ülkelerdekinden farklı olarak merkeze bağlı olmayan bir eğitim sisteminin varlığından söz edilebilir. Eyaletlerin kendilerine özgü eğitim yasaları ve eğitim politikaları vardır. Federal hükümet ekonomik açıdan destek olsa da müfredata yönelik bir uygulaması mevcut değildir. Eyaletler arasında farklılık gözlenmekle beraber genelde okula başlama yaşı 5 ila 6 arasında başlar ve 16 ila 18 arasında sona erer. Eğitim, devlet (public), özel (private) veya evde eğitim (homeschooling) şeklinde olabilmektedir. Amerikan Eğitim Sisteminin genel özellikleri incelendiğinde, birey odaklı ve esnek bir eğitim anlayışı olduğu, sanat, spor, teknoloji vb. alanlara yönelik müfredat çeşitliliği olduğu, fırsat eşitliği sorunları yaşandığı, özel okullara ve üniversitelere yüksek ücretler harcadığı sonuçlarına ulaşılmaktadır (U.S. Department of Education, 2025).

Federal bir yapıya sahip olan Avustralya eğitim sistemi, eğitim hizmetlerinin yönetimi ve uygulanması eyalet ve bölgelerin (states and territories) sorumluluğundadır. Avustralya eğitim sisteminde sekiz farklı eğitim yönetimi bulunmaktadır ve tamamı ulusal bir çerçevede yönetilmektedir. Her ne kadar Avustralya’da eyaletler farklı yetkilere sahip olsa da ulusal bir müfredat geliştirilmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, 2022).

Özel Öğretim

Türkiye’de 5580 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu çerçevesinde faaliyet gösteren kurumlara özel öğretim kurumları denilmektedir. MEB’in gözetim ve denetimi altında resmi eğitim kurumları dışında özel ya da tüzel kişilerce açılan özel öğretim kurumları eğitim-öğretim hizmeti vermektedir. Özel Öğretim Kurumlarını anaokulu, ilkokul, ortaokul, lise kademesinde eğitim ve öğretim veren özel okullar, özel öğretim kursları, özel motorlu taşıt sürücü kursları, özel etüt merkezleri, özel yabancı dil kursları, rehabilitasyon merkezleri ve uzaktan eğitim yapan özel kurumlar oluşturmaktadır (Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü, 2022).

Tablo 7. Özel Öğretim Kurumlarında Okul ve Öğrenci Sayısı (2023-2024)

Eğitim Kademesi	Okul/Kurum	Öğrenci Sayısı		
		Toplam	Erkek	Kadın
Özel Öğretim Kurumları Toplamı (Örgün Eğitim)	14.352	1.631.192	883.476	747.716

Okul öncesi Eğitimi	6.820	353.226	188.309	164.917
İlkokul	2.082	349.915	181.815	167.100
Ortaokul	2.232	366.051	192.920	173.131
Ortaöğretim	3.218	562.000	319.432	242.568
Genel Ortaöğretim	2.901	413.989	211.886	202.103
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	317	146.011	107.546	40.465
<i>Not: Bünyesinde anasınıfı bulunan 1 319 özel okul toplama dahil edilmemiştir.</i>				

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2023-2024

Tablo 7’de Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2023-2024 verilerine göre özel öğretim kurumlarında okul ve öğrenci sayılarına yer verilmiştir. Tabloda görüldüğü gibi 2023-2024 eğitim öğretim yılında yayınlanan Millî Eğitim Örgün eğitim istatistiklerine göre, Okul öncesi eğitimi veren 6 bin 820 okul olduğu görülmektedir. Bu okullarda toplam 353 bin 226 öğrenci varken bu öğrencilerin 188 bin 309’u erkek 164 bin 917 kişisini kız öğrenciler oluşturmaktadır. İlköğretim kademesinde toplam 4 bin 314 kurum bulunmaktadır. İlköğretim kademesinde eğitim gören erkek öğrenci sayısı 374 bin 735, kız öğrenci sayısı 340 bin 231’dir. Ortaöğretim seviyesinde eğitim veren kurum sayısı toplam 3 bin 218, bu okullarda okuyan toplam öğrenci sayısı ise 562 bin kişidir. Elde edilen verilere göre 2023- 2024 eğitim öğretim yılında Türkiye’de toplam özel okullarda öğrenim gören 883 bin 476 erkek, 747 bin 716 kız öğrenci vardır. Günümüz verilerine göre, örgün eğitimde şu an 61 bin 111 resmî okul, 14 bin 352 özel okul ve 4 açık öğretim okulu olmak üzere toplam 75 bin 467 okul bulunmaktadır (Millî Eğitim İstatistikleri, 2023-2024)

Tablo 8. Özel Öğretim Kurumlarında Okul ve Öğrenci Sayısı (2024-2025)

Eğitim Kademesi	Okul / Kurum	Öğrenci Sayısı		
		Toplam	Erkek	Kadın
Özel Öğretim Kurumları Toplamı (Örgün Eğitim)	14.700	1.539.579	832.322	707.257
Okul öncesi Eğitimi	7.271	327.735	173.760	153.975
İlkokul	2.110	346.434	180.371	166.063
Ortaokul	2.228	356.376	187.248	169.128

Ortaöğretim	3.082	509.034	290.943	218.091
Genel Ortaöğretim	2.774	364.176	185.707	178.469
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	308	144.858	105.236	39.622
<i>Not: Okul öncesi eğitimde, bünyesinde ana sınıfı ve uygulama sınıfı bulunan okullara ait, okul, okul öncesi öğretmeni ve ana sınıfı olarak kullanılan derslik sayıları eğitim verildikleri okul bünyesinde de gösterildiğinden mükerrerliği önlemek için bu bilgiler tabloda gösterilmemiştir.</i>				

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2024-2025

Tablo 8’de verilen 2024-2025 eğitim öğretim yılı verilerine göre, Türkiye’de özel öğretim kurumlarının sayısı 14 bin 700’dür. Bu kurumlarda toplam 1 milyon 539 bin 579 öğrenci öğrenim görmektedir. Öğrencilerin 832 bin 322’si erkek, 707 bin 257’si kadındır. Eğitim kademelerine göre incelendiğinde, okul öncesi eğitimde 7 bin 271 kurumda 327 bin 735 öğrenci, ilkokul düzeyinde 2 bin 110 kurumda 346 bin 434 öğrenci, ortaokul düzeyinde 2 bin 228 kurumda 356 bin 376 öğrenci ve ortaöğretim düzeyinde 3 bin 82 kurumda 509 bin 34 öğrenci bulunmaktadır. Bu veriler, özel öğretim kurumlarının en yoğun olarak ortaöğretim kademesinde faaliyet gösterdiğini ortaya koymaktadır. Özellikle genel ortaöğretim kurumları 2 bin 774 okul ve 364 bin 176 öğrenciyle dikkat çekerken, mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları 308 okul ve 144 bin 858 öğrenciyle daha sınırlı bir paya sahiptir. Tablo 8’de verilen veriler tablo 7’de verilen verilerle karşılaştırıldığında, Örgün Eğitimde Özel Öğretim Kurumları toplamının 2024-2025 yıllarında arttığı, ancak toplam öğrenci sayısında azalma olduğu görülmektedir (Millî Eğitim İstatistikleri 2024-2025 Örgün Eğitim, 2025).

Eğitimde Özelleşme

Eğitim her bireyin temel insani hakkıdır. Kamusal bir hizmet olan eğitimi devlet tüm vatandaşlarına sağlamak zorundadır. Ancak devletin sağladığı bu haktan tüm vatandaşlar eşit oranda faydalanamamaktadır. Eğitim insanla ilgilidir ve insan geleceğini şekillendiren önemli bir hizmettir. Eğitim düzeyi yüksek olan devletler gelişmiş ve güçlü devletlerdir. İyi eğitilmiş bireylerin yetiştirilmesinde en önemli görevi okullar üstlenmektedir. Bu sebeple, etkili ve başarılı bir okul günceli takip etmeli, yeni eğitim anlayışlarını özümseyebilmeli ve kullanabilmelidir (Binbir & Arastaman, 2021).

Kamunun desteğe ihtiyaç duyduğu bazı alanlarda ekonomik faaliyetlerin özel sermayeli kurumlar tarafından üstlenilmesi durumu ekonomide özelleştirme olarak adlandırılmaktadır (Savas ,1992; akt., Walberg ve Bast, 2003). Ekonomide özelleşme kavramı birçok sektörde olduğu gibi eğitimde özeleşme kavramını beraberinde getirmiş olup Belfied ve Levin (2002), bu kavramı eğitim programı ve politikalarını içinde bulunduran bir şemsiye olarak tanımlamışlardır. Kısaca devletin sorumlu olduğu eğitim hizmetinin sağlanmasında özel sektörün de görev ve sorumluluğu vardır (Verger ve diğ., 2016).

Eğitimde özelleşme söz konusunu olduğunda, devletin eğitim için üstlendiği sorumluluğu azalmakta, bu sorumluluğu yönetim, eğitim müfredatı ve parasal yönetim bakımından özel sektör üstlenmektedir (Kishan, 2008’den Akt. Kocabaş ve Yirci,2013).

Türk Eğitim Sisteminde Özel Okulların Ortaya Çıkışı

Özel okullar, devletin karşılamakla yükümlü olduğu resmi eğitimi özel sektörde karşılayan kurumlardır. Türkiye’de özel okul kavramı incelendiğinde göze çarpan iki dönem vardır: Cumhuriyet öncesi dönem ve Cumhuriyet sonrası dönem.

Türk Eğitim sisteminde okullarda özelleşme kavramı batılılaşma reformlarının etkisiyle Tanzimat Dönemi’nde (1839) başlar. Bu döneme ait resmî belgeler incelediğinde özel okullardaki yapılanmanın Islahat Fermanı’na (1856) dayandığı görülmektedir (Uygun, 2003, s. 109). Yabancıların ve Türklerin özel okul açmalarının önünü açan yasa, 1869 tarihli Maarif-i Umumiye Nizamnamesi’dir. 1876 Anayasası, Kanuni Esasiye ’de dört özel okul türünden bahsedilmektedir. Bunlar; medreseler, yabancı dil eğitimi veren okullar, mektepler ve tanzimat okullarıdır. Meşrutiyet döneminde özel okulların sayılarının arttığı görülmektedir (Bakioğlu ve Sarıkaya, 2015).

Tarihte özel okulların daha çok üst düzey ailelerin çocuklarına eğitim veren kurumlar olduğu ifade edilirken, günümüzde bu kurumlar veli beklentilerini karşılayan eğitim yapıları haline gelmiş ve sayılarında her geçen gün artış gözlemlenmiştir. Cumhuriyetin ilan edilmesiyle birlikte eğitim alanında önemli değişim hareketleri başlamış, Mustafa Kemal Atatürk Türk Millî Eğitim Sisteminin gelişimi için önemli adımlar atmıştır. Atatürk, “*En önemli ve verimli vazifelerimiz millî eğitim işleridir.*” sözüyle eğitimin önemini vurgulamıştır. Bu doğrultuda 1924 yılında Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile eğitimde birlik sağlanmış, 1925 yılında ise devlet ve özel sektörün katkılarıyla Türk Eğitim Derneği (TED) kurulmuştur. Cumhuriyetin ilk yıllarında Atatürk’ün özel okulları teşvik

eden yaklaşımı doğrultusunda TED tarafından büyük şehirlerde özel okullar açılmıştır. 1960'lı yıllardan itibaren yabancı dil eğitiminin önem kazanması ve veli taleplerinin bu yönde artması, özel okulların yaygınlaşmasına katkı sağlamıştır (Kulaksızoğlu vd., 1999). Ayrıca 1980'li yıllarda ekonomide yaşanan serbestleşme süreci, eğitim alanını da etkileyerek özel okulların sayısında belirgin bir artışa neden olmuştur (Tüleykan ve Bayramoğlu, 2016).

Özel üniversitelerin açılmasına 1982 Anayasası'nda izin verilmiştir. Yabancı sermayeye olan önemi arttırmak için 1985 yılında yabancı gerçek ve tüzel kişilerin Türk vatandaşlarıyla ortak olmak şartıyla özel okul açmalarına izin verilmiştir. 1988 yılında 326 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK)'da özel okulların ücret politikaları serbest bırakılmıştır. Günümüz ekonomik koşullarında özel okulların kayıt ücretlerine devlet tarafından sınırlandırma getirilmektedir. 2023-2024 eğitim öğretim yılı için devlet, özel okulların kayıt ücretlerine %65 oranında zam yapılabilmesine izin vermiştir. 2025-2026 eğitim öğretim yılı için Millî Eğitim Bakanlığı'nın belirlemiş olduğu yönetmeliğe uygun olarak özel okulların eğitim öğretim ücretlerine yapabilecekleri zam oranı %54,8 olarak belirtilmiştir. Ancak bu oran sadece ara sınıflar için geçerli olup özel okula başlangıç sınıfları olan 1. 5. ve 9. sınıflarda bu oran daha da yükselebilmektedir. MEB, özel okulların uyguladığı ücret politikalarını yakından takip etmekte ve mevzuata aykırı davrandığı tespit edilen kurumlara yasal yaptırımlar uygulamaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı, 2025).

1990'lı yılların başlarında özel okulların iyi eğitim verdiği düşüncesi özel okullara olan ilginin artmasına neden olmuştur. Başlangıçta sadece büyük şehirlerde açılan özel okullar zincir özel okulların sayısının artmasıyla şu an neredeyse 81 ilde şube açmış durumdadırlar. Özellikle 2014 yılında dershanelerin kapatılmasıyla birlikte birçok dershane özel okula dönüştürülmüştür. Ancak bu dönüşüm ve sayılarındaki hızlı artış özel okulların kalite ve verimlilik yönünden tartışılmasına neden olmaktadır (Aslan, 2019).

Türkiye'de Özel Okullaşma Oranları Hakkında Veriler

Özel öğretim kurumları günümüzde Türk eğitim sisteminin önemli bir paydaşı haline gelmiştir. Son yıllarda Türkiye'de özel okulların hem okul sayısı hem de öğrenci sayısı açısından artış gösterdiği görülmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı'nın örgün eğitim istatistiklerine göre Türkiye'de toplam 14.352 özel okul bulunmaktadır. 2023–2024 eğitim-öğretim yılı Millî Eğitim İstatistikleri verilerine göre ise okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeylerinde toplam

17.480.463 öğrenci eğitim almaktadır (Millî Eğitim İstatistikleri, 2023-2024).

Tablo 9’da 2025 tarihinde yayınlanan Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim verilerine göre Türkiye’de eğitim kademelerine göre net okullaşma oranlarına yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde Türkiye’de eğitim kademelerine göre devlet ya da özel ayrımı yapılmaksızın net okullaşma oranları görülmektedir. 2014-2025 yılları arasında en çok düşüş genel öğretim kurumlarında yaşanmıştır. Burada genel öğretim kurumları ile kastedilen Genel lise, Anadolu lisesi, Anadolu öğretmen lisesi, Fen lisesi, Sosyal bilimler lisesi, Güzel sanatlar lisesi, Spor lisesi ve Özel liselerdir (Millî Eğitim İstatistikleri 2024-2025 Örgün Eğitim, 2025).

Tablo 9. Eğitim Kademelerine Göre Net Okullaşma Oranları

Eğitim Yılı	Okul öncesi (5 yaş)	İlkokul	Ortaokul	Ortaöğretim	Yükseköğretim
2014-2015	%53,78	%96,30	%94,35	%79,37	%39,49
2015-2016	%55,48	%94,87	%94,39	%79,79	%40,87
2016-2017	%58,79	%91,16	%95,68	%82,54	%41,71
2017-2018	%66,88	%91,54	%94,47	%83,58	%45,64
2018-2019	%68,30	%91,92	%93,28	%84,20	%44,10
2019-2020	%71,22	%93,62	%95,90	%85,01	%43,37
2020-2021	%56,89	%93,23	%88,85	%87,93	%44,41
2021-2022	%81,63	%93,16	%89,94	%89,67	%44,66
2022-2023	%84,95	%93,85	%91,21	%91,70	%46,02
2023-2024	%84,26	%95,03	%91,45	%87,97	%47,52
2024-2025	%82,53	%95,43	%89,09	%82,85	%46,34

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim, 2024-2025

2012 yılında 6287 sayılı kanun ile kesintisiz eğitime (4+4+4) geçiş yapılması, eğitimde özelleştirmenin önünü açmış ve sektörde daha hızlı bir dönüşüm süreci başlamıştır. Öte yandan 2014 yılında dershanelerin kapatılmasına ilişkin kanunun kabul edilmesiyle, belli şartları sağlayabilenlerin özel okullara dönüştürülmesi faaliyetleri başlamıştır. Böylece özel örgün eğitim alternatifleri açısından, veli ve öğrenciler için daha geniş bir seçim yelpazesi oluşmuştur (Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü, 2022).

Şekil 4’te 2023-2024 yılında yayınlanan Millî Eğitim İstatistikleri, Örgün

Eğitim verilerine yer verilmiştir. Şekil incelendiğinde Türkiye’de bulunan 2023-2024 yılları arasında özel öğretim kurumlarında okul, öğrenci, öğretmen ve derslik sayıları görülmektedir. Özel öğretim kurumları toplamı (Örgün Eğitim) Millî Eğitim İstatistiklerine (2023-2024) göre 14 bin 352 olarak tespit edilmiş ancak bu toplama içerisinde anasınıfı bulunan 1 319 özel okul dahil edilmemiştir. Özel okula giden öğrenci sayıları incelendiğinde en çok sayının kız ve erkek öğrenci farkı olmaksızın ortaöğretimde olduğu görülmektedir. Özel okulların ortaöğretim kademelerinde sayısal olarak daha çok öğretmen görev yapmaktadır. 2023-2024 eğitim öğretim döneminde özel okullarda toplam 175 bin 499 öğretmen istihdam edilmişken, örgün eğitim kapsamındaki 2024-2025 eğitim öğretim yılında okullarda görev yapan öğretmen sayısı, 1 milyon 187 bin 409’dur ve bu öğretmenlerin 1 milyon 9 bin 671’i resmî okullarda, 177 bin 738’i özel okullarda çalışmaktadır (Millî Eğitim İstatistikleri, 2023-2024).

[2023/24 öğretim yılı - The educational year 2023/24]

Eğitim Kademesi Level of Education	Okul/ Kurum School/ Institution	Öğrenci sayısı Number of students			Öğretmen Teacher			Derslik Classroom
		Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	
Özel Öğretim Kurumları Toplamı (Örgün Eğitim) Total of Private Education Institutions (Formal Education)	14 352	1 631 192	883 476	747 716	175 499	45 823	129 676	134 146
Okulöncesi Eğitimi Pre-primary Education	6 820	353 226	188 309	164 917	28 053	1 009	27 044	31 026
İlkokul Primary School	2 082	349 915	182 815	167 100	38 778	7 024	31 754	31 109
Ortaokul Lower Secondary School	2 232	366 051	192 920	173 131	41 885	12 120	29 765	28 843
Ortaöğretim Upper Secondary Education	3 218	562 000	319 432	242 568	66 783	25 670	41 113	43 168
Genel Ortaöğretim General Secondary Education	2 901	413 989	211 886	202 103	58 076	22 036	36 040	35 476
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Vocational and Technical Secondary Education	317	148 011	107 546	40 465	8 707	3 634	5 073	7 692

Not: Bünyesinde anasınıfı bulunan 1 319 özel okul toplama dahil edilmemiştir. 3 349 özel okulöncesi öğretmeni kadrolarının bulunduğu kurumların öğretmen sayılarında, 4 478 özel anasınıfı derslik sayısı bulunduğu kurumların derslik sayısında gösterilmiştir.

Note: 1 319 private schools with nursery-classes are excluded from the total. 3 349 private pre-primary teachers are included in the number of teachers of institutions of which they are permanent staff, 4 478 private nursery-classes are included in the number of classroom of institutions of which they are available.

Şekil 4. Özel Öğretim Kurumlarında Okul, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayısı

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim (2023-2024)

Velilerin Özel Okullardan Beklentileri

Günümüzde erken okuryazarlık programlarının önemini arttırmasıyla okula başlangıç çağı okul öncesi olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Ancak bir çocuğun eğitim hayatında önemli başlangıç noktalarından biri de ilköğretim çağıdır. 4+4+4 eğitim öğretim sistemine göre zorunlu eğitime başlangıç ilköğretim olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde çocuklar duygusal ve sosyal anlamda birçok gerekli edinim kazanırlar. Bu sebeple, veliler için çocuk yetiştirmede ve

onun hayatını şekillendirmede en zor alınacak karar şüphesiz ki çocukları adına tercih etmeleri gereken okullardır. Tercih edilecek okulların velilerin çocukları için hayal ettiklerini karşılayabilmesi, çocuklarının mutlu başarılı ve kendine yetebilen birer birey olarak yetişebileceği bir okul olması gerekmektedir (Özbek, Yurtal, & Gül, 2025).

Tercih edilecek okul en ideal ve en beklentileri karşılayan olmalıdır. O'Donnell'e (2014'ten akt. Pulat, 2019) göre velilerin özel okullardan beklentileri, çocuklarının iyi eğitim almasıdır. Nitekim herkesin beklentileri, öncelikleri ve düşünceleri aynı değildir. Bir velinin çocuğunun eğitimi için beklentisi farklı kriterlere göre değişim gösterebilir. Bunda velilerin yaşları, doğdukları ve yaşadıkları yer, eğitim durumları, karakteristik özellikleri, gelecekte beklentileri, özel sosyokültürel yaşamları, ekonomik durumları, dini görüşleri ve çevre faktörleri etkili olmaktadır.

Okul seçiminde velilerin özel okulları tercih etme nedenlerinin belirlenmesi, özel okullar açısından büyük önem taşımaktadır. Bu sayede özel eğitim kurumları daha bilinçli hareket ederek marka imajlarını bu doğrultuda şekillendirebilirler (Karakulah, 2019). Velilerin beklentilerini doğru analiz eden özel okul yönetimleri, bu doğrultuda kendilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yürütebilmektedir. Bununla birlikte, çocuklarını özel okulda okutmak isteyen velilerin beklentileri benzerlik gösterebildiği gibi farklılık da gösterebilmektedir. Bu süreçte bazı durumlarda tek bir beklenti ön plana çıkarken, bazı durumlarda birden fazla faktör okul tercihinde belirleyici olabilmektedir.

Ailelerin özel okullardan en temel beklentisi, çocuklarının zamanlarının büyük bir kısmını geçirdikleri eğitim ortamlarında temiz, sağlıklı ve güvenli koşullar altında, nitelikli ve donanımlı bir eğitim alarak başarılı ve mutlu bireyler olarak yetişmeleridir. Bu doğrultuda veliler, eğitim ve sunulan hizmetler için ödedikleri ücretin karşılığını almayı beklemektedir. Veli beklentilerinin karşılanmasında okul yönetimi, idari kadro ve öğretmenler önemli sorumluluklar üstlenmektedir. Veliler okul yönetiminden, çocuklarının teknolojik açıdan donanımlı sınıflarda, hijyen koşullarına uygun ve güvenli bir ortamda eğitim almalarını beklerken; öğretmenlerden ise eğitim sürecinin eksiksiz yürütülmesini ve öğrencilerin akademik gelişimleri hakkında doğru ve zamanında bilgilendirme yapılmasını talep etmektedir. Bunun yanı sıra veliler, çocuklarının sosyal gelişimlerini destekleyecek şekilde arkadaşlarıyla sağlıklı ilişkiler kurmalarını ve çeşitli etkinliklere katılmalarını önemsemektedir. Okul kayıt sürecinde sunulan vaatlerin karşılanması da veliler açısından önemli bir beklenti unsuru olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca veliler, çocuklarının çağın gerekliliklerine uygun biçimde en az bir yabancı dili etkin ve akıcı şekilde kullanabilmelerini

beklemektedir (Ünal, 2022).

Velilerin özel okullardan beklentileri güncel konulara göre değişebilmektedir. Bu nedenle eğer özel okullar tercih edilen olmak istiyorlarsa bu değişimleri de takip etmelidirler. Yani çağa ayak uydurmalı, ulusal ve uluslararası alanlarda geliştirilen güncel eğitim metotlarını takip etmeli ve kendi sistemleri içerisinde kullanabilmelidirler.

Özel Okul Tercihlerini Etkileyen Nedenler Konusunda Yapılmış Araştırmalar

Velilerin özel okul tercih etmelerine neden olan faktörler süreç içerisinde farklı araştırmacılar tarafından farklı bağlamlarda incelenmiştir. Örneğin Sandy (1990), velilerin devlet ve özel okulları tercih etme nedenlerini incelediği araştırmasında, okul tercihlerinde okulun eve yakınlığının ve ailelerin gelir düzeylerinin etkili olduğunu belirtmiştir. Araştırmada, gelir düzeyi normal standartların altında olan ve şehir merkezinin dışında yaşayan ailelerin devlet okullarını tercih ettiği; gelir düzeyi yüksek olan ailelerin ise çevrelerinde devlet okulu bulunuyorsa devlet okulunu, bulunmuyorsa özel okulu seçtikleri ifade edilmiştir. Benzer şekilde Bernal (2005)'da 13 özel ve devlet okulunu etnografik metodoloji kullanarak incelediği araştırmasında, mülakat, gözlem ve doküman analizi yöntemleriyle 40 öğrenci üzerinde beş ay süren bir çalışma yürütmüştür. Araştırma sonucunda, gelir seviyesi düşük ve azınlık gruplara mensup öğrencilerin devlet okullarını; normal ve yüksek gelir düzeyine sahip öğrencilerin ise özel okulları tercih ettikleri belirtilmiştir.

Goldring ve Phillips (2008), Amerika'nın Tennessee eyaletinde gerçekleştirdikleri araştırmada ailelerin okul tercih süreçlerini incelemiştir. Araştırma sonucunda, eğitim seviyesi, sosyal statü ve ırk farklılıklarını kabullenmekte zorlanan ailelerin çocuklarını özel okullara yönlendirdikleri belirlenmiştir. Öte yandan Dronkers ve Robert (2008)'da Macaristan'da gerçekleştirdikleri araştırmada, uygun koşullara sahip okullardaki öğrencilerin sınavlarda daha başarılı olacağı sonucuna ulaşmış ve bu nedenle ailelerin çocuklarını özel okullara göndermeyi tercih ettiklerini belirtmiştir.

Ergin (1993), velilerin özel okulları tercih etme nedenleri ve bu okullardan beklentilerini incelediği araştırmasında tercihlerde etkili olan faktörler arasında okulda görev yapan öğretmenler, yabancı dil ve ikinci dil eğitimi, idari kadro, okulun fiziki koşulları, sosyal ve sportif aktiviteler, öğrencinin eve yakınlığı, kardeşlerin aynı okulda öğrenim görüp görmediği ve yıllık eğitim ücretinin di-

ğer özel okullara kıyasla uygunluğu olduğunu belirtmiştir.

Fındıkçı (1997), yaptığı çalışmada okulun tarihçesi, çevreden edinilen görüşler, okulda verilen yabancı dil eğitimi, öğrencilerin başarı düzeyleri, öğretmen kadrosu ve okula ulaşım imkânlarının velilerin okul tercihlerinde etkili olduğunu belirtmiştir. Hesapçıoğlu ve Nohutçu (1999, s. 183-222)’da velilerin özel okulları tercih etme nedenlerini ve okulların mevcut reklam stratejilerini inceledikleri çalışmalarında velilerin en önemli beklentisinin öğretmenlerin deneyim ve niteliği olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmada, öğretmenlerin deneyim ve niteliğinin öğrencilerin başarısı üzerinde olumlu etkisi olduğu tespit edilmiş; ayrıca velilerin okul tercihlerinde çevrelerinden aldıkları referansların etkili olduğu gözlemlenmiştir.

Uygun (2003) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, Türkiye’de özel okulların varoluş süreci incelenmiştir. Araştırma sonucunda, özel okul kavramının Tanzimat döneminden itibaren Türkiye’de var olduğu; 1960’lı yıllarda özel okulların sınırlandırıldığı ve bu nedenle aktif bir rol üstlenemedikleri; 1960 sonrası ve 1980’li yıllarda ise dönemin politik görüşlerinin etkisiyle özel okullarda gelişmeler yaşandığı belirlenmiştir. Bu süreçler sonucunda, velilerin özel okullardan beklentilerinin de değişmeye başladığı vurgulanmıştır.

Keskin ve Turna (2010), ailelerin devlet ya da özel okul tercihlerini etkileyen faktörleri inceledikleri çalışmaları sonucunda velilerin özellikle babanın mesleki konumu ve aile gelirinin artmasının özel okul tercihlerini etkileyen önemli faktörler olduğu orta koymuşlardır. Öte yandan Mermertaş (2014, s. 95-96) ise özel okulların tercih nedenleri ile öğrencilerin memnuniyeti arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında velilerin okul tercihlerinde okulun eğitim başarısının ve sunulan üst düzey hizmet anlayışının etkili olduğunu tespit etmiştir.

Nartgün ve Kaya (2016), velilerin özel okullardan beklentilerini ve bu beklentiler doğrultusunda oluşan okul imajını incelemişlerdir. Araştırma sonucunda velilerin okul tercihlerinde, okulun mevcut koşullarının ideal seviyede olması, okulun imajı, yönetim biçimi, öğretmen kadrosu ve kalitesi ile mevcut velilerin beklentilerini karşılama durumu gibi faktörlerin belirleyici olduğu bulunmuşlardır.

Uysal (2017, s. 110), İstanbul il sınırlarında yaşayan aileler üzerinde seçkisiz örneklem yöntemiyle yürüttüğü anket çalışmasında, velilerin eğitim durumunun çocuklarının okul tercihlerini etkilediğini ortaya koymuştur. Ayrıca çalışmada, velilerin yaşının da okul tercihlerinde etkili bir faktör olduğu gözlemlenmiştir.

Karaküllah (2019, s. 50), “Özel sektöre ait okulların tercih edilme neden-

leri” başlıklı çalışmada, özel okulda öğrenim gören öğrencilerin en az bir yabancı dili iyi derecede öğrenmelerinin önemini vurgulamış; araştırma sonuçları, okulda verilen yabancı dil eğitiminin okul tercihlerini etkileyen önemli bir faktör olduğunu göstermiştir.

Pulat (2019, s. 92), “İlkokul Velilerinin Özel Okul Tercihlerine Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi” başlıklı çalışmada, velilerin özel okul tercihlerini etkileyen başlıca kriterlerden birinin okulun fiziki koşulları olduğunu vurgulamıştır. Araştırmada, okulun hijyen durumu, güvenliği ve yemekhanede sunulan yemek hizmetinin kalite ve temizliği gibi unsurların, velilerin özel okul seçiminde önemli bir rol oynadığı gözlemlenmiştir.

Karakurt (2021, s. 112-118), nitel ve nicel araştırma yöntemlerini kullanarak yürüttüğü çalışmada, nitel bulgulara göre velilerin çocukları için özel okul tercih ederken öncelikle öğretmen kadrosunun niteliklerini değerlendirdiklerini ortaya koymuştur. Bunu, öğrencinin ihtiyaçlarına okulun yanıt verebilmesi ve sınav başarı düzeylerinin izlediği belirlenmiştir. Araştırmanın nicel kısmında ise, okulun öğrencinin kişisel gelişimini olumlu yönde etkilemesinin önemli bir kriter olduğu tespit edilmiştir.

Yavuz (2022), araştırmasında velilerin çocuklarını özel okula göndermelerini etkileyen en önemli faktörün okulun fiziki koşulları olduğunu ortaya koymuştur. Bulgulara göre, veli tercihlerini etkileyen başlıca kriterler okulun fiziki ve hijyen koşulları olup, okul içerisindeki etkili iletişim de tercihler üzerinde önemli bir rol oynamaktadır.

Adaletli (2024), tarafından gerçekleştirilen araştırmada, velilerin özel okulları tercih etme nedenleri belirlenmiş ve demografik değişkenler açısından karşılaştırmalar yapılmıştır. Araştırmanın temel amacı, velilerin özel okulları tercih etme motivasyonlarını incelemek olup, bulgular velilerin tercihlerinde öncelikle özel öğretim kurumlarının niteliklerini değerlendirdiklerini göstermektedir. Analizler, velilerin özellikle yönetsel detaylara önem verdiğini ortaya koymuş; öğrencilerin yemek ihtiyacının hijyenik şekilde okul yemekhanesi, kantin ve kafeterya gibi alanlardan sağlanabilmesi, okulun düzeni ve güvenliği ile veliler için sunulan eğitimlerin özel okul tercihinde yüksek öneme sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, okul kültürü, eğitim kalitesi, okul personelinin öğrencilere karşı tutum ve davranışları ile fiziki koşullar da velilerin tercihlerini etkileyen diğer önemli faktörler olarak tespit edilmiştir. Demografik incelemeler sonucunda, velilerin cinsiyetlerine göre tercihlerinde bir farklılık bulunmazken, yaşın okul tercih oranını artırdığı gözlemlenmiştir.

Orhan ve Demirkol (2025) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, velilerin

özel okulları en çok “eğitim kalitesi” nedeniyle tercih ettiklerine ve özel okullardan da en çok “kaliteli eğitim” beklentisi içinde oldukları sonucuna varılmıştır. Bu bulgu, özel okulların eğitimde kalite, güvenlik ve iletişim konularında öne çıktığını; resmî okulların da bu yönlerde iyileştirmeler yapması gerektiğini göstermektedir.

Velilerin Özel Okulları Tercih Etme Nedenleri Üzerine Bir Araştırma

İlk çağlardan günümüze kadar geçen süreçte eğitim, toplumlar için önemli bir yere sahip olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan itibaren eğitim önemi korumuş ve devletin her kademesinde desteklenmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasa’sında eğitim hakkının herkes için eşit olduğu, eğitimin devlet tarafından denetlendiği, eğitimin devlet okullarında parasız olduğu ve eğitimin kız ya da erkek fark etmeksizin okul çağına gelen tüm çocuklar için zorunlu olduğu açıkça belirtilmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982: 42).

İyi eğitim tanımının farklılaştığı günümüz koşullarında, zorunlu parasız eğitim hakkının yanında daha iyi koşullarda daha iyi eğitim verdiğini savunan ve eğitimi paralı hale getiren özel okul kavramı da ortaya çıkmıştır. Eğitim imkanının özelleşmesi tartışılan bir konu olmasına rağmen günümüzde özel okulların sağladıkları birçok faydadan da söz edilebilmektedir. Örneğin, devletin eğitim için harcadığı maddi yükü azaltmak, yabancı dil bilen insan sayısına katkı sağlamak, parasal yardıma ihtiyacı olan öğrencilere eğitim desteği sağlamak bunlardan birkaçı olarak sıralanabilir (Uygun, 2003).

Tüm anne ve babalar çocukları için hangi yaş ve eğitim kademesinde olursa olsun en iyi eğitim imkanını istemektedir. Beamish ve Morey (2013), ailelerin çocuklarının eğitimiyle yakından ilgilenmesi ve eğitim kurumlarının öğrencilere gerekli imkânları sağlaması gerektiğini belirtmiştir. Bu durumda, çocukları için en iyiyi isteyen aileler devlet okulları ve özel okullar arasında kalmakta ve birçoğu çocuklarını özel okullara göndermeyi tercih etmektedir. Dolayısıyla yapılan bu çalışmada günümüzün değişen koşullarında ailelerin özel okulları neden tercih ettikleri ve onları bu tercihe yönelten faktörlerin neler olduğu incelenmiştir. Araştırmanın bu bölümde araştırmanın problem durumu, amaç, alt amaçlar, önem, varsayımlar ve sınırlılıklar yer almaktadır.

Problem Durumu

Her aile için çocuklarının geleceği ve başarılı bir hayat sürmesi önemlidir. Şüphesiz ki, aileler çocuklarının iyi eğitim almış bireyler olarak yetişmesi için çaba harcamaktadırlar. Onlar için özenle büyüttükleri çocuklarının eğitim hayatları boyunca devam edecekleri okulu seçmek önemli bir durumdur. Bu bağlamda bir çocuğun okula başlama sürecinde en önemli sorun, gideceği okulun belirlenmesidir. Veliler için en sancılı süreç bu evrede başlamaktadır. Çocukları için her imkânı sağlamaya özen gösteren ve en iyiyi isteyen veliler okul seçimi konusunda da oldukça titiz davranmaktadırlar. Bu seçim aşamasında ailelerin karşısına devlet ve özel okullar olmak üzere iki alternatif çıkmaktadır.

Devlet okulları ile özel okullar karşılaştırıldığında bazı farklılıklar olduğu görülmektedir. Her ne kadar özel okullar eğitim öğretim sistemleri açısından Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı olsalar da içlerinde kendi yönetimleri tarafından idare edilen ve alınan eğitim karşılığında belli bir ücret ödenen özel kurumlardır (Subaşı ve Dinler, 2003, s.18).

Türkiye’de son dönemlerde özel okulda çocuğunu okutmak isteyen aile sayısında önemli bir artış gözlenmektedir. 2023-2024 yılında Millî Eğitim Bakanlığı tarafından açıklanan örgün eğitim istatistikleri raporunda Türkiye’de açılmış özel okul sayısı 14 bin 352 olarak belirtilmişken (Millî Eğitim İstatistikleri, 2023-2024), 2024-2025 eğitim öğretim yılı örgün eğitim istatistiklerine göre ise Türkiye’de açılmış özel okul sayısı 14 bin 700 olarak belirtilmiştir (Millî Eğitim İstatistikleri 2024-2025 Örgün Eğitim, 2025).

Yukarıdaki bilgilerden hareketle bu çalışmada aileleri devlet okulları yerine özel okulları tercih etmeye yönelten nedenler incelenmiş ve problem cümlesi şu şekilde ifade edilmiştir: “Ailelerin özel okulları tercih etme nedenleri nelerdir?” Araştırmanın problem cümlesinden yola çıkarak, bu çalışmada velilerin özel okul tercihlerini hangi nedenlerle yaptığı ve bu nedenlere onları götüren süreçler araştırılmaya çalışılmıştır. Bu araştırma, ailelerin özel okulları tercih etme nedenlerini hem nicel hem de nitel veriler aracılığıyla ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırmanın Amacı

Eğitim kalitesinde oluşan farklılıklar velilerin özel okulları tercih etme nedenlerine doğrudan etki etmektedir. Eğitime olan talebin artması hem devlet hem de özel okul sayılarının artmasına neden olmuş ve ailelerin çocukları için en uygun ve kaliteli eğitim ortamını arama çabasına yöneltmiştir. Bu süreç ailelerin okul tercihlerini şekillendiren faktörlerin neler olduğu hem eğitim po-

litikaları hem de okul yönetimleri açısından önemli bir araştırma alanı ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda, ailelerin özel okulları tercih etme nedenlerini ortaya koymak bu çalışmanın temel hareket noktasını oluşturmuştur. Dolayısıyla araştırmada çocukları okula başlayacak olan ailelerin okul tercihlerini yaparken özel okul tercih nedenlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın amacı göz önünde bulundurularak araştırmanın nicel ve nitel bölümlerinde aşağıdaki soruların cevaplandırılmasına çalışılmıştır;

1. Velilerin özel okul tercihlerini etkileyen faktörlere ilişkin algı düzeyleri nedir?
2. Velilerin özel okul tercihlerini etkileyen faktörlere ilişkin algı düzeyleri demografik özelliklerine (velilerin cinsiyetlerine, yaşlarına, çalışma durumlarına, gelir durumlarına, çocuk sayısına ve çocuklarının öğrenim gördüğü eğitim kademesine) göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Velilerin özel okul tercihlerini etkileyen personel, yönetim, sistem, kültür, strateji ve yapı faktörlerine ilişkin görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Dünya sürekli bir değişim ve gelişim içindedir. İnsanların bu değişim ve gelişime ayak uydurabilmesi, çağdaş, aydın ve mutlu bir toplum olması yolundaki en önemli adım eğitimidir. Aileler, çocuklarının iyi eğitim almış bireyler olarak yetişmesi için üstlerine düşen görev ve sorumlulukları en iyi şekilde gerçekleştirmek için çalışmaktadırlar. Çocuklarını iyi yetiştirme isteğinde olan aileler eğitimin önemini bilmekte ve bu sebeple eğitim konusunda son derece detaycı davranmaktadırlar.

Ailelerin özel okulları tercih etme sebepleri ile ilgili yapılan alan yazın incelemesi sonucunda ailelerin özel okulları tercih etme nedenlerine yönelik ulusal ve uluslararası alanda birçok akademik çalışmanın yapılmış olduğu görülmüştür. Ancak yapılan çalışmaların birçoğunda nicel araştırma yöntemi kullanılmış olup bu araştırmada ise farklı olarak nitel ve nicel araştırma yöntemleri beraber kullanılmıştır. Ayrıca araştırma, çocukları için okul seçimi yapacak velilerin özel okul tercihinde belirli kriterlere önem verip vermediklerini ve seçimlerini etkileyen sebeplerin neler olduğunu ortaya koyuyor olması açısından önem taşımaktadır. Bu doğrultuda aileler tarafından özel okulların tercih edilme sebeplerine ilişkin birtakım kriterler belirlenmiş ve ailelerin özel okullardan beklentileri tespit edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma; 2024–2025 eğitim-öğretim yılı içerisinde gerçekleştirilen uygulamalarla,
2. İstanbul ili merkez ilçelerinde ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde özel okullarda öğrenim gören öğrencilerin velileriyle,
3. Araştırmanın nicel verileri, “Özel Öğretim Kurumlarının Tercih Edilmesine Etki Eden Faktörler Ölçeği” aracılığıyla elde edilen bulgularla; nitel verileri ise yarı yapılandırılmış görüşme formuna verilen yanıtlarla sınırlıdır.

Araştırmanın Varsayımları

1. Yarı yapılandırılmış görüşme sorularına ve özel öğretim kurumlarının tercih edilmesine etki eden faktörler ölçeğine velilerin verdikleri cevaplar onların gerçek görüş ve düşüncelerini yansıtmaktadır.
2. Nicel araştırmada örnekleme dahil edilen katılımcıların evreni yeterli düzeyde temsil ettiği varsayılmaktadır.
3. Nitel araştırmada kullanılan görüşme sorularının, velilerin özel okul tercih nedenlerine ilişkin görüşlerini ortaya koymaya yeterli olduğu varsayılmaktadır.

Araştırma Tanımları

Özel okul; Millî Eğitim Bakanlığı tarafından denetlenen gerçek ya da tüzel kişiler tarafından belli bir sermaye karşılığında açılan ve amacı eğitim hizmeti vermek olan kurumlardır (Küçükçayır & Cemaloğlu, 2017).

Veli Beklentisi; velilerin eğitim kurumlarından almayı hedefledikleri yüksek kalitede hizmettir (Arslan & Aslanargun, 2024).

Yöntem

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın deseni, araştırma grupları, veri toplama araçları ve bu araçların geliştirilme süreci ile verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgiler sunulmaktadır.

Araştırma Deseni

Bilimsel araştırmalarda araştırma modelinin seçilmesi veri elde etme, elde edilen verilerin analizi ve analiz sonuçlarının doğru değerlendirilmesi açısından oldukça önemlidir (Brewerton & Millward, 2004). Bu sebeple velilerin özel okulları tercih etme nedenlerinin incelendiği bu çalışmada sıralı açıklayıcı karma desen tercih edilmiştir. Açıklayıcı desende öncelikle araştırmanın nicel bölümüne yer verilirken devamında nitel bölümüne yer verilmektedir (Creswell, 1998). Nicel ve nitel yöntemlerin beraber kullanıldığı karma yöntemde tek bir yöntemin kullanıldığı çalışmalardan farklı olarak oluşabilecek eksikliklerin artmasının önüne geçilmiş olmaktadır (Johnson & Onwuegbuzie, 2004). Bu çalışmada da karma yöntemin tercih edilme nedeni karma yöntemin tamamlayıcılık işlevidir. Karma yöntemin tamamlayıcılık işlevini Baki ve Gökçek (2012) elde edilen verilerin daha ayrıntılı biçimde yorumlanması ve anlamlandırılması sürecinde diğer yöntemden sağlanan sonuçların tamamlayıcı rol oynaması olarak tanımlamıştır. Bu bilgilerden hareketle yapılan bu çalışmada karma yöntem deseni kullanılarak, araştırmanın amacına uygun olarak hem nicel hem de nitel veriler aracılığıyla velilerin özel okul tercih nedenlerinin derinlemesine anlaşılması amaçlanmıştır. Nicel veriler, genel eğilimleri belirlemeye; nitel veriler ise bu eğilimlerin arkasındaki nedenleri açıklamaya yönelik olarak toplanmıştır. Bu yaklaşım, araştırmanın amacına ulaşabilmesi için gerekli olan hem sayısal hem de yorumlayıcı verilerin bir arada ele alınmasına imkân tanımıştır.

Araştırma Grupları

Nicel Verilerin Toplandığı Evren ve Örneklemenin Belirlenmesi

Araştırmanın nicel kısmının evrenini 2024-2025 eğitim öğretim yılı içerisinde İstanbul ilindeki özel okullarda çocuğu öğrenim görmekte olan veliler oluşturmaktadır. Millî Eğitim Bakanlığı'nın Strateji Geliştirme Başkanlığı ve rilerine göre Türkiye'de özel okullarda öğrenim gören öğrenci sayısı 1 milyon

631 bin 192'dir. Elde edilen verilere göre İstanbul'da özel okullarda eğitim gören öğrencilerin Türkiye geneline göre toplam oranı ise %9,55'tir. Bu sayı yaklaşık 155 bin 779 öğrenciye denk gelmektedir. Bu veriler doğrultusunda İstanbul genelinde yaklaşık 311 bin 558 veli (anne-baba) bulunmaktadır. Evrende bulunan veli sayısının tamamına ulaşılması neredeyse imkânsız olduğu sonucu göz önünde bulundurularak evrenden örneklem alma yoluna gidilmiş ve bu örneklem alınırken uygun örneklem yöntemi kullanılmıştır. Gurbetoğlu'na (2018) göre zaman, maliyet ve iş gücü gibi sınırlayıcı unsurlar nedeniyle araştırmalarda örneklemin kolay erişilebilir ve uygulamanın gerçekleştirilebileceği birimlerden seçilmesi tercih edilebilmektedir. Bu bilgilerden hareketle araştırmanın örneklemi, rahatlıkla iletişim kurulabilen, çalışma hakkında bilgi verildikten sonra kendi rızası ile araştırmaya katılmayı kabul eden ve uygun örneklem yöntemi (Saunders vd., 2016) ile belirlenen 224 kişiden oluşmuştur.

Nicel Verilerin Toplandığı Örneklem Grubunun Özellikleri

Bu bölümde, nicel araştırmaya katılan ve çocuklarını özel okula göndermeyi tercih eden ailelerin demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları betimsel istatistikler yoluyla analiz edilmiş; ardından, kullanılan ölçeğe ait ortalama puanlara ilişkin aritmetik ortalama ($\bar{x}$) ve yüzde (%) değerleri tablolar halinde sunulmuştur.

Örnekleme dâhil edilen velilerin demografik özellikleri incelendiğinde, cinsiyet dağılımlarının dikkat çekici olduğu görülmektedir. Bu kapsamda, katılımcıların cinsiyete göre dağılımları Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Çalışmaya Katılan Velilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Gruplar	f	%
Kadın	193	86,2
Erkek	31	13,8
Toplam	224	100,0

Tablo 10'da görüldüğü gibi çalışmaya katılan örneklem grubunun 193'ünü kadın (%86,2); 31'ini erkek (%13,8) toplam olarak 224 veli oluşturmaktadır.

Araştırmaya katılım sağlayan velilerin yaş dağılımları Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11. Çalışmaya Katılan Velilerin Yaşlarına Göre Dağılımları

Gruplar	<i>f</i>	%
40 ve daha küçük	52	23,2
41 ve daha büyük	172	76,8
Toplam	224	100,0

Tablo 11’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan velilerin 172’sinin (%76,8) yaşı 41 ve 41 yaşından daha büyük yaşlarda iken, 52’sinin (%23,2) yaşı 40 yaş ve 40 yaşından daha küçüktür.

Araştırmaya katılım sağlayan velilerin medeni durumlarına göre dağılımları Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12. Çalışmaya Katılan Velilerin Medeni Durumlarına Göre Dağılımları

Gruplar	<i>f</i>	%
Evli	212	94,6
Boşanmış	12	5,4
Toplam	224	100,0

Tablo 12’de görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan velilerin 212’sini (%94,6) evli veliler oluştururken, sadece 12’sini (%5,4) boşanmış veli oluşturmuştur.

Araştırmaya katılım sağlayan velilerin eğitim durumlarına göre dağılımları Tablo 13’te sunulmuştur.

Tablo 13. Çalışmaya Katılan Velilerin Eğitim Seviyelerine Göre Dağılımları

Gruplar	<i>f</i>	%
Lise mezunu	22	9,8
Ön lisans ve lisans mezunu	138	61,6
Lisansüstü mezunu	64	28,6
Toplam	224	100,0

Tablo incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğunun 138 (%61,6) kişiyle ön lisans ve lisans mezunu olduğu, ardından 64 (%28,6) kişiyle lisansüstü mezun-

larının geldiği görülmektedir. Lise mezunları velilerin sayısı 22 kişiyle ve %9,8 oranla en düşüktür.

Velilerin çalıştıkları kurum türüne ilişkin dağılım Tablo 14'te sunulmuştur.

Tablo 14. Çalışmaya Katılan Velilerin Çalıştıkları Kurum Türlerine Göre Dağılımları

Gruplar	<i>f</i>	%
Kamu Kurumu (Bakanlıklara bağlı/ Yerel yönetimler/Yüksek öğretim)	31	13,8
Özel Sektör (Büyük ölçekli/ Kurumsal firmalar/Kobi)	121	54,0
Diğer	72	32,1
Toplam	224	100,0

Tablo 14'te görüldüğü üzere, örneklem grubunu oluşturan velilerin 121'i (%54,0) özel sektörde (Büyük ölçekli/Kurumsal firmalar/Kobi), 72'si (%32,1) diğer meslek grupları kategorisine giren mesleklerde, 31'i (%13,8) ise kamu kurumlarında (Bakanlıklara bağlı/Yerel yönetimler/Yüksek öğretim) çalışmaktadır. Elde edilen bulgulara göre, katılımcıların önemli bir kısmı özel sektörde çalışmakta olup, bunu tabloda diğer olarak belirtilen, serbest meslek sahibi olanlar ile herhangi bir kurumda çalışmayan (örneğin ev hanımı veya emekli) katılımcıların oranı takip etmektedir. Ayrıca kamu kurumlarında görev katılımcıların oranı ise daha düşük düzeydedir. Bu dağılım, velilerin ekonomik ve mesleki durumlarının, çocuklarını özel okula yönlendirmelerinde etkili olabilecek sosyo-ekonomik bir çerçeve sunduğunu göstermektedir.

Çalışma grubunu oluşturan velilerin aylık hane gelir düzeyine ilişkin bulgular Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15. Çalışmaya Katılan Velilerin Aylık Hane Gelir Düzeyine Göre Dağılımları

Gruplar	f	%
100.000 TL'den daha az	53	23,7
100.000 TL ve daha fazla	171	76,3
Toplam	224	100,0

Tablo 15'te görüldüğü üzere katılımcıların çoğunluğunun gelir düzeyi 100 bin TL ve daha fazlasında yoğunlaşmakta, 100 bin TL'den daha az gelir düzeyine sahip veliler ise daha düşük bir oranla temsil edilmektedir. Tablo 15'te görüldüğü gibi çalışmaya katılan örneklem grubunun 171'i (%76,3) 100 bin TL ve daha fazla aylık hane gelir düzeyine sahipken; 53'ü (%23,7) 100 bin TL'den daha az hane gelirine sahiptir. Bu dağılım, haneye giren gelir miktarının velilerin çocuklarını özel okula yönlendirmelerinde etkili olabilecek bir etken olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Katılımcıların sahip oldukları çocuk sayısına ilişkin dağılım Tablo 16'da verilmiştir.

Tablo 16. Çalışmaya Katılan Velilerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Dağılımları

Gruplar	f	%
1 çocuk	91	40,6
2 ve daha fazla çocuk	133	59,4
Toplam	224	100,0

Tablo 16'da görüldüğü üzere 2 ve daha fazla çocuk sahibi olan veli sayısı 133 (%59,4) kişiyken tek çocuğu olan velisi sayısı 91 (%40,6) kişidir.

Son olarak, örnekleme oluşturan velilerin sahip olduğu çocukların öğrenim gördüğü okul kademeleri (Okulöncesi ve ilkökul, ortaokul ve lise) değişkenine göre dağılım Tablo 17'de sunulmuştur.

Tablo 17. Çalışmaya Katılan Velilerin Çocuklarının Öğrenim Gördüğü Eğitim Gördüğü Okul Kademesine Göre Dağılımları

Gruplar	<i>f</i>	%
Okulöncesi ve İlkokul	67	29,9
Ortaokul	127	56,7
Lise	30	13,4
Toplam	224	100,0

Tablo 17'ye göre 127 kişi ve %56,7 en yüksek oranla ortaokul düzeyinde olup, bunu 67 kişi ve %29,9'luk oranla okul öncesi ve ilkokul düzeyleri izlemektedir. Lise düzeyindeki öğrenim gören öğrenci sayısı 30 kişidir ve %13,4'lük oranla en düşük paya sahiptir.

Nitel Verilerin Toplandığı Katılımcıların Belirlenmesi

Araştırmanın nitel boyutu kapsamında yapılan görüşmelerde, velilerin özel okulları tercih etme nedenleri ilişkin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. 2024-2025 eğitim öğretim yılı içerisinde İstanbul ilindeki özel okullarda öğrenim gören çocukların velileri arasından maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği ile seçilen ve araştırmaya kendi rızası ile katılan 15 veli nitel araştırmanın katılımcılarını oluşturmaktadır. Araştırmanın nitel bölümünde maksimum çeşitlilik örnekleme yönteminin kullanılmasının amacı farklı eğitim kademelerinde (ilkokul, ortaokul, lise) öğrenim gören öğrencilerin velilerini ve çeşitli özelliklere sahip özel okullardan (büyük, küçük, farklı yapısal ve eğitimsel özellikler taşıyan) velileri kapsayarak daha kapsamlı ve zengin veri elde etmektir. Bu yaklaşım, velilerin farklı okul türleri ve eğitim kademeleri bağlamındaki deneyimlerini karşılaştırmalı olarak incelemeye olanak sağlamaktadır.

Nitel Verilerin Toplandığı Katılımcıların Özellikleri

Bu araştırma, 2024-2025 eğitim öğretim yılı içerisinde İstanbul ili merkez ilçelerinde çocukları özel okullarda öğrenim gören, anne ya da baba ayrımı gözetilmeksizin toplam 15 veli ile gerçekleştirilen görüşmeler yoluyla yürütülmüştür. Araştırmaya katılan veliler, İstanbul'da ikamet etmekte olup kadın ve erkek katılımcılar arasında dengeli bir dağılım sağlanmasına özen gösterilmiştir. Görüşme yapılan 15 katılımcıya ilişkin genel bilgiler Tablo 18'de sunulmuştur.

Tablo 18'e göre araştırmaya katılan velilerin yaş aralığı 36 ile 53 arasında değişmekte olup katılımcıların büyük çoğunluğunun lisans düzeyinde eğitim aldığı görülmektedir. Bu durum, katılımcı grubun eğitim düzeyi açısından görece homojen bir yapı sergilediğini göstermektedir. Mesleki durum açısından değerlendirildiğinde ise katılımcıların 14'ü aktif olarak çalışma hayatına devam ederken, 1 katılımcının emekli olduğu belirlenmiştir. Bu dağılım, örneklem grubunun büyük ölçüde iş yaşamı ile bağlantısını sürdüren bireylerden oluştuğunu ortaya koymaktadır.

Aile yapısı açısından incelendiğinde ise araştırmaya katılan velilerden 4'ünün tek çocuk sahibi, 8'inin iki çocuk sahibi ve 3'ünün üç çocuk sahibi olduğu görülmektedir. Bu durum, katılımcıların farklı aile büyüklüklerine sahip olduğunu ve çocuk sayısı değişkeni bakımından çeşitlilik gösteren bir örneklem yapısının oluşturulduğunu ortaya koymaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, araştırmaya katılan velilerin yaş, eğitim durumu, mesleki durum ve çocuk sayısı açısından farklılıklar içermesi, elde edilen nitel verilerin çeşitliliğini artırmakta ve bulguların daha kapsamlı bir şekilde yorumlanmasına imkân sağlamaktadır.

Tablo 18. Görüşmeye Katılım Sağlayan Veliler Hakkında Genel Bilgiler

Katılımcı	Yaş	Eğitim Durumu	Meslek	Çocuk Sayısı
K1	42	Lisans	Müdür Yrd.	Tek çocuk
K2	40	Lisans	Öğretmen	İki çocuk
K3	43	Lisans	Mimar	Tek Çocuk
K4	53	Lise	Emekli	İki çocuk
K5	38	Yüksek Lisans	Öğretmen	İki çocuk
K6	48	Lisans	Mali Müşavir	Üç çocuk
K7	37	Yüksek Lisans	Öğretmen	İki çocuk
K8	40	Lisans	Öğretmen	İki çocuk
K9	39	Yüksek Lisans	Müdür	İki çocuk
K10	37	Lisans	Öğretmen	Üç çocuk
K11	42	Yüksek Lisans	Öğretmen	İki çocuk
K12	43	Yüksek Lisans	Serbest meslek	Tek çocuk
K13	36	Lisans	İK. Uzmanı	Tek çocuk
K14	41	Lisans	Öğretmen	İki çocuk
K15	36	Yüksek Lisans	Öğretmen	Üç çocuk

Veri Toplama Araçları

Nicel Veri Toplama Araçları

Araştırmanın nicel boyutuna ilişkin veri toplamak amacıyla Karataş ve Varlık (2019) tarafından geliştirilmiş olan “Özel Öğretim Kurumlarının Tercih Edilmesine Etki Eden Faktörler Ölçeği” kullanılmıştır (EK 2). 6 alt boyut ve 33 maddeden oluşan bu ölçeğin alt boyutları Personel, Yönetim, Kültür, Strateji ve Yapıdır. Personel boyutu 6, Yönetim boyutu 5, Sistem boyutu 6, Kültür boyutu 6, Strateji boyutu 5 ve Yapı boyutu 5 maddeden oluşmaktadır. Kullanılan bu ölçek 5’li Likert tipi bir ölçek olup cevapları 1-Kesinlikle katılmıyorum, 2- Katılmıyorum, 3-Kararsızım, 4-Katılıyorum ve 5-Kesinlikle katılıyorum şeklindedir. Ölçeğin açıkladığı toplam varyans %73,793’tür. Personel alt boyutuna ait Cronbach Alfa katsayısı $\alpha = .940$, yönetim $\alpha = .868$, sistem $\alpha = .886$, kültür $\alpha = .888$, strateji $\alpha = .956$ ve yapı $\alpha = .921$ olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin genel güvenilirlik katsayısı ise $\alpha = .875$ tir. Cronbach Alfa değerlerinin .70’in üzerinde olması, ölçeğin alt boyutları ve genelinin güvenilir olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2005).

Nitel Veri Toplama Aracı

İstanbul il merkez ilçelerinde yaşayan özel okul velilerinin çocuklarını özel okula gönderme nedenlerinin belirlenmeye çalışıldığı bu çalışmada; araştırmaya katılan katılımcılarla araştırmanın amacına uygun olarak nitel araştırmalarda kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme formunda 11 tane açık uçlu soruya yer verilmiştir. Şekil 5’de görüşme

Şekil 5. Görüşme Formu Geliştirme Aşamaları

Verilerin Toplanma Süreci

Nicel Araştırma Verilerinin Toplanma Süreci

Araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ve Karataş ve Varlık (2019) tarafından “Özel Öğretim Kurumlarının Tercih Edilmesine Etki Eden Faktörler Ölçeği” gerekli resmi izinler (Ek-2) alındıktan sonra İstanbul ili merkez ilçelerinde çocukları özel okulda öğrenim gören velilere uygulanmıştır. Bu amaçla velilere yönelik olacak şekilde Google Form üzerinden ölçek formu oluşturulmuştur. Ölçek formu online platformlar üzerinden velilerle paylaşılmıştır.

Nitel Araştırma Verilerinin Toplanma Süreci

Nicel araştırmadan elde edilen veriler doğrultusunda geliştirilen görüşme soruları kullanılarak çocukları özel okullarda öğrenim gören 15 veli ile bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmeler ortalama 30 dakika sürmüştür. Görüşmeler süresince her bir katılımcı için bir kod (K1, K2 gibi) verilmiş ve görüşme soruları için verdikleri cevaplar kayıt altına alınmıştır. Merriam’a (2013) görüşme sırasında verilerin kaydedilmesine yönelik 3 farklı yöntem bulunmaktadır. İlk ve en çok kullanılan yöntem görüşme esnasında ses kayıt cihazı kullanılmak suretiyle görüşmenin kayıt altına alınmasıdır. Ancak bu yöntem bazı katılımcılar tarafından kabul edilmeyebilmektedir. İkinci yöntem ise görüşmenin not alma şeklinde kayıt altına alınmasıdır. Üçüncü yöntem ise araştırmacının görüşme sonunda görüşmede konuşulanları kaydetmesidir. Bu araştırmanın nitel veri toplama süresinde katılımcılardan görüşme esnasında ses kayıt cihazı kullanmak üzere izin istenmiş, eğer katılımcı bu isteği kabul etmiş ise kaydedilmiş, aksi durumlarda size görüşme anında yazılı olarak görüşme not edilmiştir.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Nicel Araştırma Verilerinin Çözümlemesi

Araştırmadan elde edilen nicel veriler, istatistik programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Verilere uygulanacak istatistiksel testlerin belirlenmesi için öncelikle normallik varsayımının sağlanıp sağlanmadığı incelenmiş; bu doğrultuda çarpıklık ve basıklık katsayıları ile ortalama değerler değerlendirilmiştir.

Tablo 19. Nicel Araştırma Verilerine İlişkin Betimsel İstatistikler

	Ortalama	Çarpıklık	Çarpıklığın Standart Hatası	Basıklık	Basıklığın Standart Hatası
Personel	3,8936	-,559	,163	,311	,324
Yönetim	3,9223	-,582	,163	,010	,324
Sistem	3,9844	-,851	,163	1,358	,324
Kültür	3,8958	-,519	,163	,516	,324
Strateji	3,6723	-,656	,163	,735	,324
Yapı	3,9402	-,810	,163	1,356	,324

Tablo 19’da görüldüğü üzere ölçeğin alt boyutlarına ait basıklık ve çarpıklık katsayıları -2 ile +2 aralığındadır. Kunnan (1998) ile George ve Mallery (2003), çarpıklık ve basıklık katsayılarının -2 ile +2 aralığında olmasının normal dağılım göstergesi olarak kabul edilebileceğini ifade etmektedir.

Nitel Araştırma Verilerinin Çözümlemesi

Çocuklarını özel okula göndermeyi tercih eden 15 veli ile gerçekleştirilen görüşmelerde, görüşme formundaki sorulara katılımcıların verdiği cevaplar yazılı metin haline getirilmiştir.

Verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Nitel bir analiz türü olan betimsel analiz elde edilen verilerin belirli temalara göre özetlenmesi ve analiz edilerek yorumlanması sürecidir (Yıldırım & Şimşek, 2018).

Betimsel analiz aşamaları dört aşamadan oluşur; şekil 6’da da görüldüğü gibi bu aşamalar araştırma verilerine göre çerçeve oluşturma, bu çerçeveye göre verilerin üzerinde çalışılması, elde edilen veriler doğrultusunda bulguların belirlenmesi ve yorumlanmasıdır. Betimsel analizde görüşme sorularına cevap veren gönüllü katılımcılardan elde edilen veriler araştırmanın kavramsal çerçevesine göre belirlenmiş temalar ve araştırmanın sorularına yönelik cevaplara karşılık gelen cümle ve cümle grupları kodlanmıştır. Bu çalışmada kullanılan olgubilim desenine uygun olacak şekilde sık sık alıntılara yer verilmiştir.

Şekil 6. Betimsel Analiz Aşamaları

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma kapsamında belirlenen alt problemlere ilişkin nicel ve nitel bulgulara sistematik biçimde yer verilmiştir.

Araştırmanın Nicel Bulguları

Velilerin özel okulları tercih etme nedenlerini belirlemeye yönelik olarak kullanılan “Özel Öğretim Kurumlarının Tercih Edilmesine Etki Eden Faktörler Ölçeği” alt boyutlarının aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanarak Tablo 20’de sunulmuştur.

Tablo 20. Özel Öğretim Kurumlarının Tercih Edilmesine Etki Eden Faktörler Ölçeğinin Alt Boyutlarına Göre Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Alt Boyutlar	n	$\bar{X}$	Ss
Personel	224	3,8936	,69572
Yönetim	224	3,9223	,73761
Sistem	224	3,9844	,69940
Kültür	224	3,8958	,70645
Strateji	224	3,6723	,81353
Yapı	224	3,9402	,75251

Araştırmada kullanılan ölçeğin alt boyutlarına ilişkin tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde, katılımcıların genel olarak olumlu düzeyde görüş bildirdikleri görülmektedir. Tüm alt boyutların ortalama puanları 3,67 ile 3,98 arasında değişmektedir. En yüksek ortalama değer *Sistem* boyutunda ($\bar{X}$ =3,9844; ss=,69940) yer alması, katılımcıların kurumsal sistem işleyişine yönelik değerlendirmelerinin olumlu olduğunu ve bu konuda görüş birliğinin yüksek olduğunu göstermektedir. *Yapı* ($\bar{X}$ =3,9402; ss=,75251) ve *Yönetim* ($\bar{X}$ =3,9223; ss=,73761) boyutları da yüksek ortalamalarıyla dikkat çekmekte; bu durum, kurumsal yapı ve yönetsel uygulamaların katılımcılar tarafından olumlu algılandığını göstermektedir. *Kültür* ($\bar{X}$ =3,8958; ss=,70645) ve *Personel* ($\bar{X}$

=3,8936; ss=,69572) boyutları benzer ortalama değerler göstermekte ve katılımcıların bu alanlara dair görüşleri olumlu olmakla birlikte diğer boyutlara kıyasla daha temkinli bir yaklaşım sergilendiği söylenebilir. En düşük ortalama puanın **Strateji** boyutunda ($\bar{X}$ =3,6723; ss=,81353) yer alması, kurumun stratejik planlama ve uygulamaları konusunda katılımcılar arasında daha fazla görüş ayrılığı olduğunu düşündürmektedir.

Velilerin Özel Okulları Tercih Etmesine Etki Eden Faktörlerin Velilerin Cinsiyetlerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testine İlişkin Bulgular

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan velilerin, “Özel Öğretim Kurumlarının Tercih Edilmesine Etki Eden Faktörler Ölçeği” puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi uygulanmış ve Tablo 21’de elde edilen sonuçlar sunulmuştur.

Tablo 21. Özel Öğretim Kurumlarının Tercih Edilmesine Etki Eden Faktörler Ölçeği Puanlarının Velilerin Cinsiyetlerine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	n	$\bar{X}$	s	$S_{\bar{x}}$	t Testi		
						T	sd	P
Personel	Kadın	193	3,8843	,69420	,04997	-,499	222	,618
	Erkek	31	3,9516	,71388	,12822			
Yönetim	Kadın	193	3,8953	,75085	,05405	-1,369	222	,172
	Erkek	31	4,0903	,63422	,11391			
Sistem	Kadın	193	3,9827	,70608	,05082	-,088	222	,930
	Erkek	31	3,9946	,66734	,11986			
Kültür	Kadın	193	3,9024	,71654	,05158	,347	222	,729
	Erkek	31	3,8548	,64942	,11664			
Strateji	Kadın	193	3,6663	,83800	,06032	-,275	222	,784
	Erkek	31	3,7097	,65082	,11689			
Yapı	Kadın	193	3,9389	,76825	,05530	-,065	222	,948
	Erkek	31	3,9484	,65720	,11804			

Yapılan analiz sonucunda ölçeğin tüm alt boyut puanları için cinsiyet değişkenine göre gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > .05$).

Velilerin Özel Okulları Tercih Etmesine Etki Eden Faktörlerin Velilerin Yaşlarına Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testine İlişkin Bulgular

Araştırmamızın örneklem grubunu oluşturan velilerin, “Özel Öğretim Kurumlarının Tercih Edilmesine Etki Eden Faktörler Ölçeği”ne ait puanlarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 22’de sunulmuştur.

Tablo 22. Özel Öğretim Kurumlarının Tercih Edilmesine Etki Eden Faktörler Ölçeği Toplam ve Alt Boyut Puanlarının Velilerin Yaşlarına Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	n	$\bar{x}$	s	s^2	t Testi		
						T	sd	P
Personel	40 yaş ve altı	172	4,0288	,67859	,09410	1,605	222	,110
	41 yaş ve üstü	52	3,8527	,69759	,05319			
Yönetim	40 yaş ve altı	172	4,0962	,76644	,10629	1,952	222	,052
	41 yaş ve üstü	52	3,8698	,72274	,05511			
Sistem	40 yaş ve altı	172	4,1154	,72426	,10044	1,546	222	,123
	41 yaş ve üstü	52	3,9448	,68897	,05253			
Kültür	40 yaş ve altı	172	4,0321	,77053	,10685	1,592	222	,113
	41 yaş ve üstü	52	3,8547	,68294	,05207			

Strateji	40 yaş ve altı	172	3,8231	,87461	,12129	1,530	222	,128
	41 yaş ve üstü	52	3,6267	,79117	,06033			
Yapı	40 yaş ve altı	172	4,0538	,78926	,10945	1,245	222	,215
	41 yaş ve üstü	52	3,9058	,73998	,05642			

Bulgular, velilerin yaşlarının özel öğretim kurumlarının tercih edilmesine etki eden faktörlere ilişkin algılarında belirgin bir farklılık yaratmadığını göstermektedir. Dolayısıyla yaş değişkenine göre ölçeğin personel, yönetim, sistem, kültür, strateji ve yapı alt boyut puanları anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p > .05$).

Velilerin Özel Okulları Tercih Etmesine Etki Eden Faktörlerin Velilerin Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizine (ANOVA) İlişkin Bulgular

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan velilerin, “Özel Öğretim Kurumlarının Tercih Edilmesine Etki Eden Faktörler Ölçeği”ne ait puanlarının eğitim durumu değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda, ölçeğin personel, yönetim, sistem, kültür, strateji ve yapı alt boyut puanlarının eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p > .05$). Bulgular Tablo 23’te sunulmuştur.

Tablo 23. Özel Öğretim Kurumlarının Tercih Edilmesine Etki Eden Faktörler Ölçeği Puanlarının Velilerin Eğitim Durumlarına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f , $\bar{X}$ ve s Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	n	$\bar{X}$	s	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Per-sonel	Lise me- zunu	22	3,9545	,66901	G. Arası	1,459	2	,729	1,514	,222
	Önlisans ve lisans mezunu	138	3,8309	,73135	G.İçi	106,478	221	,482		
	Lisansüstü mezunu	64	4,0078	,61466	Top- lam	107,936	223			
	Toplam	224	3,8936	,69572						
Yöne-tim	Lise me- zunu	22	4,1364	,74421	G. Arası	1,425	2	,712	1,313	,271
	Önlisans ve lisans mezunu	138	3,8725	,73770	G.İçi	119,904	221	,543		
	Lisansüstü mezunu	64	3,9563	,73157	Top- lam	121,328	223			
	Toplam	224	3,9223	,73761						
Sis-tem	Lise me- zunu	22	4,0455	,94587	G. Arası	1,241	2	,621	1,272	,282
	Önlisans ve lisans mezunu	138	3,9263	,70193	G.İçi	107,843	221	,488		
	Lisansüstü mezunu	64	4,0885	,58491	Top- lam	109,084	223			
	Toplam	224	3,9844	,69940						
Kül-tür	Lise me- zunu	22	3,9167	,99436	G. Arası	2,138	2	1,069	2,165	,117
	Önlisans ve lisans mezunu	138	3,8237	,67985	G.İçi	109,153	221	,494		
	Lisansüstü mezunu	64	4,0443	,63081	Top- lam	111,292	223			
	Toplam	224	3,8958	,70645						

Strateji	Lise mezunu	22	3,7545	1,06356	G. Arası	,920	2	,460	,693	,501
	Önlisans ve lisans mezunu	138	3,6217	,75752	G.İçi	146,669	221	,664		
	Lisansüstü mezunu	64	3,7531	,83855	Toplam	147,588	223			
	Toplam	224	3,6723	,81353						
Yapı	Lise mezunu	22	3,8273	1,08548	G. Arası	1,941	2	,970	1,725	,181
	Önlisans ve lisans mezunu	138	3,8913	,74250	G.İçi	124,338	221	,563		
	Lisansüstü mezunu	64	4,0844	,61804	Toplam	126,278	223			
	Toplam	224	3,9402	75251						

Velilerin Özel Okulları Tercih Etmesine Etki Eden Faktörlerin Velilerin Çalıştıkları Kurum Türüne Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizine (ANOVA) İlişkin Bulgular

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan velilerin, “Özel Öğretim Kurumlarının Tercih Edilmesine Etki Eden Faktörler Ölçeği”ne ait puanlarının çalıştıkları kurum türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 24’te sunulmuştur.

Yapılan analizler sonucunda çalışılan kurum değişkenine göre ölçeğin personel, yönetim, sistem, kültür, strateji ve yapı alt boyut puanlarının anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur ($p > .05$).

Tablo 24. Özel Öğretim Kurumlarının Tercih Edilmesine Etki Eden Faktörler Ölçeği Puanlarının Velilerin Çalıştıkları Kurum Türüne Göre Farklılaşım Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f , $\bar{X}$ ve s Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	n	$\bar{X}$	s	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
Per-sonel	Kamu kurumu	31	3,7419	,80948	G. Arası	1,199	2	,599	1,241	,291
	Özel sektör	121	3,9518	,66159	G.İçi	106,738	221	,483		
	Diğer	72	3,8611	,69764	Top-lam	107,936	223			
	Toplam	224	3,8936	,69572						
Yö-ne-tim	Kamu kurumu	31	3,6645	,85070	G. Arası	2,405	2	1,203	2,235	,109
	Özel sektör	121	3,9702	,70836	G.İçi	118,923	221	,538		
	Diğer	72	3,9528	,72189	Top-lam	121,328	223			
	Toplam	224	3,9223	,73761						
Sis-tem	Kamu kurumu	31	4,0538	,51709	G. Arası	,946	2	,473	,967	,382
	Özel sektör	121	4,0220	,72006	G.İçi	108,138	221	,489		
	Diğer	72	3,8912	,73060	Top-lam	109,084	223			
	Toplam	224	3,9844	,69940						
Kül-tür	Kamu kurumu	31	4,0000	,67632	G. Arası	1,222	2	,611	1,227	,295
	Özel sektör	121	3,9298	,71872	G.İçi	110,069	221	,498		
	Diğer	72	3,7940	,69567	Top-lam	111,292	223			
	Toplam	224	3,8958	,70645						

Strateji	Kamu kurumu	31	3,8194	,72177	G. Arası	1,020	2	,510	,769	,465
	Özel sektör	121	3,6760	,86574	G.İçi	146,568	221	,663		
	Diğer	72	3,6028	,75991	Toplam	147,588	223			
	Toplam	224	3,6723	,81353						
Yapı	Kamu kurumu	31	3,8581	,63706	G. Arası	,806	2	,403	,710	,493
	Özel sektör	121	3,9950	,74362	G.İçi	125,473	221	,568		
	Diğer	72	3,8833	,81310	Toplam	126,278	223			
	Toplam	224	3,9402	75251						

Velilerin Özel Okulları Tercih Etmesine Etki Eden Faktörlerin Velilerin Gelir Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testine İlişkin Bulgular

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan velilerin, “Özel Öğretim Kurumlarının Tercih Edilmesine Etki Eden Faktörler Ölçeği”ne ait puanlarının gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 25’de sunulmuştur.

Tablo 25. Özel Öğretim Kurumlarının Tercih Edilmesine Etki Eden Faktörler Ölçeği Puanlarının Velilerin Gelir Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	n	$\bar{X}$	s	$S_{\bar{X}}$	t Testi		
						T	sd	P
Personel	100.000 TL'den daha az	53	3,9465	,71520	,09824	,633	222	,527
	100.000 TL ve daha fazla	171	3,8772	,69088	,05283			
Yönetim	100.000 TL'den daha az	53	4,0151	,71881	,09874	1,048	222	,296
	100.000 TL ve daha fazla	171	3,8636	,74306	,05682			
Sistem	100.000 TL'den daha az	53	3,9497	,78758	,10818	-,412	222	,680
	100.000 TL ve daha fazla	171	3,9951	,67190	,05138			
Kültür	100.000 TL'den daha az	53	3,7736	,82954	,11395	-1,445	222	,150
	100.000 TL ve daha fazla	171	3,9337	,67186	,05061			
Strateji	100.000 TL'den daha az	53	3,6528	,89885	,12347	-,199	222	,842
	100.000 TL ve daha fazla	171	3,6784	,78796	,06026			
Yapı	100.000 TL'den daha az	53	3,9736	,89188	,12251	,369	222	,712
	100.000 TL ve daha fazla	171	3,9298	,70643	,05402			

Yapılan analizler sonucunda, velinin gelir durumu değişkenine göre ölçeğin personel, yönetim, sistem, kültür, strateji ve yapı alt boyut puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > .05$).

Velilerin Özel Okulları Tercih Etmesine Etki Eden Faktörlerin Velilerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testine İlişkin Bulgular

Tablo 26. Özel Öğretim Kurumlarının Tercih Edilmesine Etki Eden Faktörler Ölçeği Puanlarının Velilerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısına Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Gruplar t Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	n	$\bar{x}$	s	$s_{\bar{x}}$	t Testi		
						T	sd	P
Personel	1 çocuk	91	3,8828	,74141	,07772	-,192	222	,848
	2 ve daha fazla çocuk	133	3,9010	,66541	,05770			
Yönetim	1 çocuk	91	3,9077	,81285	,08521	-,245	222	,807
	2 ve daha fazla çocuk	133	3,9323	,68441	,05935			
Sistem	1 çocuk	91	3,9835	,75811	,07947	-,015	222	,988
	2 ve daha fazla çocuk	133	3,9850	,65919	,05716			
Kültür	1 çocuk	91	3,9194	,79519	,8336	,412	222	,680
	2 ve daha fazla çocuk	133	3,8797	,64136	,05561			
Strateji	1 çocuk	91	3,7165	,91266	,09567	,671	222	,503
	2 ve daha fazla çocuk	133	3,6421	,74021	,06418			
Yapı	1 çocuk	91	3,8923	,80460	,08435	-,787	222	,432
	2 ve daha fazla çocuk	133	3,9729	,71596	,06208			

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan velilerin, “Özel Öğretim Kurumlarının Tercih Edilmesine Etki Eden Faktörler Ölçeği”ne ait puanlarının velilerin sahip oldukları çocuk sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız gruplar t testi uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 26’da sunulmuştur.

Yapılan analizler sonucunda, velilerin sahip oldukları çocuk sayısı değişke-

nine göre ölçeğin personel, yönetim, sistem, kültür, strateji ve yapı alt boyut puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > .05$).

Velilerin Özel Okulları Tercih Etmesine Etki Eden Faktörlerin Velilerin Çocuklarının Öğrenim Gördükleri Eğitim Kademesine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizine (ANOVA) İlişkin Bulgular

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan velilerin, “Özel Öğretim Kurumlarının Tercih Edilmesine Etki Eden Faktörler Ölçeği”ne ait puanlarının velilerin çocuklarının öğrenim gördükleri eğitim kademesi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 27’de sunulmuştur.

Tablo 27’de incelenen değişkenler (personel, yönetim, sistem, kültür, strateji ve yapı) için dört farklı eğitim kademesi (okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise) yer almaktadır. Bu kapsamda okul öncesi ve ilkokul kademeleri birleştirilerek değerlendirme yapılmıştır. Yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre personel ($F = 2,945$; $p = ,055$), yönetim ($F = 2,126$; $p = ,122$), sistem ($F = 5,557$; $p = ,004$), kültür ($F = 3,130$; $p = ,046$), strateji ($F = 3,016$; $p = ,051$) ve yapı ($F = 2,635$; $p = ,074$) alt boyutlarına ilişkin bulgular elde edilmiştir. Buna göre personel, yönetim, strateji ve yapı alt boyutlarında gruplar arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken, sistem ve kültür alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Tablo 27. Özel Öğretim Kurumlarının Tercih Edilmesine Etki Eden Faktörler Ölçeği Puanlarının Velilerin Çocuklarının Öğrenim Gördükleri Eğitim Kademesine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

f , $\bar{X}$ ve s Değerleri					ANOVA Sonuçları					
Puan	Grup	n	$\bar{X}$	s	Var. K.	KT	Sd	KO	F	P
P e r - sonel	Okulöncesi ve ilkokul	67	3,9851	,81739	G. Arası	2,802	2	1,401	2,945	,055
	Ortaokul	127	3,9094	,64130	G.İçi	105,134	221	,476		
	Lise	30	3,6222	,56381	T o p - lam	107,936	223			
	Toplam	224	3,8936	,69572						
Y ö - n e - tim	Okulöncesi ve ilkokul	67	4,0418	,79661	G. Arası	2,290	2	1,145	2,126	,122
	Ortaokul	127	3,9087	,69819	G.İçi	119,038	221	,539		
	Lise	30	3,7133	,73660	T o p - lam	121,328	223			
	Toplam	224	3,9223	,73761						
S i s - tem	Okulön- cesi ve ilkokul	67	4,1219	,73431	G. Arası	5,223	2	2,612	5,557	,004
	Ortaokul	127	3,9974	,62818	G.İçi	103,861	221	,470		
	Lise	30	3,6222	,79982	T o p - lam	109,084	223			
	Toplam	224	3,9844	,69940						
K ül - t ür	Okulön- cesi ve ilkokul	67	4,0473	,73042	G. Arası	3,065	2	1,533	3,130	,046
	Ortaokul	127	3,8675	,65544	G.İçi	108,227	221	,490		
	Lise	30	3,6778	,90698	T o p - lam	111,292	223			
	Toplam	224	3,8958	,70645						
Stra- teji	Okulön- cesi ve ilkokul	67	3,8627	,81591	G. Arası	3,922	2	1,961	3,016	,051
	Ortaokul	127	3,6173	,79603	G.İçi	143,667	221	,650		
	Lise	30	3,4800	,82813	Top- lam	147,588	223			
	Toplam	224	3,6723	,81353						

Yapı	Okulön-cesi ve ilkokul	67	4,0567	,81932	G. Arası	2,941	2	1,470	2,635	,074
	Ortaokul	127	3,9402	,66300	G.İçi	123,338	221	,558		
	Lise	30	3,6800	,90302	Top-lam	126,278	223			
	Toplam	224	3,9402	75251						

Personel, yönetim, strateji ve yapı alt boyutlarında gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmazken, sistem ve kültür alt boyutlarında grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu kapsamda anlamlı farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla post-hoc analizlere başvurulmuştur. Öncelikle varyans homojenliği Levene testi ile kontrol edilmiş, ardından LSD (Least Significant Difference) post-hoc testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Tablo 28. Sistem Alt Boyutuna Ait Puanların Velilerin Çocuklarının Öğrenim Gördükleri Eğitim Kademesine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$S_{\bar{x}}$	p
Okulöncesi ve ilkokul	Ortaokul	,12452	,10351	,230
	Lise	,49967*	,15060	,001
Ortaokul	Okulöncesi ve ilkokul	-,12452	,10351	,230
	Lise	,37515*	,13916	,008
Lise	Okulöncesi ve ilkokul	-,49967*	,15060	,001
	Ortaokul	-,37515*	,13916	,008

Tablo 28’de görüldüğü üzere, sistem alt boyutu puanlarının eğitim kademesi değişkenine göre hangi gruplar arasında anlamlı farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla LSD testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, çocukları lise kademesinde öğrenim gören velilerin sistem algısı, çocukları okul öncesi ve ilkokul kademelerinde öğrenim gören velilere göre istatistiksel olarak daha düşüktür.

Tablo 29. Kültür Alt Boyutuna Ait Puanlarının Velilerin Çocuklarının Öğrenim Gördükleri Eğitim Kademesine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek Üzere Yapılan LSD Testi Sonuçları

Gruplar (i)	Gruplar (j)	$\bar{x}_i - \bar{x}_j$	$S_{\bar{x}}$	p
Okulöncesi ve ilkokul	Ortaokul	,17981	,10567	,090
	Lise	,36949*	,15373	,017
Ortaokul	Okulöncesi ve ilkokul	-,17981	,10567	,090
	Lise	,18968	,14206	,183
Lise	Okulöncesi ve ilkokul	-,36949*	,15373	,017
	Ortaokul	-,18968	,14206	,183

Tablo 29’da görüldüğü üzere, kültür alt boyutu puanlarının eğitim kademesi değişkenine göre hangi gruplar arasında anlamlı farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla LSD testi yapılmıştır. LSD sonuçlarına göre, çocukları lise kademesinde öğrenim gören velilerin kültür algısı, çocukları okul öncesi ve ilkokul kademelerinde öğrenim gören velilere göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde daha düşüktür.

Araştırmanın Nitel Bulguları

Araştırmanın bu bölümünde katılımcılarla yapılan yüz yüze görüşmelere ait analiz sonuçları sunulmuştur. Nitel araştırma verileri, nicel veri toplama aracının faktörlerine bağlı kalınarak toplanmış ve değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda veri toplama ve analiz sürecinde, velilerin özel okul tercihlerini etkileyen personel, yönetim, sistem, kültür, strateji ve yapı faktörlerine ilişkin oluşturulan görüşme soruları temel alınarak katılımcı görüşleri elde edilmiştir. Araştırma bulguları incelenirken katılımcıların görüşlerine doğrudan alıntılarla yer verilmiş ve her bir katılımcıyı temsil etmek amacıyla K1, K2, K3... şeklinde kodlar kullanılmıştır. Tablo 30’da ise velilerin özel okul tercihlerini etkileyen tema, kod ve frekans değerleri toplu olarak sunulmuştur.

Tablo 30. Velilerin Özel Okul Tercihlerini Etkileyen Temalar, Kodlar ve Frekanslar

Tema	Kodlar	f
Personel	İdari Kadronun Niteliği	10
	Öğretmen Kadrosunun Niteliği	10
	Öğretmen ve Öğrenci Arasındaki İletişim	8
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri	6
Yönetim	Tercihi Belirleyen Velilere Yönelik Kriterler	15
	Diğer Velilerin Okula Yönelik Deneyimleri	12
	Okul Yönetiminin Veliyle İletişimi, Güven ve Sorun Çözme Yaklaşımı	10
Sistem	Velilerin Okuldan Disiplin ve Düzen Beklentileri	15
	Velilerin Okuldan İletişim ve Şeffaflık Beklentileri	10
	Akademik Başarıyı İzleme ve Destekleme Süreci	8
Kültür	Güvenli ve Huzurlu Okul Ortamı	15
	Okulun Birinci ve İkinci Yabancı Dil Eğitimi	12
	Okula Aidiyet Duygusu	10
	Okulun Değerler Eğitimi	7
Strateji	Öğrencinin Kişisel Özellik ve İhtiyaçları	14
	Okulun Eğitim Vizyonu ve Gelecek Odaklı Kariyer Yönlendirilmesi	12
	Okulun Merkezi Yerleştirme Sınavlarındaki Akademik Başarıları ve Başarı Hedefleri	10
Yapı	Okulun Fiziki Özellikleri	14
	Okulun Teknolojik Altyapısı	12
	Okulun Güvenlik ve Servis Hizmetleri	10
	Sınıf Mevcudu	10
	Okulun Ücret Politikası	9

Velilerin Özel Okul Tercihlerini Etkileyen Personel Temasına İlişkin Görüşleri ile İlgili Bulgular

Araştırmanın personel teması altındaki kodlar tablo 31’de gösterildiği gibi

idari kadro ve öğretmen kadrosunun niteliği, öğretmen–öğrenci arasındaki iletişim ve rehberlik ile psikolojik danışmanlık hizmetleri olarak belirlenmiştir.

Tablo 31. Personel Temasına Ait Kodlar ve Frekanslar

Tema	Kodlar	f
Personel	İdari Kadronun Niteliği	10
	Öğretmen Kadrosunun Niteliği	10
	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri	9
	Öğretmen ve Öğrenci Arasındaki İletişim	8

Görüşmelerden elde edilen sonuçlara göre çocuklarının eğitimi için özel okulları tercih eden veliler, özel okul tercihinde idari kadronun ve öğretmen kadrosunun niteliğini öncelikli bir unsur olarak değerlendirmektedir. Özellikle okul yönetiminin ulaşılabilir ve çözüm odaklı olması ile öğretmenlerin alan bilgisi ve öğrenciye yaklaşımı vurgulanmaktadır. Bu koda ilişkin bazı katılımcı görüşü şöyledir:

“Okul tercihi yaparken okulun mevcut öğretmen kadrosuna ve idari kadrosu bizim için önemli bir noktaydı. Çünkü özellikle öğretmenlerin öğrencilerine karşı tutum ve davranışları, öğretmenin akademik olarak branşına hakimiyeti çocuğumun akademik başarısını etkile diye düşünüyorum.” (K11)

K11 ismi ile adlandırılan katılımcı okulun idari kadro ve öğretmen kadrosunun tercih sürecini etkileyen önemli bir nokta olduğunu söylemiştir. Bu fikrinin nedenini öğretmenlerin öğrencilerine karşı tutum ve davranışları ile ayrıca branş hakimiyetinden kaynakladığını belirtmektedir. Bu koda ilişkin katılımcı görüşlerinden birine aşağıda yer verilmiştir:

“Evet kısmen önemli, çünkü bütün gün çocuklarım öğretmenleri ile birlikte-ler. Onları anlamayan ve mutsuz oldukları bir okulda olmalarını istemem, ancak tercihlerimde bu maddeyi ikinci plana ittim. Okuldaki öğretmen kadrosunu ve idarenin öğrencilerin ruh hallerinden anlayan eğitimciler olması benim bu konudaki beklentim, diye bilirim.” (K9)

K9 isimli katılımcı okulun idari kadrosu ve öğretmen kadrosu ile ilgili olan

görüşünü kısmen olarak belirtip bu konuyu ikinci planda tuttuğunu ifade etmiştir.

Veliler, öğrencilerin yalnızca akademik değil, aynı zamanda duygusal ve sosyal gelişimlerinin desteklenmesinde rehberlik hizmetlerinin önemli bir rol oynadığını ifade etmektedir. Bu duruma ilişkin bir katılımcı görüşü şu şekildedir:

“Rehberlik servisi hem çocukla hem bizimle düzenli iletişim kuruyor, bu beni çok rahatlatıyor.” (K11)

Bu görüş, rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerinin veliler açısından güven duygusunu artıran ve okul tercihinde etkili olan önemli bir unsur olarak değerlendirildiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, katılımcı görüşleri, özel okul tercihlerinde idari kadro ve öğretmen kadrosunun niteliğinin, öğretmen–öğrenci arasındaki iletişimin ve rehberlik ile psikolojik danışmanlık hizmetlerinin veliler için merkezi bir kriter olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, bu unsurların önem düzeyinin velilerin kişisel önceliklerine göre farklılık gösterebildiği anlaşılmaktadır.

Velilerin Özel Okulları Tercihlerini Etkileyen Yönetim Temasına İlişkin Görüşleri ile İlgili Nitel Bulgular

Araştırmanın yönetim teması altındaki kodlar Tablo 32’de gösterildiği gibi tercihi belirleyen velilere yönelik kriterler, diğer velilerin okula yönelik deneyimler ve okul yönetiminin veliyle iletişimi, güven ve sorun çözme yaklaşımı olarak belirlenmiştir.

Tablo 32. Yönetim Temasına Ait Kodlar ve Frekanslar

Tema	Kodlar	f
Yönetim	Tercihi Belirleyen Velilere Yönelik Kriterler	15
	Diğer Velilerin Okula Yönelik Deneyimleri	12
	Okul Yönetiminin Veliyle İletişimi, Güven ve Sorun Çözme Yaklaşımı	10

Yapılan görüşmeler sonucunda; okulun yönetim temasına ilişkin özellikleri tanımlanırken en çok kullanılan kodlar, tercihi belirleyen velilere yönelik kriterler ve diğer velilerin okula yönelik deneyimler olarak belirlenmiştir.

Tercihlerini diğer velilerin fikirlerine önem vererek yapan veliler için, tercih edilen okulun velilerinin deneyimleri de etkileyici olmaktadır. Nitekim yapılan görüşmelerden çıkan sonuçlar incelendiğinde velilerin bir kısmının tercih süreçlerini belirlerken okul ile alakalı görüş almak için okulda çocuğu öğrenim gören velilere ulaşp deneyimleriyle alakalı fikir sordukları görüşüne ulaşılmıştır. Bu koda ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları şöyledir:

“Çocuğumun okuduğu okul her ne kadar çalıştığım okul olmasa da eski velilerimizin görüşlerini çokça aldım.” (K5)

“Daha önce bu okulda çocuğu eğitim görmüş velilerin fikirlerine önem veririm.” (K4)

Velilerin özel okul tercih sürecinde dikkate aldıkları kriterlerin başında eğitim kalitesi, bireysel ilgi, güvenlik ve disiplin anlayışı gelmektedir. Bu koda ilişkin katılımcı görüşlerini şu sözlerle ifade etmiştir:

*“Öncelikli durumlardan bir tanesi yakından takip edilmesi, disiplin durumu, güvenlik durumu, bana yakın olmaları. Önümüzdeki sene oğlumu da aynı anaokuluna göndermeyi planlıyorum. Çocukları-
nın ilk ve ortaokul düzeyinde öğrenimlerini özel okulda almalarını istemekteyim. Hayata yeni yeni adapte oldukları dönemlerde sınıf kalabalıklarında kaybolmamalarını istemekteyim. İlgi ve alakalarına göre daha kolay yönlendirileceklerini düşünüyorum.” (K8)*

Okul yönetiminin velilerle kurduğu etkili iletişim, güven ortamı oluşturmaları ve sorunlara çözüm odaklı yaklaşımı, veliler tarafından okul tercihinde önemli bir diğer unsur olarak değerlendirilmektedir. Bu kodu temsil eden katılımcı ifadelerinden biri şu şekildedir:

“Bir problem yaşadığımızda yönetimin bizi dinlemesi ve çözüm üretmesi okula olan güvenimizi artırıyor.” (K9)

Bu görüş, okul yönetiminin iletişim ve sorun çözme becerilerinin velilerin okula duyduğu güveni güçlendirdiğini ve tercih sürecinde belirleyici bir rol oynadığını göstermektedir.

Sonuç olarak, velilerin özel okul tercih sürecinde okul yönetimine ilişkin unsurların belirleyici olduğu görülmektedir. Özellikle okul yönetiminin eğitim kalitesi, bireysel ilgi, güvenlik ve disiplin anlayışı ile velilerle kurduğu etkili iletişim ve sorun çözme yaklaşımı, velilerin okula duyduğu güveni artırmaktadır. Bununla birlikte, diğer velilerin deneyimleri ve görüşleri de tercih sürecinde önemli bir referans kaynağı olarak öne çıkmaktadır. Bu bulgular, okul yönetiminin hem kurumsal uygulamalarının hem de paydaşlarla kurduğu ilişkinin, velilerin okul tercihlerini doğrudan etkilediğini göstermektedir.

Velilerin Özel Okulları Tercihlerini Etkileyen Sistem Temasına İlişkin Görüşleri ile İlgili Nitel Bulgular

Araştırmanın sistem teması altındaki kodlar Tablo 33’te gösterildiği gibi velilerin okuldan disiplin ve düzen beklentileri ve iletişim ve şeffaflık beklentileri olarak belirtilmiştir.

Tablo 33. Sistem Temasına Ait Kodlar ve Frekanslar

Tema	Kodlar	f
Sistem	Velilerin Okuldan Disiplin ve Düzen Beklentileri	15
	Velilerin Okuldan İletişim ve Şeffaflık Beklentileri	10
	Akademik Başarıyı İzleme ve Destekleme Süreci	10

Yapılan görüşmelerde görüşmeler sonucunda; sistem temasını tanımlarken en çok kullanılan kod velilerin okuldan disiplin ve düzen beklentileri olurken diğer kodlar, velilerin okuldan iletişim ve şeffaflık beklentileri okulun akademik başarıyı izleme ve destekleme süreci akademik başarıyı izleme ve destekleme süreci olarak belirlenmiştir. Bu kodlara ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları şöyledir:

“Akademik gelişime ilave olarak benim çocuğuma gösterdiğim itinayı göstermesi, onların arkadaşları ve büyükleriyle güvenli ve sağlıklı iletişim kurmalarına yardımcı olmaları, en az bir enstrüman çalmayı öğrenmeli, ikinci dile giriş yapmaları, farklı hobi alanlarını keşfedebilmelerine yardımcı olmaları.” (K6)

Bulgular, velilerin okulun işleyişi ve öğrencilerin gelişim süreçleri hakkında düzenli, açık ve şeffaf bilgilendirme yapılmasını beklediklerini ortaya koymaktadır. Okul ile veli arasındaki etkili iletişimin, velilerin okul sistemine duyduğu güveni artırdığı belirlenmiştir. Bu koda ilişkin katılımcı görüşlerinden biri şöyledir:

“Beklentilerim her anne babanın çocukları için isteyecekleri türden. Okullardan istediğim çocuklarımda hayal güçlerine göre, ilgi ve becerilerine göre onları cesaretlendirmek araştırmacı ve keşfedici bir karakter ve yapıya sahip olmalarını sağlamaktır. Yeni neslin olmazsa olmazı teknoloji alanında iyi bir okur yazar olmaları.” (K5)

Katılımcı görüşlerine göre veliler, okulun öğrencilerin akademik gelişimini düzenli olarak izleyen ve bireysel ilgi alanlarına göre destekleyen bir sistem yürütmesini beklemektedir. Akademik başarının yanı sıra sanatsal, dilsel ve teknolojik alanlarda sunulan desteklerin, öğrencilerin çok yönlü gelişimine katkı sağladığı bulunmuştur. Bu koda ilişkin bir katılımcı görüşünü şöyle ifade etmiştir:

“Çocuklara tatlı sert bir şekilde ödev ve dersler konusunda sorumluluklarını öğretmesi. Kurallara uyum konusunda yardımcı olmaları.” (K3)

Bu katılımcı görüşü, velilerin okulda disiplinli ve düzenli bir sistemin uygulanmasını beklediklerini göstermektedir. Veliler, öğrencilerin ödev ve ders sorumluluklarını yerine getirmelerini destekleyen, kuralları net ve tutarlı bir okul düzenini önemli bir beklenti olarak ifade etmektedir.

Katılımcı görüşlerinden de anlaşılabacağı üzere veliler, okulun sistemli bir yapı içinde disiplin ve düzeni sağlamasının yanı sıra, akademik başarıyı izleyen ve destekleyen, iletişime açık ve şeffaf bir yaklaşım benimsemesini beklemektedir. Bununla birlikte veliler, çocuklarının yalnızca akademik değil; sosyal, kültürel ve kişisel gelişimlerini de destekleyen bir eğitim sürecinden geçerek özgüvenli ve kendine yetebilen bireyler olarak yetiştirmelerini istemektedir.

Velilerin Özel Okulları Tercihlerini Etkileyen Kültür Temasına İlişkin Görüşleri ile İlgili Nitel Bulgular

Araştırmanın kültür teması altındaki kodlar Tablo 34’te gösterildiği gibi okulun güvenli ve huzurlu okul ortamı, birinci ve ikinci yabancı dil eğitimi, okula aidiyet duygusu okulun değerler eğitimi olarak belirlenmiştir.

Tablo 34. Kültür Temasına Ait Kodlar ve Frekanslar

Tema	Kodlar	f
Kültür	Güvenli ve Huzurlu Okul Ortamı	15
	Okulun Birinci ve İkinci Yabancı Dil Eğitimi	12
	Okula Aidiyet Duygusu	10
	Okulun Değerler Eğitimi	7

Yapılan görüşmeler sonucunda, okulun kültür temasına ilişkin özellikleri tanımlarken veliler tarafından en sık dile getirilen kodların; güvenli ve huzurlu okul ortamı, birinci ve ikinci yabancı dil eğitimi, okula aidiyet duygusu ve değerler eğitimi olduğu belirlenmiştir. Velilerin ifadeleri incelendiğinde, okul kültürünün yalnızca akademik başarıyla sınırlı kalmadığı; öğrencilerin kendilerini güvende hissettikleri, sosyal ve ahlaki gelişimlerinin desteklendiği bütüncül bir yapı olarak algılandığı görülmektedir.

Veliler, çocuklarının fiziksel ve psikolojik açıdan kendilerini güvende hissedebilecekleri huzurlu bir okul ortamının, okul tercihinde önemli bir unsur olduğunu vurgulamaktadır. Bu koda ilişkin katılımcı görüşü şu şekilde ifade edilmiştir:

“Çocuğumun okulda kendini güvende hissetmesi ve huzurlu bir ortamda eğitim alması benim için her şeyden önce geliyor.” (K6)

Bu görüş, güvenli ve huzurlu okul ortamının, okul kültürünün temel yapı taşlarından biri olarak veliler tarafından değerlendirildiğini göstermektedir.

Öte yandan, veliler okulun sunduğu birinci ve ikinci yabancı dil eğitiminin, öğrencilerin erken yaşta farklı kültürlere açık bireyler olarak yetişmelerine katkı sağladığını belirtmektedir. Yabancı dil eğitiminin okul kültürünün önemli bir parçası olduğu, katılımcıların ifadelerinde açıkça görülmektedir. Bu kod altında yer alan katılımcı görüşlerinden biri şöyledir:

“Bence zaten özel okulların tercih edilmesindeki en önemli etkenin yabancı dil olduğu görüşündeyim. Anadil seviyesinde yabancı dili konuşan öğretmenlerle çocuğum anadil seviyesinde en az bir yabancı dili en üst seviyede öğrenebilir ve ikinci bir yabancı dil eğitimiyle akademik açıdan çok başarılı olur diye düşünüyorum. Bir özel okulun anadil seviyesinde yabancı dil öğretmesi ve en az başlangıç seviyesinde ikinci bir yabancı dil eğitimi vermesi gerekmektedir diye düşünüyorum.” (K15)

Bu bulgu, yabancı dil eğitiminin yalnızca akademik bir kazanım değil, aynı zamanda kültürel gelişimi destekleyen bir unsur olarak değerlendirildiğini ortaya koymaktadır.

Velilerin üzerinde durduğu bir diğer kod ise okula aidiyet duygusudur. Görüşmeler, öğrencilerin kendilerini okula ait hissetmelerinin, okul kültürünü güçlendirdiğini ve öğrenme süreçlerini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. İlgili kod kapsamında bir katılımcı görüşü şu şekildedir:

“Çocuğum okulunu seviyor ve oraya ait olduğunu hissediyor. Bu da okula isteyerek gitmesini sağlıyor.” (K2)

Bu ifade, aidiyet duygusunun okul kültürü içerisinde önemli bir yer tuttuğunu ve öğrenci motivasyonunu artıran bir faktör olduğunu göstermektedir.

Son olarak, veliler okulun değerler eğitimine verdiği önemi, çocukların sosyal ilişkilerinde saygılı, sorumluluk sahibi ve empati kurabilen bireyler olarak yetişmeleri açısından önemli görmektedir. Bu kod altında yer alan katılımcı görüşlerinden biri şöyledir:

“Bizim için en önemli etmen aslında okulun değerler eğitimine verdiği önemdi. Ailemizin değerlerine uygun bir ortamda kızımızın yetişmesini istiyorduk. Okulumuz bu konuda çok inançlı bir okul.” (K12)

Bu bulgu, değerler eğitiminin okul kültürünün ayrılmaz bir parçası olarak algılandığını ve velilerin okul tercihinde etkili bir kriter olduğunu ortaya koymaktadır. Genel olarak, değerler eğitimi özel okul tercihinde bazı veliler için önemli bir kriter olsa da tüm veliler için öncelikli bir etken değildir, dolayısıyla bu kriterin etkisi velilerin bireysel değer ve önceliklerine bağlı olarak değişmektedir.

Sonuç olarak, veliler okul kültürünü; güvenli ve huzurlu bir ortam, güçlü yabancı dil eğitimi, öğrencide aidiyet duygusu oluşturan bir yapı ve değerler eğitimi merkeze alan bir anlayış üzerinden değerlendirmekte, bu unsurların bir araya gelmesini okul tercihinde belirleyici bir faktör olarak görmektedir.

Velilerin Özel Okulları Tercihlerini Etkileyen Strateji Temasına İlişkin Görüşleri ile İlgili Nitel Bulgular

Araştırmanın strateji teması altındaki kodlar tablo 35’te gösterildiği gibi okulun merkezi yerleştirme sınavlarında göstermiş olduğu başarısı ve öğrencinin kişisel özellik ve ihtiyaçları olarak belirlenmiştir.

Tablo 35. Strateji Temasına Ait Kodlar ve Frekanslar

Tema	Kodlar	f
Strateji	Öğrencinin Kişisel Özellik ve İhtiyaçları	14
	Okulun Eğitim Vizyonu ve Gelecek Odaklı Kariyer Yönlendirmesi	12
	Okulun Merkezi Yerleştirme Sınavlarındaki Akademik Başarıları ve Başarı Hedefleri	10

Yapılan görüşmeler sonucunda, okulun strateji temasına ilişkin özellikleri tanımlarken en çok kullanılan kodlar öğrencinin kişisel özellik ve ihtiyaçları, okulun eğitim vizyonu ve gelecek odaklı kariyer yönlendirmesi ve okulun merkezi yerleştirme sınavlarındaki akademik başarıları ve başarı hedefler olarak belirlenmiştir. Bu kodlara ilişkin katılımcı görüşlerinden bazıları şöyledir:

Velilerin önemli bir kısmı, okul tercih sürecinde okulun merkezi yerleştirme sınavlarındaki (LGS vb.) akademik başarılarını ve bu başarıya yönelik hedeflerini dikkate aldıklarını belirtmiştir. Türkiye’deki sınav odaklı eğitim sistemi bağlamında, okulun sınavlara öğrenci yerleştirme başarısının veliler için stratejik bir kriter olduğu görülmektedir. Bu durumu bir katılımcı şu şekilde ifade etmiştir:

“Okul tercihimizde okulun sınavlara öğrenci yerleştirip yerleştirme dediğine tabii ki dikkat ettik. Çünkü Türkiye eğitim sistemi sınav odaklı bir sistem. İlköğretim kademesinde iyi yetiştirilmiş bir çocuğun LGS sınavının başaracağı görüşündeyiz.” (K13)

K13 kodlu velinin bu ifadesi, okulun mevcut akademik başarısının ve sınav odaklı hedeflerinin, tercih sürecinde belirleyici bir unsur olarak değerlendirildiğini göstermektedir.

Bazı veliler, okul tercihlerinde çocuklarının bireysel farklılıklarını, kişisel özelliklerini ve ihtiyaçlarını merkeze aldıklarını belirtmiştir. Bu veliler, öğrencinin mutlu olabileceği, kendini değerli hissedebileceği ve bireysel potansiyelini geliştirebileceği bir okul ortamının önemine vurgu yapmaktadır. Katılımcıların bu koda ilişkin görüşlerinden bir örnek aşağıda sunulmuştur:

“3 kız evladına sahibim ve her biri farklı karakteristik özelliklere sahip. Her birinin hayattan istek ve beklentileri farklı yönde, her ne kadar yaşları henüz küçük olsa da yaptığım seçimlerde onların kişisel özelliklerine ve ihtiyaçlarına göre tercihler yapıyorum. Mutlu olabilecekleri ve kendilerini özel hissedebilecekleri ortamlarda akademik olarak kendilerini geliştirebilecekleri inancına sahibim.” (K10)

Bu görüş, okulun stratejik yaklaşımının öğrenci merkezli olmasının bazı veliler açısından önemli bir tercih kriteri olduğunu göstermektedir. Buna karşılık, bazı veliler okul tercihinde çocuklarının bireysel özelliklerini ikinci planda tuttuklarını ve tüm çocuklarının aynı eğitim ortamında öğrenim görmesini tercih ettiklerini ifade etmiştir. Bu durumu bir katılımcı şu şekilde açıklamıştır:

“Çocuklarımla kişisel özellikleri ya da ihtiyaçları okul seçimimizi etkilemedi. Açıkçası hepsinin aynı okullarda aynı eğitimi alması

bizim için belirleyiciydi.” (K15)

Özetle, veliler arasında çocuğun kişisel ihtiyaçlarını merkeze alarak tercih yapanlar ile bu unsuru ikinci planda tutanlar olmak üzere iki farklı yaklaşımın bulunduğu; bu durumun, okul stratejisine yönelik algıların bireysel ihtiyaç temelli eğitim anlayışı ile standartlaştırılmış eğitim yaklaşımı arasında belirgin bir farklılaşmaya işaret ettiği görülmektedir.

Velilerin Özel Okulları Tercihlerini Etkileyen Yapı Temasına İlişkin Görüşleri ile İlgili Nitel Bulgular

Araştırmanın yapı teması altında yer alan kodlar, Tablo 36’da gösterildiği üzere okulun fiziki özellikleri, teknolojik altyapısı, güvenlik ve servis hizmetleri, sınıf mevcudu ile okulun ücret politikası olarak belirlenmiştir.

Tablo 36. Yapı Temasına Ait Kodlar ve Frekanslar

Tema	Kodlar	f
Strateji	Okulun Fiziki Özellikleri	14
	Okulun Teknolojik Altyapısı	12
	Okulun Güvenlik ve Servis Hizmetleri	10
	Sınıf Mevcudu	10
	Okulun Ücret Politikası	9

Yapılan görüşmeler sonucunda, yapı temasına ilişkin özellikleri tanımlarken en sık kullanılan kodların okulun fiziki özellikleri ve teknolojik altyapısı olduğu; bunu sırasıyla okulun güvenlik ve servis hizmetleri, sınıf mevcudu ve okulun ücret politikasına ilişkin unsurların izlediği belirlenmiştir.

Velilerin bir kısmı, özel okul tercihlerinde okulun ücret politikasını önemli bir değerlendirme ölçütü olarak ele almaktadır. Özellikle eğitim hizmetleri dışında sunulan ek hizmetlerin maliyetinin yüksek olması, bazı veliler tarafından eleştirilmekte; bu durum özel okulların ticari yönünün ön plana çıktığı şeklinde yorumlanmaktadır. Bu kodlara ilişkin katılımcı görüşlerinden biri şöyledir:

“Özel okullar her zaman bana pahalı gelmiştir. Eğitimin ücrete

değer olması gerekirken, ek hizmetlerin fahiş fiyatlarla velilere dayatılması özel okulların tamamen ticari boyutunu yansıtır. Çocuğum %80 eğitim bursu kazandığı için, gittiği özel okulu tercih ettim.” (K2)

Bu görüş, okul ücretlerinin ve burs imkânlarının velilerin tercih sürecinde belirleyici bir unsur olduğunu göstermektedir.

Veliler tarafından sıklıkla vurgulanan bir diğer kod ise sınıf mevcududur. Görüşmeler, velilerin özel okulları tercih etmelerinde sınıf mevcutlarının az olmasının önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. Küçük sınıfların, öğrenciye bireysel ilgi sağlama açısından avantaj sunduğu düşünülmektedir. Bu durumu bir katılımcı şu şekilde dile getirmiştir:

“Sınıf mevcudu az olmalı maksimum 20 kişi ideal bir sınıf mevcudu. Özel okulun devlet okulundan farklı olmasının en önemli etkenlerinden bir tanesinde sınıf mevcut olduğunu düşünüyorum. Bu sebeple çocuğumu devlet okuluna vermektense özel okula vermeyi tercih ettim.” (K1)

Bu ifade, sınıf mevcudunun veliler açısından özel okul tercihinin temel gerekçelerinden biri olduğunu göstermektedir.

Veliler, okulun bulunduğu lokasyon, binanın fiziki yapısı ve güvenlik koşullarını yapı temasının en kritik unsurları arasında değerlendirmektedir. Özellikle okulun deprem yönetmeliğine uygun, güvenli ve hijyenik bir binaya sahip olması veliler için öncelikli bir kriter olarak öne çıkmaktadır. Bu durumu bir katılımcı şu şekilde ifade etmiştir:

“Genellikle okula yakın civarda oturan öğrencilerin kayıtları geliyor. Okulların yer aldıkları muhitlerin öğrenci ve velilerin profilini belirlemede önemli bir etken olduğunu biliyorum. Bu sebeple benim için okulun hangi muhitte olduğu özellikle önem teşkil ediyor. ... Okulun binası için deprem dayanıklılığı, çocuklar açısından tehlike arz edebilecek şeylerin önleminin alınmış olması, güvenli ve hijyenik bir binada eğitim alması benim için kıymetli. Bunun dışında okulda yüzme havuzu, buz pisti olması gibi bir beklentim yok.” (K9)

Benzer şekilde bir diğer katılımcı, okul binasının sağlamlığı ve fiziksel alanlarının çocukların ihtiyaçlarına uygun olmasının önemine dikkat çekmiştir. Bu koda ilişkin katılımcı görüşlerinden birine aşağıda yer verilmiştir:

“Tabi en önemli faktör oldu futbol oynamayı beden dersini çok seviyor rahat alanı olması ve lokasyon olarak yakın olması bizim

için çok önemlidir. Binasının sağlam olması çocuğunuzun güvenliği açısından önemli bir kriterdir.” (K13)

Bu görüşler, velilerin okulun fiziki yapısını çocuklarının güvenliğiyle doğrudan ilişkilendirdiklerini göstermektedir.

Araştırmaya katılan veliler, okulun yer aldığı sosyal çevrenin güvenli olmasının çocuklarının sosyal gelişimi ve korunması açısından önemli olduğunu belirtmiştir. Okulun bulunduğu semtin sosyal dokusu, veliler tarafından tercih sürecinde dikkate alınan bir diğer yapı unsuru olarak öne çıkmaktadır. Bir katılımcı bu durumu şu sözlerle dile getirmiştir:

“Çalıştığım kurum ve çocuğumun devam ettiği okul aynı zamanda çocukluğumun geçtiği ve okuduğum ilçede bulunuyor. Sosyal çevresi ile çok uzun zamandır etkileşim halinde olduğum bir semt. Bu yüzden çocuklarımın da bu dönemlerini bu bölgede ve sosyal çevre ile etkileşim halinde geçmesinden memnunum. Bina yapısını iki başlık altında incelemek isterim ilk durum malum depreme dayanıklı olması. İkinci durum ise bir dezavantaj yaratan tüm kademelerin birbirine yakın bir durumda olması.” (K5)

Bu ifade, okul çevresinin veliler açısından yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda sosyal bir güven unsuru olarak değerlendirildiğini ortaya koymaktadır.

Bu bulgular doğrultusunda, velilerin okul seçiminde lokasyon, güvenli sosyal çevre, sağlam bina yapısı, sınıf mevcudu ve ücret politikasını bir bütün olarak değerlendirdikleri; söz konusu kriterler aracılığıyla çocuklarının güvenli, konforlu ve destekleyici bir eğitim ortamında öğrenim görmesini amaçladıkları anlaşılmaktadır. Araştırmaya katılan velilerin bir kısmı, bu ölçütleri karşılamayan okulları tercih sürecinde doğrudan elediklerini ifade etmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Velilerin özel okul tercihlerini etkileyen faktörlerin araştırıldığı bu araştırma nicel ve nitel olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır. Nicel araştırma aşamasında çocukları özel okulda öğrenim gören velilere “Özel Öğretim Kurumlarının Tercih Edilmesine Etki Eden Faktörler Ölçeği” uygulanmıştır. Nitel araştırma kapsamında ise çocukları özel okulda öğrenim gören 15 veli ile araştırma amacı doğrultusunda hazırlanmış açık uçlu soruları içeren görüşme formu kullanılarak yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın bu bölümünde, nicel ve nitel veri analizleri sonucunda ortaya çıkan bulgular sistematik bir şekilde özetlenmiş ve mevcut literatürle karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular, araştırmanın temel amacına uygun biçimde, velilerin özel okul tercihlerini etkileyen başlıca unsurları ortaya koymuştur. Nicel analiz sonuçları, tercih nedenlerinin genel eğilimlerini gösterirken; nitel bulgular, bu nedenlerin velilerin bireysel deneyimleriyle nasıl şekillendiğini açıklamaktadır. Bu durum, çalışmanın amacına uygun olarak özel okul tercihlerine ilişkin çok boyutlu bir bakış açısı sağlamıştır.

Nicel Araştırma Bulgularına Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın birinci alt amacı “velilerin özel okul tercihlerini etkileyen faktörlere ilişkin algıları ne düzeydedir?” şeklinde ifade edilmiştir. Bu kapsamda velilerin özel okulları tercih etmesine etki eden personel, yönetim, sistem, kültür, strateji ve yapı boyutlarına ilişkin bulgular değerlendirilmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, özel öğretim kurumlarının tercih edilmesinde etkili olan tüm alt boyutlar (personel, yönetim, sistem, kültür, strateji ve yapı) katılımcılar tarafından genel olarak olumlu değerlendirilmiştir. Özellikle yönetim, personel ve kültür boyutlarında ortalamaların daha yüksek olması, velilerin okulun kurumsal işleyişi, insan kaynağı kalitesi ve kültürel ortamına yönelik olumlu algıya sahip olduklarını göstermektedir. Bu bulgular, özel okulların yalnızca akademik yönüyle değil, aynı zamanda sosyal ve kurumsal yapısıyla da tercih edildiğini ortaya koymaktadır.

Figlio ve Stone (2000), özel okulların akademik başarının yanı sıra veliler için nitelikli akran çevresi, güvenli okul ortamı, disiplin uygulamaları ve zengin

ders dışı etkinlikler gibi avantajlar sunduğunu belirtmektedir. Benzer şekilde Yenilmez ve Özbey (2006), özel okulların rekabetçi yapısının eğitim kalitesini artırdığını ifade ederken; DeAngelis vd. (2020), bu kurumların öğrencilerin bilgi ve becerilerini geliştirme ve beşerî sermayeyi güçlendirme açısından daha avantajlı olduğunu vurgulamaktadır.

Araştırma bulguları ayrıca literatürdeki birçok çalışma ile paralellik göstermektedir. Özellikle öğretmen niteliği, yönetim kalitesi ve okulun sunduğu kültürel imkânların veli tercihlerini belirlemede önemli olduğu görülmektedir. Bu durum, özel okulların gelişim süreçlerinde yalnızca akademik başarıya değil, kurumsal bütünlüğe de odaklanmaları gerektiğini göstermektedir. Bununla birlikte yapı ve strateji boyutlarının diğer alt boyutlara göre daha düşük ortalamalara sahip olması, bu alanlarda iyileştirme yapılması gerektiğine işaret etmektedir. Özellikle stratejik planlama ve gelecek hedeflerine ilişkin bilgilendirme süreçlerinin güçlendirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Sonuç olarak, özel öğretim kurumlarının tercih edilmesinde etkili olan faktörler çok boyutlu bir yapıya sahiptir. Bu kurumların, başarılı bir şekilde varlıklarını sürdürebilmeleri ve rekabet avantajı elde edebilmeleri için yalnızca eğitim-öğretim kalitesine odaklanmakla kalmayıp, aynı zamanda personel niteliği, yönetim, kültürel atmosfer, stratejik planlama ve mali konular gibi tüm bu alt boyutlara bütünsel bir yaklaşımla önem vermeleri gerekmektedir. Özellikle, maddi konular ve stratejik planlamaya yönelik algının güçlendirilmesi, kurumların daha geniş bir kitle tarafından tercih edilmesini sağlayabilir. Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular literatürdeki diğer bulgularla paralellik göstermektedir. Örneğin, Mermertaş'ın (2014) gerçekleştirdiği çalışmada velilerin özel okul seçiminde en fazla önem verdikleri unsurun eğitim kalitesi olduğu ortaya çıkmıştır. Uysal da (2017) benzer şekilde, eğitim kalitesinin veli tercihlerinde belirleyici bir rol oynadığını saptamıştır. Orhan ve Demirkol'un (2025) çalışmasında, bu çalışmaya paralel olarak velilerin özel okul tercihinde en belirleyici faktörün "eğitim kalitesi" algısı olduğu sonucuna varılmıştır. Pulat'ın (2019) araştırmasında ise en etkili tercih nedeni olarak temizlik ve hijyen koşullarına verilen önem ön plana çıkmıştır. Gülünay'ın (2022) araştırmasında velilerin özel okul tercihinde en çok önem verdikleri faktörlerin; sınıf mevcutlarının uygun olması, öğretmen ve idarecilerle kolay iletişim kurulabilmesi, okul güvenliğinin sağlanması, fiziksel donanımın öğrencilerin gelişimine uygunluğu, temizlik ve hijyen koşullarının yeterliliği, personelin öğrencilere karşı ilgili ve hoşgörülü olması, yabancı dil eğitimi imkânı sunulması ve tam gün eğitim verilmesi olduğu belirtilmiştir. Adaletli'nin (2024) çalışmasında, okul yemekhanesi, kantin ve kafeterya düzeni, güvenlik önlemleri, çocuklara sunu-

lan beslenme imkânları, velilerin gelişimine yönelik eğitim ve konferanslar ile disiplinli yönetim anlayışının, özel okulların tercih edilmesinde en yüksek öneme sahip unsurlar olduğu ortaya konulmuştur. Orhan ve Demirkol (2025) çalışmalarında tıpkı bu çalışmaya benzer olarak okulun güvenli olması, konumunun uygunluğu ve kaliteli öğretmen kadrosu gibi konulara değinmiş ve sonuç olarak veliler çocuklarının güvende, iyi öğretmenlerle, başarılı bir ortamda eğitim almasını istediği sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmanın ikinci alt amacı “velilerin özel okul tercihlerini etkileyen faktörlere ilişkin algıları demografik özelliklerine (velilerin cinsiyetlerine, yaşlarına, çalışma durumlarına, gelir durumlarına, çocuk sayısına ve çocuklarının öğrenim gördüğü eğitim kademesine) göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda velilerin özel okul tercihini etkileyen faktörlerden “personel, yönetim, sistem, kültür, strateji ve yapı” puanlarının velilerin cinsiyetlerine, yaşlarına, çalışma durumlarına, gelir durumlarına ve sahip oldukları çocuk sayılarına göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Aynı şekilde, çocuklarının öğrenim gördüğü eğitim kademesi değişkenine göre velilerin “personel, yönetim, strateji ve yapı” puanları anlamlı bir farklılık göstermezken; çocukları lise kademesinde öğrenim gören velilerin “sistem ve kültür” puanları çocukları okulöncesi ve ilkokul kademesinde öğrenim gören velilere göre istatistiksel olarak daha düşüktür.

Velilerin demografik değişkenlerinin özel okul tercihinde belirleyici bir faktör olup olmadığını inceleyen bu araştırma, literatürdeki bazı çalışmalarla paralellik gösterirken, bazılarıyla da farklılaşmaktadır. Literatür taramasında, Mermertaş (2014), Uysal (2017) ve Demir (2000) tarafından yapılan çalışmalar, cinsiyet açısından özel okul tercih nedenlerinde anlamlı bir farklılığın bulunmadığını göstermektedir. Bu çalışmada, elde edilen bulgular literatürdeki genel eğilimle uyum içindedir. Ancak, Çelikten’in (2010) araştırmasında kadın velilerin, erkek velilere kıyasla sistemsel faktörler doğrultusunda özel okul tercihinde bulunma oranlarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Diğer taraftan, yönetim, sistem, kültür, strateji ve yapı gibi alt boyutlarda cinsiyetler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın bulunmaması, bu faktörlerin özel okul tercihinde cinsiyetten bağımsız, genel geçerli kriterler olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgu, özel okul yönetimlerinin, okulun genel kalitesini ve hizmet standartlarını yükseltmeye yönelik çabalarının tüm veli grupları tarafından olumlu karşılanacağını göstermektedir. Bu sebeple, okul yönetim politikaları, eğitim-öğretim programları, kültürel etkinlikler ve fiziki altyapı gibi konulardaki iyileştirmeler, cinsiyet ayrımı gözetmeksizin tüm velileri etkileyecektir.

Yaş değişkeni açısından incelendiğinde, Mermertaş (2014) ve Demir'in (2000) araştırmalarında da benzer bulgulara rastlanmakta olup velilerin yaş gruplarına göre özel okul tercih nedenlerinde anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlar literatür ile uyum göstermektedir. Dolayısıyla özel öğretim kurumları, hizmet ve tanıtım stratejilerini geliştirirken, velilerin yaş gruplarını dikkate almak yerine, tüm veli kitlesine hitap edecek ortak değerlere odaklanmalıdır. Okulun eğitim kalitesini, nitelikli öğretmen kadrosunu, şeffaf yönetim anlayışını ve güvenli bir öğrenim ortamını vurgulayan iletişim-ler, tüm yaş gruplarından veliler nezdinde etkili olacaktır. Elde edilen sonuçlar, özel okulların pazarlama ve tanıtım stratejilerini yaş gruplarına göre farklılaş-tırmasının gerekli olmayabileceğini, bunun yerine bütüncül iletişim stratejile-rinin daha etkili olacağını göstermektedir. Bu bağlamda okulun eğitim kalitesi, nitelikli öğretmen kadrosu, şeffaf yönetim anlayışı, güvenli öğrenim ortamı ve fiziki imkânlar gibi temel unsurların, farklı yaş gruplarındaki veliler tarafından benzer düzeyde önemli görüldüğü anlaşılmaktadır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, velilerin eğitim durumu değiş-keninin özel okul tercih nedenleri üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmektedir. Bu sonuç, Bayram (1997) ve Parlar (2006) tarafından yapılan araştırmalarla paralellik göstermektedir. Söz konusu çalışmalarda da velilerin eğitim düzeylerinin özel okul tercih nedenlerinde belirleyici bir farklılık yarat-madığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bununla birlikte, literatürde farklı sonuçlara ulaşan çalışmalar da bulun-maktadır. Yıldırım (2012), eğitim kalitesinin önemli göstergelerinden biri olan öğrenci başarısında, anne ve babanın eğitim düzeyinin etkili olduğunu belirt-mektedir. Benzer şekilde Uysal (2017), lisansüstü eğitim düzeyine sahip velile-rin, eğitim kalitesi faktörünü dikkate alarak özel okul tercihlerini diğer eğitim düzeylerine göre daha yüksek oranda gerçekleştirdiğini tespit etmiştir. Buna rağmen, bu araştırmadan elde edilen bulgular, özel öğretim kurumlarının tanı-tım ve iletişim stratejilerinde velilerin eğitim düzeyi temelinde bir ayrıştırmaya gitmesinin zorunlu olmadığını göstermektedir. Bunun yerine, nitelikli öğretmen kadrosu, güvenli okul ortamı, akademik destek mekanizmaları ve sosyal-kül-türel etkinlikler gibi tüm veliler tarafından ortak şekilde önemsenen unsurlara odaklanmanın daha etkili olabileceği değerlendirilmektedir.

Elde edilen sonuçlar, eğitim kurumları ve politika yapıcılar açısından da önem taşımaktadır. Farklı eğitim seviyelerinden gelen velilerin özel okul tercih nedenlerinde benzer beklenti ve ihtiyaçlara sahip olmaları, eğitim politikaları-nın ve okul uygulamalarının daha bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerekti-ğine işaret etmektedir. Bu doğrultuda, tüm veli gruplarının ortak beklentilerini

dikkate alan kapsayıcı uygulamaların hayata geçirilmesi, öğrenci ve veli memnuniyetinin artırılmasına katkı sağlayabilir.

Velilerin çalıştıkları kurum türlerine göre elde edilen bulgular, kamu kurumlarında, özel sektörde ya da diğer alanlarda çalışan velilerin özel okul tercihlerini belirleyen temel unsurlar açısından büyük ölçüde benzer algılara sahip olduklarını göstermektedir. Bu sonuç, velilerin meslekleri veya çalıştıkları kurum türlerinden bağımsız olarak özel okul tercihlerini benzer gerekçelere dayandırdıklarını ortaya koymaktadır. Alanyazın incelendiğinde, Parlar (2006) anne ve baba çalışma durumu değişkenine göre özel okul tercih nedenlerinde anlamlı bir farklılık saptamamış; okul seçiminde akademik başarı, güvenli okul ortamı ve öğretmen niteliği gibi unsurların öne çıktığını belirtmiştir. Buna karşılık, Hesapçıoğlu ve Nohutçu (1999) velilerin özel okullarda aradıkları bazı özelliklerin anne ve baba çalışma durumu değişkenine göre belirli boyutlarda anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda, mevcut araştırmanın bulguları Hesapçıoğlu ve Nohutçu'nun (1999) sonuçlarıyla örtüşmemekte; Parlar'ın (2006) bulgularıyla paralellik göstermektedir. Elde edilen bu sonuçlar, özel okul tercihinin bireylerin mesleki kimlikleri ya da çalışma koşullarından ziyade, ebeveynlik rolleri ve çocuklarının geleceğine yönelik beklenti ve kaygılar doğrultusunda şekillendiğini düşündürmektedir. Kamu veya özel sektörde çalışan velilerin, çocuklarının akademik başarısı, güvenliği, öğretmen niteliği ve okulun fiziki koşulları gibi unsurlara benzer düzeyde önem atfettileri görülmektedir. Ayrıca, eğitim politikaları açısından değerlendirildiğinde, velilerin mesleklerine veya çalıştıkları kurum türüne bakılmaksızın benzer tercih gerekçeleri sunmaları, özel okul hizmetlerinin tüm toplumsal kesimlerde ortak beklentiler yarattığını göstermekte; bu durum, özel öğretim kurumlarının sunduğu değerlerin toplumsal düzeyde ortak bir eğitim vizyonu oluşturduğunu düşündürmektedir.

Gelir düzeyi açısından elde edilen bulgular, gelir düzeyine bakılmaksızın velilerin özel okullara yönelik tercih nedenlerinin benzerlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, özel öğretim kurumlarının sunduğu eğitim hizmetlerinin belirli bir kalite standardına sahip olması ve hedef kitlesinin sosyoekonomik olarak görece homojen bir yapıda bulunmasıyla açıklanabilir. Nitekim Mermertaş'ın (2014) çalışmasında velilerin okul tercihinin gelir düzeylerine göre farklılaşmadığı vurgulanmıştır. Benzer şekilde, Uysal (2017) tarafından yapılan araştırmasında aynı görüşü savunmuştur. Bununla birlikte, bazı çalışmalar (ör. Çelikten, 2010) gelir düzeyinin okul tercihi üzerinde belirleyici olabileceğini savunmaktadır. Bu farklılık, araştırma kapsamındaki örneklemin yalnızca özel okul velilerinden oluşmasından kaynaklanabilir. Araştırmaya katılan veli-

lerin, gelir düzeyleri farklı olsada, özel okula öğrenci gönderebilecek ekonomik kapasiteye sahip olmaları nedeniyle, tercih nedenlerinde homojenlik oluşmuş olabilir. Sonuç olarak, bu araştırma gelir düzeyinin özel okul tercih nedenleri üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını göstermekte, dolayısıyla özel öğretim kurumlarının tanıtım ve pazarlama stratejilerinde gelir düzeyi farklılıklarından ziyade velilerin ortak beklentilerine odaklanmasının daha etkili olabileceğini ortaya koymaktadır.

Sahip olunan çocuk sayısı açısından elde edilen bulgular, velilerin çocuk sayılarına bakılmaksızın özel öğretim kurumlarını benzer nedenlerle tercih ettiklerini ortaya koymaktadır. Tek çocuk sahibi veliler ile birden fazla çocuğu olan velilerin personel niteliği, yönetim anlayışı, eğitim sistemi, kültürel faaliyetler, stratejik yaklaşımlar ve yapısal özelliklere yönelik değerlendirmelerinin büyük ölçüde benzerlik göstermesi, tercih nedenlerinin daha çok okulun sunduğu eğitim kalitesi ve hizmet standardı ile ilişkili olduğunu düşündürmektedir. Literatürde, veli tercihlerini etkileyen faktörlerin daha çok çocukların başarılı bir birey olarak yetişmesi, nitelikli bir eğitim alması, kişilik gelişiminin desteklenmesi, iyi bir mesleki kariyer edinmesi, yeteneklerinin geliştirilmesi, üniversiteye girişte başarılı olması, yabancı dili etkili biçimde öğrenmesi ve diploma sahibi olması şeklinde sıralandığı görülmektedir (Parlar, 2006). Buna karşın, çocuk sayısının velilerin özel okul tercihlerinde bir kriter olarak değerlendirildiğine yönelik bir bulguya rastlanmamıştır. Katılımcıların, çocuk sayısından bağımsız olarak özel okulu tercih edebilecek ekonomik kapasiteye ve benzer beklentilere sahip olmaları bu durumu açıklayabilir. Çocuk sayısının özel öğretim kurumlarını tercih etme nedenleri üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Bu bulgu, özel okulların tanıtım ve hizmet stratejilerinde çocuk sayısından çok, velilerin ortak beklentilerine odaklanmasının daha etkili olabileceğini göstermektedir.

Velilerin çocuklarının öğrenim gördükleri eğitim kademesi değişkeni açısından elde edilen bulgular incelendiğinde, “sistem” ve “kültür” puanlarının okulöncesi ve ilkokul kademelerinde yer alan velilerde, lise kademesindeki velilere kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgu, okulöncesi ve ilkokul düzeyindeki velilerin özel okulların sunduğu eğitim sistemi ve kültürel yapıya ilişkin daha olumlu algılara sahip olduklarını göstermektedir. Buna karşılık lise kademesindeki velilerin, özellikle akademik beklentilerin ve sınav baskısının artmasıyla birlikte, okulun sunduğu eğitim sisteminin öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarını karşılama düzeyine ilişkin daha eleştirel bir tutum sergileyebileceği düşünülmektedir. Bu durum, lise düzeyinde eğitim sürecinin daha rekabetçi ve sonuç odaklı bir yapıya dönüşmesiyle ilişkilendirilebilir.

Elde edilen bulgular, çocukların eğitim kademesi yükseldikçe velilerin okulun sistemine ve kültürel yapısına ilişkin algılarında farklılaşma olduğunu göstermektedir. Özellikle üst kademelerde okulun kurumsal işleyişine yönelik beklentilerin artması ve öğretmen-öğrenci-veli etkileşiminin daha yoğun hale gelmesi, sistem ve kültür algısını etkileyen önemli unsurlar olarak değerlendirilebilir. Bu durum, söz konusu boyutlara ilişkin algının azalmasından ziyade, beklenti düzeyinin artmasına bağlı olarak ortaya çıkan bir değerlendirme farklılığı olarak yorumlanabilir. Nitekim araştırma bulguları Gülünay (2022) ve Uysal (2017) tarafından yapılan çalışmalarla da paralellik göstermektedir. Gülünay'a (2022) göre ilkökul kademesindeki öğrenci velileri kültür ve strateji boyutlarına daha fazla önem verirken, lise kademesindeki veliler sistem boyutunu daha öncelikli değerlendirmektedir. Buna karşın, yapı, personel ve yönetim boyutlarına ilişkin görüşler kademeler arasında büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Benzer şekilde Uysal (2017), ortaokul kademesindeki öğrenci velilerinin eğitim kalitesine diğer kademelere göre daha fazla önem atfettiklerini belirtmiştir.

Nitel Araştırma Bulgularına Yönelik Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın üçüncü alt amacı “velilerin özel okul tercihlerini etkileyen personel, yönetim, sistem, kültür, strateji ve yapı faktörlerine ilişkin görüşleri nelerdir?” şeklinde ifade edilmiştir. Velilerle yapılan görüşmeler neticesinde, özel okulları tercih etme nedenlerinin başında akademik başarının geldiği ortaya çıkmıştır. Özellikle ortaokul son sınıfta girilen Liselere Geçiş Sınavı (LGS), veliler açısından önemli bir beklenti oluşturmaktadır. Veliler, LGS başarısı yüksek bir okulda eğitim gören çocuklarının nitelikli liselere yerleşme şansının artacağına inanmaktadır. Bu nedenle akademik başarı, tercih sürecinde belirleyici bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Bununla birlikte, ergenlik dönemindeki öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarına duyarlı, onları anlayan ve destekleyen bir idari ve öğretmen kadrosuna sahip okulların bu sürecin daha sağlıklı yürütülmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu nedenle veliler, öğrenci merkezli yaklaşımı benimseyen ve anlayışlı eğitim kadrosuna sahip okulları tercih etme eğilimindedir. Bu durum, velilerin akademik başarı beklentilerinin yanı sıra öğretmen ve yönetici niteliklerine yönelik hassasiyetlerinin de yüksek olduğunu göstermektedir.

Bu noktada velilerin tercihlerini belirleyen unsurların yalnızca pedagojik değil, aynı zamanda kültürel sermaye ile de ilişkili olduğu görülmektedir. Bour-

dieu'nün (1977) kültürel sermaye yaklaşımına göre bireylerin sahip olduğu bilgi, değerler, eğitim düzeyi ve davranış kalıpları eğitim tercihlerini ve toplumsal konumlarını etkilemektedir (Yanıklar, 2010). Edilen bulgular, velilerin okul seçimlerinin hem akademik hem de sosyokültürel faktörlerle şekillendiğini göstermektedir. Mermertaş (2014) ve Uysal (2017) tarafından yapılan çalışmalarda da okul tercihinde en önemli unsurun eğitim kalitesi olduğu vurgulanmıştır.

Velilerin özel okul tercihlerini etkileyen bir diğer önemli unsur da okulun fiziki özellikleridir. Veliler, okul binasının depreme dayanıklı olmasına, bahçe, spor salonu, kütüphane ve yemekhane gibi sosyal alanların bulunmasına ve bu alanların aktif şekilde kullanılabilmesine önem vermektedir. Ayrıca tuvaletler ve yemekhane gibi ortak alanların hijyen koşullarına uygunluğu da önemli bir tercih kriteridir. Yavuz (2022) ve Pulat (2019) tarafından yapılan araştırmalar fiziki şartlar ve hijyenin okul tercihlerinde belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgulara paralel olarak, okulun konumunun ailenin ikamet ettiği yere yakın olması da tercih sürecini etkileyen önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Okul güvenliği de veliler açısından önemli bir diğer kriterdir. Güvenli bir okul ortamı, çocukların hem akademik hem de sosyal gelişimlerinin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi açısından temel bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Nartgün ve Kaya (2016) da okulun fiziki güvenliği ve tam gün eğitim uygulamalarının veli tercihlerini etkilediğini belirtmiştir. Güvenli okul ortamı beklentisi, velilerin çocuklarını korunaklı bir eğitim çevresinde yetiştirme isteğiyle ilişkilendirilmektedir.

Araştırmada yabancı dil eğitimi de önemli bir tercih nedeni olarak ortaya çıkmıştır. Veliler, özel okulların devlet okullarından ayrılan en önemli yönlerinden birinin kaliteli yabancı dil eğitimi olduğunu belirtmiştir. Birden fazla yabancı dil öğretilmesinin çocukların geleceği açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bulgu, Gülünay (2022) tarafından yapılan araştırma ile de örtüşmektedir. Ayrıca Bağcı (2019), velilerin yalnızca yabancı dil eğitimi değil; öğretmen istikrarı, akademik kalite ve kurumsal süreklilik gibi unsurları da birlikte değerlendirdiklerini ifade etmektedir. Araştırmadan elde edilen sonuç, veli beklentilerinin çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir.

Bazı veliler ise okulun değerler eğitimi yaklaşımına önem vermektedir. Veliler, çocuklarının kendi değer yargılarını yansıtan bir eğitim ortamında yetişmesini tercih etmektedir. Bu durum, eğitim kurumlarının yalnızca akademik değil aynı zamanda kültürel kimlik aktarımında da rol oynadığını göstermektedir.

Araştırmada ekonomik faktörler de önemli bir tema olarak ortaya çıkmıştır.

Veliler, okul ücretlerinin aile bütçesine uygun olmasına önem vermektedir. Bunun yanında kıyafet, kitap, materyal ve yemekhane gibi ek giderler de tercih sürecinde dikkate alınmaktadır. Ancak bazı veliler için ücret tek belirleyici unsur değildir. Mermertaş (2014) ve Çelikten (2010) tarafından yapılan çalışmalar da ekonomik faktörlerin her zaman birinci sırada yer almadığını göstermektedir.

Buna karşılık Bayram (1997), sınıf mevcutlarının az olmasının özel okul tercihinde önemli bir faktör olduğunu belirtmektedir. Bu çalışmada da sınıf mevcutlarının düşük olması, eğitim kalitesini artıran önemli bir unsur olarak değerlendirilmiştir.

Son olarak, velilerin özel okullardan temel beklentisinin yalnızca akademik başarı olmadığı; aynı zamanda özgüveni yüksek, sosyal yönden gelişmiş ve değerler açısından donanımlı bireyler yetiştirilmesi olduğu görülmektedir. Karakurt (2021) da benzer şekilde, özel okulların öğrencilerin bireysel özelliklerini geliştirmesi gerektiğini ve bunun uzun vadede mesleki ve kişisel başarıya katkı sağladığını ifade etmektedir.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular neticesinde uygulayıcılara ve araştırmacılara yönelik aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Özel okullarda yabancı dil öğretimine ağırlık verilmelidir. Ayrıca farklılaşma adına ikinci yabancı dil derslerine de gereken önemin verilmesi gerekmektedir.
2. Özel okullarda yabancı dil eğitiminin yanı sıra çok yönlü gelişim fırsatları (sanat, spor, teknoloji) okul programlarında daha etkin şekilde yer almalıdır.
3. Ücret politikası belirlenirken veliye yönelik adımlar atılmalıdır. Burs imkanları çoğaltılmalı, teşvik edici olmalıdır.
4. Okul idari kadrosunun velilerle iletişime açık olması büyük önem taşımaktadır. İletişim yalnızca idari kadro ile sınırlı kalmamalı; öğretmenler başta olmak üzere öğrencilerle temas halinde olan tüm okul personeli etkili, açık ve sürdürülebilir bir iletişim anlayışını benimsemelidir.
5. Özel okul sahipleri ve yöneticileri, velilerin talep ve beklentilerine duyarlı olmalı; bu beklentileri anlamaya ve karşılamaya yönelik kapsayıcı

bir yönetim anlayışı geliştirmelidir.

6. Velilerin okul tercihinde akademik başarıyı temel bir ölçüt olarak gördükleri dikkate alınarak, özel okulların akademik programlarını düzenli aralıklarla değerlendirmeleri ve geliştirmeleri önerilmektedir.
7. Rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri yalnızca sorun odaklı değil; öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyen, aynı zamanda kariyer yönlendirme temelli bir anlayışla yürütülmelidir. Ayrıca bu sürecin veliyle iş birliği içinde yürütülmesi sağlanmalıdır.
8. Öğrenci merkezli eğitim anlayışı benimsenmeli, öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre yönlendirme ve destek mekanizmaları oluşturulmalıdır.
9. Öğretmen ve yönetici seçiminde mesleki yeterliliklerin yanı sıra iletişim becerileri, öğrenciye yaklaşım biçimi ve rehberlik anlayışı da dikkate alınmalıdır.
10. Öğretmenlerin mesleki gelişimlerini desteklemek amacıyla hizmet içi eğitim faaliyetlerinin artırılması ve güncel eğitim yaklaşımlarına yönelik desteklenmeleri önerilmektedir.
11. Okul çevresinin güvenliği, okulun temizlik koşulları, yemekhane hizmetlerinin niteliği ve sosyal alanların yeterliliği belirli standartlarda olmalı, denetlenmeli ve velilere güven verecek biçimde düzenlenmelidir.
12. Sınıf mevcutlarının düşük tutulması, bireysel ilgi açısından önemli olduğundan bu durum korunmalıdır.
13. Servis hizmetlerinin güvenliği ve niteliği artırılmalı; bu sürecin güvenli olması velilerin okul tercihinin olumlu yönde etkileyeceği göz önünde bulundurulmalıdır.
14. Okulun eğitim vizyonu, uzun vadeli hedefleri ve stratejik planları velilere somut uygulamalar ve çıktılarla aktarılmalıdır.
15. Velilerin okul tercihi yaparken yalnızca akademik başarıya değil, okulun kültürü, değerler eğitimi ve öğrenciye yaklaşımına da dikkat etmeleri önerilmektedir.
16. Özellikle lise kademesinde, öğrencilerin gelecek planlarını destekleyecek şekilde kariyer yönlendirme çalışmalarının sistematik ve planlı biçimde yürütülmesi önem taşımaktadır.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Benzer bir araştırmanın çocuğu devlet okullarında öğrenim görmekte olan velilerle de yürütülerek velilerin özel okullara ilişkin değerlendirmelerinin karşılaştırmalı biçimde incelenmesi önerilmektedir.
2. Velilerin özel okul tercihlerine etki eden faktörlerin daha bütüncül biçimde ele alınabilmesi amacıyla sürecin önemli paydaşlarından olan özel okul öğrencileri, öğretmenleri ve yöneticilerinin görüşlerini de içeren çok paydaşlı araştırmaların yapılması özel okul tercih sürecinin farklı boyutlarıyla ele alınmasına katkı sağlayabilir.
3. Boylamsal çalışmalar aracılığıyla velilerin okul tercih kriterlerinin zaman içerisinde nasıl değiştiğinin incelenmesi literatüre önemli katkılar sunabilir.

KAYNAKÇA

- Adaletli, E. (2024, Temmuz). Velilerin Özel Okulları Tercih Etme Nedenleri. İstanbul Kültür Üniversitesi.
- Akyüz, Y. (2020). *Türk Eğitim Tarihi*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Arslan, E., & Aslanargun, E. (2024). Velilerin okuldan ve öğretmenlerden beklentileri. (52), s. 83-106.
- Aslan, E. A. (2019). Türkiye’de Özel Okullaşma. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), s. 263-276.
- Atlı, S. (2013, Aralık). Türkiye’de ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Uygulanan Okul Öncesi Eğitim Programları. *Eğitimde Politika Analizi Dergisi*, 2(2), s. 56-76.
- Bağcı, Z. Ç. (2019). Özel okul velilerinin okuldan beklentilerinin incelenmesi / Investigation of the parents expectations from private schools. 114.
- Baki, A., & Gökçek, T. (2012). Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*(11(42)), s. 1-21.
- Bakioğlu, A., & Sarıkaya, A. K. (2015). *Eğitimde Özelleştirme*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Başoğlu, T. (2022). Türkiye’de Üniversite ve Yüksek Öğretime Dair Telif Eserler (1980’den Günümüze). *İslam Araştırmaları Dergisi*, 48, s. 183-260.
- Bayram, B. (1997). Özel okul velilerinin beklentileri ile ekonomik durumu müsait olduğu halde devlet okullarına yönelen velilerin beklentilerinin belirlenmesi ve buna bağlı olarak özel okullarda görülen kapasite boşluğunun nedenlerini tespit etmeye yönelik bir araştırma. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Beamish, P., & Morey, P. (2013). School choice: What parents choose. *TEACH Journal of Christian Education*. 1, 7.
- Bernal, J. L. (2005). Parental Choice, Social Class and Market Forces: The Consequences of Privatization of Public Services in Education. *Journal of Education Policy*, 20(779-792), 6.
- Binbir, Ü., & Arastaman, G. (2021). Eğitim hakkı: Bir sistematik derleme çalışması. *OPUS International Journal of Society Researches 18(Eğitim Bilimleri Özel Sayısı)*, s. 5067-5098.
- Bourdieu, P. (1977). Cultural Reproduction and Social Reproduction Power and Ide-

- ology in Education,(içinde), Karabel, J., Halsey, A. H.,(der) . New York: Oxford University Press.
- Bozyiğit, S. (2017, October). Özel Okulların Eğitim Hizmetlerine İlişkin Veli Beklentisi ve Algısı: Nitel Bir Araştırma, In ICPESS. *International Congress on Politic, Economic and Social Studies*, No.2.
- Brewerton, P., & Millward, L. (2004). *Organizational research methods*. Thousand Oaks: CA: Sage.
- Bursalıoğlu, Z. (2002). *Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cafoğlu, Z. (1995). “Okulların Güçlendirilmesi” Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 4(4). s. 449-555.
- Candaş, A., Akkan, B. E., & Günseli, S. (2011). Devlet ilköğretim okullarında ücretsiz öğle yemeği sağlamak mümkün mü? *İstanbul: Açık Toplum Vakfı*.
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative Inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks, . CA: Sage Publication.
- Çayak, S. (2022). H. E. İnceleme içinde, *Güncel Eğitim Bilimleri Araştırmaları* (s. 73). AYBAK/Akademisyen Yayınevi.
- Çelikkaya, H. (2013). Eğitimin Anlamları ve Farklı Açılardan Görünüşü 3. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, s. 73-85.
- Çelikten, S. B. (2010). Özel okul velilerinin okul tercihlerini etkileyen faktörler. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- DeAngelis, C. A., Wolf, P. J., Maloney, L. D., & May, J. F. (2020). Charter School Funding: Inequity Surges in the Cities. *School Choice Demonstration Project*.
- Demir, Z. (2000). *Öğrenci velilerinin beklentileri açısından özel ve resmi okulların karşılaştırılması (Niğde il örneği) Yüksek Lisans Tezi*. Niğde: Niğde Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirel, F. (2012). Osmanlı eğitim sisteminin modernleşmesi sürecinde hiyerarşi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), s. 507-530. Demirel, F. (2012). Osmanlı eğitim sisteminin modernleşmesi sürecinde hiyerarşi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 507-530. adresinden alındı
- Der Sächsische Kita-Bildungsserver*. (2025). <https://www.kita-bildungsserver.de/> adresinden alındı
- Dronkers, J., & Robert, P. (2008). School choice in the light of the effectiveness diffe-

- rences of various types of public and private schools in 19 OECD countries. *Journal of School Choice*, 2(3): 260-301.
- Durkheim, É. (1956). *Eğitim ve Sosyoloji (Education and Sociology)*. Free Press.
- Dursun, A., & Altınışık, S. (2019). Türk Eğitim Denetim Sistemi İle Anglo Sakson Ülkelerdeki Eğitim Denetim Sistemlerinin Karşılaştırılması. 6(2), s. 130-150. <https://izlik.org/JA48HN76CN> adresinden alındı
- Ergin, D. Y. (1993). Özel bir kolejde yapılan imaj araştırması. *İstanbul: Kültür Koleji Yayınları*.
- European Commission. (2025). National Policies Platform: <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/> adresinden alındı
- Figlio, D. N., & Stone, J. A. (2000). *Are private schools really better?. In Research in labor economics*, 115-140. Emerald Group Publishing Limited.
- Genç, S. Z. (2005). İlköğretimde sosyal becerilerin gerçekleşme düzeyinin belirlenmesi üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), s. 41-54.
- George, D., & Mallery, P. (2003). Using SPSS for windows step by step a simple guide and reference. London Pearson Education.
- Goldring, E. B., & Phillips, K. J. (2008). Parent Preferences and Parent Choices: The Public-Private Decision About School Choice. *Journal of Education Policy*, 23(3):, 209-230.
- Gurbetoğlu, A. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. <http://agurbetoglu.com/files/2%20ARA%C5%9ETIRMA> adresinden alındı
- Gülünay, S. (2022). Velilerin Özel Okul Tercih Nedenlerinin İncelenmesi (Sivas İli Örneği). SİVAS: Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gürbüz, E. (2005). DEVLET VE ÖZEL İLKÖĞRETİM OKULLARINDA HİZMET KALİTESİNİN KARŞILAŞTIRILMASINA İLİŞKİN BİR ARAŞTIRMA. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1), s. 97-119.
- Gürsel, M. (2008). *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi Kavramlar-Süreçler ve Uygulamalar* (Cilt 9. baskı). Eğitim Kitapevi. [https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=Nv-iDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA1&dq=T%C3%-BCrk+E%C4%9Fitim+Sistemi+ve+Okul+Y%C3%B6netimi+Kavramlar-S%C3%BCre%C3%A7ler+ve++Uygulamalar&ots=INJzSJvtLh&sig=_ryv4JWrlOxeLervGnkYG4-bkac&redir_esc=y#v=onepage&q=T%C3%-BCrk%](https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=Nv-iDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA1&dq=T%C3%-BCrk+E%C4%9Fitim+Sistemi+ve+Okul+Y%C3%B6netimi+Kavramlar-S%C3%BCre%C3%A7ler+ve++Uygulamalar&ots=INJzSJvtLh&sig=_ryv4JWrlOxeLervGnkYG4-bkac&redir_esc=y#v=onepage&q=T%C3%-BCrk%20) adresinden alındı
- Hesapçıoğlu, M., & Nohutçu, A. (1999). Velilerin Özel Okul Tercihlerini Etkileyen Faktörler ve Özel Okulların Reklam Stratejileri. *Marmara Üniversitesi Ata-*

türk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 11(11), s. 183-202.

- Johnson, R. B., & Onwuegbuzie, A. J. (2004). *Mixed methods research: A research paradigm whose time has come. Educational researcher, 33(7), s. 14-26.*
- Karakurt, H. D. (2021). Velilerin Özel Okul Seçim Kriterleri ve Bu Kriterlerin Dayandığı Kişisel Değerleri: Bir Karma Yöntem Araştırması . (Doctoral dissertation, Marmara Üniversitesi (Turkey).
- Karakulah, Y. (2019). Özel sektöre ait okulların tercih edilme nedenleri.
- Karataş, S., & Varlık, S. (2019). Velilerin özel öğretim kurumlarını tercih etmesine etki eden faktörlerin incelenmesi: Ölçek geliştirme çalışması. *Turkish International Journal of Special Education and Guidance & Counseling, 8(1), s. 1-15.*
- Keskin, D. H., & Turna, G. B. (2010). Ailelerin devlet ya da özel okul tercihlerini etkileyen faktörler Rize örneği. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19(2), 411-426.*
- Kılıç, A. S. (2024, Aralık). Cumhuriyetten Günümüze Yaygın Eğitim ve Halk Eğitimi. *Heterotopic View, 2(2), s. 112-117.* doi: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14510510>
- Kılıç, S. (2013). *Sampling methods. Psychiatry and Behavioral Sciences,, 3(1), s. 44.*
- Kırmızı, R. (2014). Özel liselerin Türk eğitim sistemindeki yerinin iktisadi ve mali açıdan değerlendirilmesi. (Master's thesis, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü).
- Kocabaş, İ., & Yirci, R. (2013). Eğitimde Özelleştirme Tartışmaları: Kavramsal Bir Analiz. *Electronic Turkish Studies,, 8.*
- Korkmaz, İ. (2005). İlköğretim Okullarının Karşılaştıkları Finansman Sorunları. . *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14, s. 429-434.*
- Kulaksızoğlu, A., Çakar, M., & Dilmaç, B. (1999). Türkiye’de ve Dünyada Özel Okulların Yapısı ve İşleyişi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 11(11), 219-232.*
- Kunnan, A. J. (1998). An introduction to structural equation modelling for language assessment research. *Language Testing. 15(3), 295-332.*
- Kurban, A. (2021, 12 31). Devlet Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Çocuklarını Özel Okullara Kayıt Yaptırmasının Nedenleri. *Asian Journal of Instruction, s. 9(2), 19-33.* <https://doi.org/10.47215/aji.933354> adresinden alındı
- Küçükçayır, A., & Cemaloğlu, N. (2017). Türkiye’de Geçmişten Günümüze Özel Okullar ve Uygulanan Politikalar Üzerine Bir Araştırma. *12.Uluslararası Eğitim Yönetimi Kongresi.*

- Marmara Üniversitesi. (2025). Tarihçe : <https://www.marmara.edu.tr/universite/genel/tarihce> adresinden alındı
- MEB-Örgün-Eğitim-İstatistikleri . (2021). eğitimsen.org.tr: <https://egitimsen.org.tr/wp-content/uploads/2021/09/MEB-%C3%96rg%C3%BCn-E%C4%9Fitim-%C4%B0statistikleri.pdf> (2021) adresinden alındı
- Mermertaş, M. F. (2014). Özel Eğitim Kurumlarının Tercih Nedenleri İle Öğrencilerin Memnuniyeti Arasındaki İlişki: Şırnak Örneği. *Yayınlanmış yüksek lisans tezi. Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.*
- Merriam, S. (2013). *Nitel Araştırma: Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber.* (Ç. E. Turan, Çev.) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Tic. Lmt. Şti.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2015). Millî Eğitim Bakanlığının Kısa Tarihçesi: <https://www.meb.gov.tr/milli-egitim-bakanliginin-kisa-tarihcesi/duyuru/8852#:~:text=E%C4%9Fitim%20ve%20%C3%B6%C4%9Fretim%20hizmetlerinin%20devlet,i%20Umumiye%20Nezareti%20uhdesine%20verilmi%C5%9Ftir>. adresinden alındı
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2019). Millî Eğitim Bakanlığı 2019-2023 Stratejik Planı. Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2025, Ocak 20). https://www.meb.gov.tr/velilerden-fahis-fiyat-talep-eden-ozel-okullara-sorusturma-baslatildi/haber/36113/tr?utm_source adresinden alındı
- Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü. (2022, Temmuz). *Dünyada ve Türkiyedeki Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması .*
- Millî Eğitim Bakanlığı Örgün Eğitim İstatistikleri. (2025). *Millî Eğitim Bakanlığı Örgün Eğitim İstatistikleri.* <https://istatistik.meb.gov.tr/OkullasmaOrani/Arsiv> adresinden alındı
- Millî Eğitim İstatistikleri . (2023-2024). Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı: https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_10/11230736_meb_istatistikleri_organ_egitim_2023_2024.pdf adresinden alındı
- Millî Eğitim İstatistikleri 2024-2025 Örgün Eğitim. (2025). https://sgb.meb.gov.tr/istatistik_k/2425.pdf adresinden alındı
- Nartgün, Ş., & Kaya, A. (2016). Özel okul velilerinin beklentileri doğrultusunda okul imajı oluşturma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 153-167.
- OECD. (2018). The Future of Education and Skills: Education 2030. OECD Publishing. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2018/06/the-future-of-education-and-skills_5424dd26/54ac7020-en.pdf adresinden alındı.

OECD. (2024). Education at a Glance.

Okutan, M. (2010). Türk Eğitim Sistemi'nde demokrasi eğitimi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), s. 938-946.

Orhan, M., & Demirkol, M. (2025). Velilerin Özel Okul Tercih Nedenleri. *10*(1), s. 29-41.

Özbek, S., Yurtal, F., & Gül, E. D. (2025). *Okul Öncesi Öğretmenlerin Erken Okuryazarlık Uygulamaları*, 13(1).

Özel Öğretim Kurumları Genel Müdürlüğü. (2022). <https://ookgm.meb.gov.tr>: Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği: https://ookgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_02/21165820_Ozel_OYretim_KurumlarY_YonetmeliYi_19.02.2022.pdf adresinden alındı

Özkan, S. (2018). Dârü'l-Fünûndan Üniversiteye Türk Yükseköğretiminde Zihniyet Dönüşümü. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6(15), s. 840-856.

Pangal, O. (2022, Eylül). *Almanya'dan Türkiye'ye Göç Eden Lise Öğrencilerinin Türk Eğitim Sistemine Uyum Süreçlerine Yönelik Görüşleri: Bir Olgu Bilim Çalışması*. İzmir: İZMİR DEMOKRASİ ÜNİVERSİTESİ.

Parlar, H. (2006). Velilerin özel okul tercihlerini etkileyen faktörler ve özel okulların durumu: Kahramanmaraş örneği. 194.

Parlar, H. (2006). Velilerin özel okul tercihlerini etkileyen faktörler ve özel okulların durumu: Kahramanmaraş örneği. (*Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü*).

Pulat, A. (2019). İlkokul velilerinin özel okul tercihlerine etki eden faktörlerin incelenmesi. (*Master's thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı*).

Rousseau, J. J. (2009). *Emile*. (Y. Avunç, Çev.) İş Bankası Yayınları.

Sandy, J. (1990). Local Public Schools, Private Schools and a Family's Location Decision. *Studies in Economics and Finance*, 13(1):, 31-35.

Sarpkaya, R. (2010). *Eğitim Sistemleri ve Politikaları*. Anı Yayıncılık.

Songur, H. (2014). Hukuk tarihi bakımından Osmanlı'dan cumhuriyete yükseköğretim meselesi-yök'ün ilahiyat fakülteleri lisans program değişikliği bağlamında. *Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*(30), s. 191-211.

Subaşı, B., & Dinler, A. (2003). Dünya da ve Türkiye'de Özel Okullar. *İstanbul: İTO Yayınları*.

Sünbül, A., & Yavuz, M. (2004, Temmuz 6-9). İlköğretim okulu öğretmen ve velilerin veli toplantıları hakkındaki görüş ve beklentilerinin karşılaştırmalı olarak

incelenmesi. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 1-15.

Şimşek, S. (2012). Türk eğitim sisteminin yapısal özellikleri bağlamında 1980 sonrasında Türkiye’de eğitim iktidar ilişkileri. *Master’s thesis*. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü. (2024). *Okulöncesi Eğitim Programı*. <https://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/guncellenenokuloncesiegitimprogrami.pdf> adresinden alındı

Tatar, M. (2010). Etkili Öğretmen Yüzüncü Yıl Üniversitesi. *Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 1/11*.

TopUniversities. (2025). <https://www.topuniversities.com/subject-rankings> adresinden alındı

Toraman, S. (2021). *Karma yöntemler araştırması: Kısa tarihi, tanımı, bakış açıları ve temel kavramlar/Mixed methods research: A brief history, definitions, perspectives, and key elements. Nitel Sosyal Bilimler*, 3(1), s. 1-29.

Tüleykan, H., & Bayramoğlu, S. (2016). Türkiye’de 24 Ocak kararları ile başlayan finansal serbestleşmenin günümüz iktisadi ve mali yapısına yansımaları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 44(2), 401-420.

Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı. (2023). *Türk Millî Eğitim Sistemi*. https://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_02/01170546_turk_milli_egitim_sistemi_190124.pdf adresinden alındı

Türkmen, M., & Kandemir, A. (2020). özel okul öğretmenlerinin çalışma koşulları ve motivasyon düzeyleri. *Eğitim Yönetimi Dergisi*, s. 28(2), 215-234.

U.S. Department of Education. (2025). <https://www.ed.gov/> adresinden alındı

UNESCO. (2017). Education for sustainable development goals: Learning objectives. Paris: UNESCO Publishing.

UNESCO. (2025). *UNESCO World Heritage Convention*. UNESCO: <https://whc.unesco.org/en/list/170/> adresinden alındı

United Nations . (2006). Convention on the Rights of Persons with Disabilities.

Università di Bologna. (2025). Alma Mater Studiorum: <https://www.unibo.it/en> adresinden alındı

Uysal, B. S. (2017). Velilerin Özel Okul Tercih Nedenlerinin İncelenmesi (İstanbul Örneği). (*Yüksek Lisans Tezi*), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü . İstanbul.

Ünal, F. (2022). Özel Okulların Eğitim Hizmetlerine İlişkin Veli Katılımı Ve Beklentileri. 8(59).

- Verger, A., Fontdevila, C., & Zancajo, A. (2016). The privatization of education: A political economy and global education reform. *New York: Columbia University Press*.
- Walberg, H. J., & Bast, J. L. (2003). Education and capitalism: How overcoming our fear of markets and economics can improve America's schools. *Stanford: Hoover Institution Press*.
- Yanıklar, C. (2010). Kültürel Sermaye, Eğitim ve Toplumsal Tabakalaşma: Pierre Bourdieu'nün Yeniden Üretim Kuramına Eleştirel Bir Bakış. 22, s. 121-138.
- Yavuz, Ü. (2022). Velilerin özel ilkokul tercihlerine etki eden etkenlerin incelenmesi (Denizli İli Örneği).
- Yavuz, Y., & Yılmaz, E. (2012). Resmi ve özel ilköğretim okullarının okul kültürü üzerine öğretmen ve öğrenci görüşleri. *International Journal of New Trends in Arts Sports & Science Education*, 1(3):, 76-90.
- Yenilmez, K., & Özbey, N. (2006). Özel okul ve devlet okulu öğrencilerinin matematik kaygı düzeyleri üzerine bir araştırma. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), s. 431-448.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Akademik ve Mesleki Yayınları, 11. Baskı.
- Yıldırım, K. (2012). Pisa 2006 verilerine göre Türkiye'de eğitimin kalitesini belirleyen temel faktörler. *10(2)*, s. 229-255.
- Yılmaz, K. (2005). İlköğretim okulu öğrencilerinin okul yaşamının niteliğine ilişkin görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1):, 1-13.
- YÖK, Y. K. (2023-2024). Yükseköğretim İstatistikleri. Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden alındı
- Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi. (2025). <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden alındı